

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Liber de consolatione theologie Incipit feliciter

[urn:nbn:de:bsz:31-300776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300776)

De consolatione theologie

Libri de consolatione theologie Incipit feliciter.

Quædamque scripta sunt: ait magister ille discipulus theologie Paulus ad nostram doctrinam scripta sunt: ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Conueniunt aliquando super hoc verbo volucer: cursor leuis et plicans vias suas. Et monicus in religione degens. Qui ut vidit quod volucer sibi

notissimus ad se venit de longinquo. multa quidem super multis. sed multa plus plurima super aduena quodam germano suo conquirere disposuit. Cuius inquisitionem et alterius responsionem. sequens dialogus explicabit: et hoc per quadriduum sub tetragono considerationum. Que licet ad inuicem comunicent. erit tamen appropriatus prima de consolatione theologie per spem in contemplatione diuini iudicii. Secunda per scripturam in reuelatione regiminis mundi. Tertia per patientiam in zeli moderatioe. Quarta per doctrinam in conscientie serenatione. Deus autem patientie et consolationis consolet nos in omni tribulatione nostra. et det sermonem rectum in ore duorum. Quorum volucer sic incipit.

Primum metrum primi libri Elegiacum

In quo defletur miseria civilis dissensionis. Concordat in genere carminis primo metro Boetii de consolatione philosophie.

Carmina

Sepe peregrinas volucer transmissus in oras
Regrediens: patrie mentia iam video
Dulcis aue natalis humus/tu francia felix
Indicta parisiis/nobile palladium
Hec quid id est: seuo bellonam cerno tumultu
Civilis furere/sanguine cuncta replet.
Spiritus in medium missus vertiginis errat/
Obtruncant gladijs mutuo se proprijs:
Carceribus trudent alios: aut flumine mergunt.
Membraque torturis plurima dilaniant.
Pars queuis dici pietas vult/publica curans
Commoda: que patrie viscera rumpit ouans:
Iusticie vultus atrox mentitur erinis.
Rex iuuo te clamans regia sceptrum rapit.
Excuperant syllam/cathilinam crimine vincunt.
Cum pro virtute bellicus horroz habet.
Non pater a natis tutus. fratremque perire
Vult frater. soceri mors venit a genero.
Clerum/miliciam/ciues/sine lege reclusos
Carcere/plebs rabida sicut oues iugulat.
Nullus adest nostre respectus religionis
Jura sepulture denegat impietas.
Quisquis opes vel diuitias famatur habere/
Obicitur titulus prodicionis ei.
Eligit hic partem neutram defendere partis/
Hoc vtriusque patet innocuus iugulo.
Hec satis est alijs vni se tradere parti/

Liber Primus

Hi se flagitijs conscelerent paribus.
Quid q̄ te patriam pulchram violare vocatur
Extera gens: hostis te lacerando rapit.
Nulla fides pietasq; manet/confunditur omne
Fasq; nefas/regnat horrida tefiphone.
Extremos nonne fuerat iocundius indos/
Aut glaciale solum me penetrasse prius.
Aduena tu felix alia te parte receptans/
Namq; patent oculis non mala tanta tuis.
Verum monachus hic degit/sua claustra subibo/
Ac de fratre suo fecero verba sibi.

Prosa prima libri primi

Monicus

Et ne volucer q̄e video! Et certe is est. Dic precor o volucer ynde venis: que noua fers: qualis ad me te modo fors attulit. **V**olucer. **S**cito monice. quonia in cōstita nensi cōcilio generali. cum germano tuo conuersatus vsq; ad finalem summi pōtificis egressum: tandē diuerticula q̄rens etui cum eodem. qui iuxta cognomē suum peregrinus effici maluit in terra aliena/ q̄ ad suos huc regredi. **M**onicus. **S**atis est o volucer. si certum me face re poteris. quid agit dilectus anime mee quid amor cordis mei. Nonne dolet velut eculem se fieri in ignota et longinqua regione/ vbi lignā quā nō nouerat audit: Nonne subtristis est/ se pōni sub modio vel in obscuris sicut mortuos seculi. qui lucere super candelabrum fuerat institutus. **V**olucer. **N**ihil prozsus o monice/ tempoz et tempestate pensata/ proq; diuturna animi preparatōne qua sibi p̄uiderat d̄m̄ia que occurrissent equanimiter toleranda. **S**audet potius in domino magnificans eum. et exultat spiritus eius in deo. salutari suo. deputans se adiutum meritis et precibus aliorum. Itaq; de se securus. et in se domino miserate. trāquilus. deslet miseriam patrie proprie. indignissimāq; sortem. **L**uius tamē calamitatis media pars nō est sibi nūciata. quā oculis proprijs horrens intueor. **Q**uine tiam sup conculcatōe veritatis et iusticie plorans ingemiscit. **M**iserabilem deniq; ciuitatis celeberrime desolatōem tan

q̄ hieremias ruinas hierusalem lamēta tur. **M**onicus. **Q**ua ratioe fieri potest o volucer. q̄ exul a patria/ a parentib; a propinquis a notis et amicis nō angustietur in corde/ nō in animo turbetur. **V**olucer. **M**onice. nihil difficile est volenti. **D**eministi puro vt aduena no ster semper in medijs etiam turbis et vrbibus/ solitudinem sibi quesiuit et dilexit. **S**olitudinem loquor que est a curis forinsecis/ et hominū calumnijs vacatio. p̄bans illud sapiētis. qui minoratur actu percipiet sapientiam. **M**onicus. **S**cio volucer et expertus testor. **V**olucer. **E**cce autē nunc elongauit fugiens et mansit in solitudine/ expectans eū qui saluū se fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate. quonia vidit iniquitatē et cōtradictōes in ciuitate. **E**uolauit sicut passer: erepta de laqueo venantium. **U**ndiq; nimirū sibi parabātur insidiarum tendicula. **E**natauit vt potuit/ a naufragio reipublice. p̄stolans si forte postmodum sit spes. **N**ihil tandem se videns aduersus curētem furoris impetum nitendo proficere/ desiliit aliozsum a curru publici regiminis/ cedens raptui preualentis nequicie et malicie/ quam ad presens nō vincit sapientia. **M**onicus. **V**incet tādē aliquādo: crede mihi: volucer. **M**agna quippe et fortis est veritas et super omnia vincit ac preualet. **V**olucer. **V**eritas o monice quando vincet nescio. hoc vnum p̄rijs oculis inspicio iuxta vocem ysaię/ q̄ conuersum est retrozsum iudicium/ et iusticia lōge stetit/ quia corruit in platea veritas/ et equitas non potuit ingredi. quonia facta est veritas

De consolatione theologie

in oblivione / et qui recessit a malo prede
patuit. Quo contra videre est falsitate: non
qualemque / sed hereticam pravitate in
via mandatorum dei / que pambulat vicis
et plateas / erecta ceruice / insultans carbo
lice veritati cum defensoribus suis. prote
rit eos pedibus sordidissimis. Ac de ip
sis tanquam domina victoriosissima trium
phare gloriatur.

Rhonicus

Prob dei atque hominum fidem. dic
ozovoluceryndetalis curatio?
Nonne sancta generalis syno
dus. que pro veritatis tuitione
principaliter instituta fuerat / seculricem
huiusmodi veritatis exhibuit atque prote
ctricem. Verum hanc inter: in querelam
omissam volo quonia cupit animus et te
cognoscere quibus exercitijs se refouet fra
ter / que torpere nequaquam putauerim iner
ti ocio: quibus insuper armis spiritualibus
aduersus iniquos fortune seuentis im
petus congregari solitus est / ne tristitia se
culi que morte operatur ipsum vel deiciat
vel absorbeat. **Voluer.** De vera et so
lida pegrini consolatione tecum sermonem
habiturus. significo in primis quod eam ac
cipit doctrine theologia / que comitem se
dedit pegrinationi sue. Ab infantia enim
sacras litteras nouit / neque furor hostilis
neque terror puertere potuit: quin perseque
retur iter suum / de qua sapiens. Attingit
ergo / ait a fine usque ad finem fortiter / et di
sponit omnia suaviter. Hanc amantem et ex
sui eam a iuuetute mea / et quesui spon
sam mihi eam assumere / et amator factus
sum forme illius. **Sequitur consolatio** in
trans in domum meam condescam cum il
la. Non enim habet amaritudinem conuer
satio illius. Nec tedium conuictus illius
sed leticiam et gaudium. **In cuius pre
conium ita liber metro pangere.**

Secundum metrum pri mi libri dactylicum

alcmanni tetrametrum hypercatalecticum
In quo ponitur laus theologie in hoc / quod
est efficax / solari et currit cum secundo me
tro Boetij. Deus quam percipit.

Helic theologus pulchra sobria
Lui vult a puero se dare sponsam:
Que castum tenero stringit amore.
Eius se vocitans iure sorozem.

Casus se sociam prebet in omnes
Ac vire releuat tedia meste.
Solatur resonans cantica syon
Securoque regit limite gressus.
Spes et vera fides concomitantur /
Et diuinus amor: quadragus virtus
Prudens sobriaque fortis et equa /
Donorumque cohortis iuncta beatis.
Ad te si tribulans foris ruit ylla.
Duris increpitans torua flagellis /
Perstes. impauido suscipere vultu
Nam sic viuatur / est pax in amaro.
Nam si flammigeris intonat ether
Fractus fulminibus / totus et orbis
In se dissiliat / si caro cedit
Dens esto stabilis / sede retenta.
Nec tu quesieris berculis arma /
Nec grandes validis viribus artus /
Plus horrenda facis / quam superarit.
Dac iutrice potes perdere monstra.
Infandas erebi carmine pestes
Vicit quando lyziam temperat orpheus /
Dollescunt lapides / flumina sedunt
Sed se non superat victus amore.
At vero cirbara dum modulatur
Pastor postea rex carminibus odas /
Dnas aprat phronesis / ocyus exis
Regnam spiritus a rege saule
Ergo nemo satis theologie
Laudes extulerit / tanta patrantis.
Qua cure fugiunt / mens bilarescit /
Que virtute sua monstra trucidat.
Cuius vi raptur aduena / degens
Terris / ad nitidum scandere celum.
Excelsa residens cernit ab arce.
Fortunam merito rectus vtraque

Secunda prosa pri mi libri sequitur.

Rhonicus

Iste quidem laudaueris theologia
voluer. Sed in consolatione reci
pienda contra fortuitos casus con
tra vanam mundi felicitatem. Tur non
suffecerit celebris ille dialogus philoso
phie cum Boetio. qui prozsus eleganti sti
lo / breui et splendido compositus est. sen

sentias grauissimas atq; verissimas in se tenens: **Uoluer.** **N**oli mirari monice. si theologia philosophie proficitur/ quonia sicut naturam gratia/ sicut ancillam domina et discipula magistra/ sicut tempus eternitas/ sicut ratiocinationem intelligentia sicut visibilia ea que non videntur. sic theologia philosophiam exuperat/ quam non abiicit sed in obsequium sumit. Est autem lex diuinitatis et ordo. vt suprema inferiorum iungantur ad superiorum infima/ more concatenationis/ veluti plato loquebat/ que in corporalibus argentea in spiritualibus aurea vocabatur. Et plane hanc in scala iacob graduu figuratiōem accipimus. **P**ropterea sub compendio procedentes inducimus theologiam inchoatē verbū ab illo supremo / quo philosophia consolatiōnem suam apud boetiū terminauit. Ita enī recto breuiatoq; ordine procedet theologia/ sursum machinā sue deductōnis erigens. si philosophie sibi fundamenta substrauerit. **Q**uale vero sit illud quod postremū philosophia posuerit/ puto meministi. **M**agna enim vobis est inquit si dissimulare non vultis/ necessitas indicia probitatis. cum ante oculos agitis indicia cuncta cernentis. **H**onice. **H**emini uoluer / et quā principio exordiens/ quali preterea medio progrediens hucusq; processerit retineo. nimirum qui studio libri illius ab adolescentia vehementer incubuerim.

Uoluer

Congratulor eruditiōi tue. **S**i quidē ab hac sententiā qua philosophia definit/ theologia suam cū peregrino cōsolatiōem inicit/ qualis sententiā formaliter in augustini soliloquio posita est. **E**t certe paulus dū ad hebreos scriberet/ collaudaturus virtutes fidei/ proposuit symbolum nature/ quod hominibus p̄o omni tēpore necessarium fuit. **C**redere enī oportet accedentem ad deū/ quia est et inquirentibus se remunerator sit. **A**t vero deus ipse qualis iudex existeret/ qualem insuper muneratiōnem daret querētib; se/ non potuit philosophia neq; discipuli sui dū

ctū ratiōis inuenire. **D**eficiebat enim uolentibus ad altiora conscendere scala creaturari. per quam sempiterna dei virtus atq; diuinitas licet possit attingi/ non tamen vsq; quaq; vt cognoscerent quales quantitas ve penas reprobis deum cōtemnentibus/ qualia porro premia se inquirentibus iustus iudex tribueret. **Q**uod faceret vel philosophi vel poete tentauerūt/ emanauerūt in cogitatioibus suis. et vix aliud q̄ errores fabulosos sibiq; dissidētes fingere potuerūt. **R**ectam deniq; mandatorum dei viam nescierunt qua p̄gitur ad vitam/ que est status omnium bonorum aggregatiōe perfectus. **Q**uem hic assequi neminem posse philosophia demonstrat experimentalit̄ ratiōe. **S**ed vel virtutes vel actus formales quibus attingatur iste status obiectiue quidem. in deo intuitiue cognito philosophia tradere nō valuit. **D**iseratus autem desuper humanos errores deus/ eas veritates necessarias et salubres ad quas euehere nō poterat philosophia nec tentare debuerat/ theologia supernaturaliter infusa/ sicut et humanus supernaturalis ē finis/ reuelauit et addidit. **I**nter quas/ non irrationabiliter theologia super istam q̄ deus inquirentibus se remunerator sit. quia videlicet iustus iudex est cuncta cernens. collocat et adiicit modum iudiciū a christo tradidi. **I**bunt hinc nō dubium quin mali/ in supplicium eternum. **I**usti autem in vitam eternam. **N**ec enim est alia veritas efficacius generatiua timoris domini q̄ ista/ claudēs in se horrendissimū illud damnationis tonitruum. **I**te maledicti in ignem eternum. **N**unquid non horrendū valde p̄ncipi a facie dei summi boni? **S**ed ad horris cumulum inercogitabilem/ additur maledictio trudens in ignem/ non qualē cumq; sed eternum. **E**t hoc cum dyabolo et angelis eius. vbi ascendet fumus tormentorum/ in stagno ignis ardentis et sulphuris/ vsq; in secula seculorum. vbi vermis eorum nō morietur/ et ignis eorum nō extinguetur. **E**t erunt vsq; ad satietatem visionis omni carni. **A**d hunc auditum si fides admixta est/ timorē domini quis non sibi suscepit? **E**st autem timor domini inicitū sapientie. et ab ipso concipimus spiritū salutis. **E**t per eū declinat oīs a malo. illūianē corda/ et in oblectatiōe

De cōsolatiōe theologie

B venit misericordia. **D**onicus. Quae ratione fieri potest o volucer/ q per timorem et talem timorem veniat queuis oblectatio. Timor enim penam habet/ que perfecta charitas foras mittit. Qualis amplius esse cōsolatio potest hūti p̄ oculis assidue stagnum ignis ardētis et sulphuris in quod ne corruat/ formidare habet momento quolibet. Hec ym̄q̄ dum venit ab hoc pauore securus est. Hec enī homo finem suum neq̄ si amore vel odio dignus sit. **V**olucer. Recte censes monice si theologia fidelis nequaquā ad vltiora per timorē istum pueberet/ si nō ad spem que non confundit/ effugere compelleret. Si non deniq̄ ad deum totius consolationis/ per dilectiōem amplectēdum sibi q̄ adberendū. velut in locum refugii/ mirabiliter induceret. **D**onicus. Vellem audire quo pacto fieri habet hec inductio vere mirabilis de timore in spem et amorem. Hec enī eadem sede cordis simul habitare posse vident timor et spes licet legam prophete inuisionem regibus terre vt seruiant dño in timore et exultent cum tremore. Et per sapiētem. Qui timetis dominū sperate in illam. et iterum. p̄pheta. Beneplacitum est domino sup̄ timentes eum et in eis qui sperant sup̄ misericordia eius. et alibi sine numero spes timori coniūgitur. **V**olucer. Attendendus est o monice/ solerter ordo iudiciorum sup̄mi iudicis dei. qualem philosophia non attingit. Unde theologia velut humano more loquens triplicem deo curiam/ triplicemq̄ thronum deputat. Residet in prima curia et throno indulgens gratia. Residet in altera curia et throno corrigens misericordia. Residet in tertia curia et throno damnās iusticia de q̄ per apostolū. Horrendū est incidere in manus dei viuētis. Tradiderat homines omnes in hanc mortis damnatiōem/ preuaricator adam. nec erat qui de manu hac iudicantis dei posset eruere/ si non supra nature vires et merita/ cōstituisset nobis iustus iudex deus/ per sacramentum reconciliatiōnis vnigeniti filij sui dei/ curiam primā et alteram in quibus gratiam et misericordiā iudices collocauit/ in thronizans quando factus est nobis a deo sapientia et iusticia/ sanctificatio et redemptio. Quādo preterea datum est homini

bus damnatis in curia iusticie eam quae si grauminis illatrice posse decliare appellando ad superiores curias gratie et misericordie/ quoniaz supercalcat misericordia iudicium. fitq̄ vt vbi abundauit delictum superabundet gratia/ quod philosophia nō cognouit. **D**onicus. In ci pio volucer grauioribus q̄ antea scrupulis vgeri/ vt omittam questioes interim multiplices/ et tuis habentes dictis ortū de fide philosophorū et aliorum quo pacto saluati sint aliqui sub nature sola lege. Tradit itaq̄ philosophia vix p̄scrutabilem diuine prouidentie viuacitatem. prefertim dum ad eam confertur humani libertas arbitrij/ cum certa precognitione futurorum. Sed ecce sup̄ addit theologia difficultatem in immensum minus inuestigabilem/ neq̄ comprehensibilem. dum quosdam ex hominib⁹ recipit iudicados in curia gratie vel misericordie/ et ne beatitudinis p̄cipies facit. Alios vero multo plures damnat in eternū sua iusticie seueritas/ dicente eo. Multi vocati/ pauci vero electi. Virum autē si quis in hac recogitatione constitutus nō perturbetur et totus horrore tabescat/ qualiter abscondita non est consolatio ab oculis suis. Intra scripture verbum dum ita deus inter fratres diuidit. **V**olucer. **B**aten dum est in primis. **D**onice/ q̄ hec cōsideratio iudiciorum dei qui terribilis est in consilijs super filios hominū/ si cum superba curiositate recensatur/ p̄cipitat in illam sapientis damnatiōem. Qui scrutator est maiestatis opprimit a gloria/ exterminat omnē bonae consolatiōis virtutem/ deniq̄ in reprobam de deo desperatiōem/ et in odiosas rabidas et insanas blasphemias demergit et absorbet. hoc in viatoribus aliquibus hoc in damnatis omnibus opatu. **A**t vero cōsideratio talis si cum debita humilitate et reuerentia fidelis et p̄ cordis assumatur. Si cum captiuitate omnis intellectus in obsequiū fidei reuoluat. nullam existimat peregrinus nost̄ et portioem vel efficaciorē ad consecutiōem legitime consolatiōis viā/ diuinitus elargiri. Nonne senserat hoc p̄pheta dum suspirans ait. Demor sui iudicioz tuoz a seculo domine/ et cōsolat sum. Quā cōsolatōz nescio si vehemētius expsit alio loco is q̄ dixit. Et extrauē. i.

extra se salientur / filie inde propter iudicia
tua domine. **¶** **Donicus.** **O**bservan
dū ne est obscuro volucer: ne min⁹ sobria
fortassis et insolēs sit huius doctrine tra
ditio. quoniam stultoz infinitus est nume
rus / carnalium et arrogantium / q̄ non ca
piunt que dei sunt. et si nō dixeris ea que
versant in corde suoz que suo ingenio pe
netrare se gloriari possint. **¶** **Volucer.**
Corrigit et repellit tuā hanc hesitationē
consciū arcanozū diuinorū apostolus.
qui satagens contentiōem gentiliū ro
manorū / et iudeorū qui susceperāt fidem
compescere / collocavit totius disputatio
nis sue velut centrū et cardinem supremū
consideratiōem diuine p̄destinationis et
p̄scientie ab illo loco. **S**cimus autem
quoniam diligētibus deum / omnia coogan
tur in bonum his qui s̄m p̄positum voca
ti sunt sancti. Nam quos p̄sciuit et p̄
destinavit. etc. **U**sque dum exclamat. **D**al
titudo diuinarū sapientie et scientie dei
q̄ incōprehensibilis sunt iudicia eius et
inuestigabiles vie eius. **Q**uis enī cogno
uit sensum domini? **A**ut quis consiliari
us eius fuit? **A**ut quis prior dedit ei et re
tribuetur illi? **I**llic inserit q̄ nō volentis
neq̄ currentis. sed miserantis dei est. et cu
ius vult miseret. et que vult indurat. **E**t
q̄ non ex opibus. sed ex vocante dictū est
Jacob dilexi: esau aut odio habui. **¶** **A**po
stolus igitur doctor gentium in fide et veri
tate / inter quas erant insipientes multe
carnales et superbe. si p̄missam eis confi
deratiōem pro sua edificatiōe nō timu
it exponere: quatinus eas et iudeos mu
tuo reduceret ad legitimā pacis et carita
tis formā. **Q**uo pacto verēdum erit inter
christianos. p̄sertim eos qui de sua salute
soliciti sunt consideratiōe ista utiq̄ apud
eum / talem de sua salute consolatiōem su
orumq̄ similitū opata est. ut assereret. **C**er
tus suz enim q̄ neq̄ mors. neq̄ vita. neq̄
angeli: neq̄ principatus. neq̄ virtutes.
neq̄ instātia. neq̄ futura. neq̄ fortitudo.
neq̄ altitudo. neq̄ profunduz. neq̄ crea
tura alia poterit nos separe a caritate dei
que est in christo iesu domino nostro. **¶**
Poterit autē certitudo talis accipi de cer
titudine reuelatiōis diuine si Paulus de
se solo loq̄retur. **S**ed dum cōnumeravit
alios electos. dei cōuenientius intelligit
hoc esse dictū de certitudine spei. que trā

quillitas quantum sit opatiua. satis admo
modū propheta regius exposuit. q̄ dum
gloriabundus in dño dixisset. **I**n pace in
id ipsum dormiā et requiescā. **S**ubintu
lit pro causa spem / dicens. **Q**uoniam tu do
mine singulariter in spe constituisti me.
¶ **Donicus.** **S**cire velim o volucer
quo studio vel industria deuenit aduena
noster ut in hac pace in id ipsum frueret?
¶ **Volucer.** **A**ccipito vba mea sobrie
neq̄ enim dicere p̄sumo: nisi quod aspi
rat et aspirare suadet ad illam pacē in id
ipsum cum propheta dicente. **C**oncupi
uit anima mea desiderare iustificatiōes
tuas / in omni tempe / si forte aliquādo de
siderium sui et similitū pauperū exaudiat
domin⁹. et preparatiōem cordis eorum au
diat auris sua. **S**cit enim quoniam nemo
repente fit summus. scit quoniam munus
hoc gratie magis est q̄ industrie. **N**ihil
minus doctorū deuotorū scripta relegēs
theologia ductrice / suis uti conatur indu
strijs / ne sibi met deesse putetur. deumq̄
tentare videat. **E**niritur experimento co
gnoscere que sit illa pacis consolatiō qua
sobrie inebriat? exclamat psalmista. **Q**uā
magna multitudo dulcedinis tue domi
ne quā abscondisti timētibus te. **S**ignā
ter ait abscondisti / q̄ nec ab habete tradi
nec ab eo qui non habet capi potest. **E**t
quippe nomen nouū in calculo candido
scriptum. qd̄ nemo scit nisi qui accipit

¶ Tertium metrum

primi libri glyconici corinthiaci. et pro
portionalis secto primi de consolatiōe phi
losophie. **L**um phebi radis.

Magnū crede nimis bonum
Intus quo valeas frui:
Extra non liceat loqui.
Lerte nescit homo vetus
Intro quid sapiat nouus
Hoc est manna reconditum.
Sensus quod capit intus.
Queris qualis ei sapor?
Aurem verbaq̄ quid paras?
Susta post videas licet.
Degens frater agro seneq̄
Querit gaudia / que domi
Frater iunior accipit.
Lecus mel ionathas prius
Sustat / protinus hinc videt.

De cōsolatiōe theologie

Del nobis sapidū deus:
Duo fastidia tollere
Dundi noxia fas tibi.

Tertia prosa primi

Donicus.

O Miseris interim volucer verbum sup istis affectus deuoti sentimētis/in quibus stat sapientia: que in mysterio abscondita est. Hec est theologia mystica/de q̄ tractatus fratris apud me seruo/ quosdā latino/quosdā vulgari scriptos stilo. Sed sup his altera foras die sermo fiet: **P**erge vero prosequi de spe: respondens ad pauculas interrogatiōes meas/ qui se creatorum aduene nostri cōsciū es. Recogitat ne supremū iudicem deū: homines ex massa peccatrice: p̄destinasse quidem hos ab eterno sempit̄ne beatitudinis fore participes/ alios vero p̄scitosz reprobos ad supplicium perpetuū: **V**olucer. **R**ecogitat monice/ et id sane frequenter. **D**onicus. **A**ccusat ne diuersum huiusmodi iudiciū dei: tanq̄ preterea sit in eo scua quedā crudelitas/ indigna bonitate sua summa: **V**olucer. **A**bsit monice talis aduersus deū blasphemias/ neq̄ enim p̄sonā accepisse/ neq̄ iniurias fecisse dici potest q̄ nulli debitor est. **N**ō notauit apostolus dicens. **O** homo/ tu quis es qui respondeas deo: nunquid dicit figmentū ei qui se finxit. quid me fecisti sic: An non habet potestatem figul⁹ lutū ex eadem massa facere. aliud quidē vas in honore. aliud vero in cōtumeliam: **T**alis ap̄d homines similitudo plurima reperitur. nedū super rebus vita carentibz/ sed animatis/ quibz vtiuntur pro arbitrio suo alijs ad mortē. alijs ad cōseruatōem nec arbitratur se: v̄l iniurie: vel crudelitate obnoxios esse. **Q**uid si vult deus in maḡ domo sua manifestare diuitias glorie sue. istis in ostensionem misericordie. alijs in manifestatōem sue iusticie/ gloriificans illos ex misericordia/ istos ex iusticia derelinquens: quatinus resultet carmen illud pulcherrimū. **E**x graui tenore iusticie/ z molli cantu misericordie/ de q̄ li profitef̄ p̄pheta. **M**isericordia z iudicium cantabo tibi dñe. **Q**uod si pauciores sunt qui saluātur/ manifestior est in hoc gratia dei quēadmodū int̄ surdos z clau-

dos mutos z mortuos/ pauciores sunt q̄ miraculo curātur/ q̄ qui proprie cōditio ni relinquūtur. **V**erū dum ad singularia fit descensus et inquisitio. cur videlicet Petrū vel Paulum deus elegerit ad salutem. **J**udam vero z diuitē epulonē dereliquerit: oportere vt humana garrulitas apponat digitū ori suo/ hoc vnum profitemens q̄ iustus est domin⁹ in omnibus v̄ijs suis. **I**taq̄ sicut nulla potest assignari ratio cur inter tot res possibiles fieri/ ista nō: illa facta est/ nisi beneplacitū dei. **I**ta de recreatōe seu regeneratōe/ ad vitam spirituale/ multo magis dici debet. **N**eq̄ confugiendū est ad illorū merita vel opera/ quos ab eterno p̄destinat deus. quia si ex opibus: iam nō ex gratia. **S**ed neq̄ priorem eterna dei voluntas causam habet/ qui fecit omnia propter semetip̄m. impiū quoq̄ in diem vindicte. **N**ihilomin⁹ fatendum est q̄ nemo sine culpa damnabitur. sicut absq̄ gratia saluabit nullus. **D**onicus. **P**erge volucer inquire re cōsequenter/ si hanc aliquādo peregrinus noster consideratiōem super se/ z ad se reflectit. **V**editas ne forte sit ex numero reprobos/ neq̄ enim gloriari potest se peccatū nō habere: neq̄ de alia massa esse q̄ ceteros: **V**olucer. **D**icam illō monice quod sentio **V**editatur aliquādo se cum cōquerens. quid si iusto dei iudicio damnatus es: **S**i reperit indispositum cor suū ad humilem hui⁹ consideratiōis susceptiōem/ derelinquit eā/ z ad alia se cōuertit. quemadmodū fieri consiliū est in tentatiōibus vel interrogatiōibus carnaliū peccatorū/ v̄l experientijs carū rerū/ que sunt difficillime electōis. vt si querat aliquis a semetip̄o **V**alles membratim lanat⁹ mori/ q̄ illecebrose voluptati mulieris pulcherrime consentire: **S**i vero percipit affectum suū/ deo propicio tranquillum/ humilem z suauē/ sicut imprecatur apostolus. **D**eus autem spei repleat vos omī gaudio/ et pace in credendo/ vt abundetis in spe/ et virtute spiritus sancti. **S**istit p̄detengim tamē et caute/ in hac recogitatiōe. si forte damnandus est. **L**uius apprehensionem/ nequaq̄ remurmurat/ scdm̄ presentem affectum/ z sensum de diuina iusticia. **S**ed humiliatus dicit. **I**ustus es domine/ z rectum iudiciū tuū. **N**ō q̄ damnatiōem eligat. **A**bsit. qz

nec deus hoc vult ipm velle/sicut nec peccare nec desperare dum viator est. Dicit porius cū Job. etiā si me occiderit tamen in ipso sperabo. Et cōuersus ad dominū cū pio et humili affectu. Scio inq̄t eq̄ssi me iudet/ quoniā damnati in inferno te odiunt. te iniustū. te inuidū. te crudelissimū iudicant. te blasphemant. te sanctisq̄ omnibus ore rabido maledicūt. Scio q̄ illic cōstitutus (heu me miserū) sic agerē. At vero dum interim affectib̄ tam effectis et blasphemis careo. amo te qui totus es amabilis. te iustissimū/ te amāntissimū te clementissimū diiudico. te collaudo. tibi sanctisq̄ omnibus tuis ore pio benedico. quicquid postremo de me futurum ordinauerit voluntas tua/ corde credo et ore profiteor. quoniā nulla est iniquitas apud te qui sanctus es in omnibus operibus tuis. ¶ **Donicus.** Placet volucer distinctus iste modus habendi se circa recogitātionem diuine predestinātionis seu presciētie/nam sicut in primo curiositas temeraria. sic in secūdo meritoria valde humilitas exerceatur. ¶ **Uidere simile est in aspectu vel recogitātionem formose mulieris/ vbi periclitaretur in cōtinens. continens vero fortiter habitatus/ vteret ad virtutem.** ¶ **Uideo q̄ amor hic gratuitus est. nō mercenarius. nō reuocatus. hec affectio filialis vel fidelis sponse. quē amorem/ quia donū suū est/ nō acceptare non potest. quia diligentes se diligit. Beatus qui ascensionem in corde suo disponēs ad hunc gradum penē supremū peruenit.** ¶ **Sentio deinceps magis ac magis q̄ medio potest hec considerātionem pacem quandam et consolatiōem operari. Ita tamen si sit apud homines qui peccata iam non sterāt. nam iteratio peccatorū quid aliud pretendit q̄ reprobatiōem et interitum?** ¶ **Attento q̄ spes nō ex meritis proueniēs presumptō est. nō spes estimanda.** ¶ **Volucer.** ¶ **Scio o monice quoniā nemo est qui vult et nō peccat quando et septies in die cadit iustus. Et beatus dicitur a psal mista. nō qui non fecit. sed cui nō imputauit dñs peccatū. Virū fortasse videbitur quod dicitur sum. Inuenire est hominē qui quanto pluribus impugnat tentatiōibus/ quāto renitēs eis pluries cui incitur/ vel in voracitate gula. vel in somniculosa dormitātionem/ vel in stimuloz car-**

nis crebra p̄pensione/ et alijs huiusmodi/ tanto frequētius certius et ideo forti⁹. qz humilius/ in deū se projicit. de deo sperat et confidit. Consulte quidē dum nullam videt in se fiduciā resistēdi virijs/ neq̄ virtutes et salutē adipiscēdi repositā. Falloz si nō ita dauid egerit in dñs. Impulsus euerfas sum vt caderē/ subdit. cuius innitens ē auxilio/ et domin⁹ suscepit me. Rursum cū ab hominibus sibi desperatiō improperaret/ quia tulerat ouem et pastorē occiderat/ et dicerent. non est salus ipsi in deo eius/ ipse solidiori spe deo filius respōdebat. Tu autē domine susceptoz meus es gloria mea. et exaltans caput meū. ¶ **Donicus.** ¶ **Et intelligo volucer. Ita se res habet/ q̄ apud vere humilem quāto minus est in se spei/ minus in ope alienā fiducia. minus deniq̄ vult cōstituere iusticiam suam. tāto plus spei plus fiducia de deo recipit. plus quoq̄ iusticie dei sit subiectus. dicens et sententia. Tibi autem adherere deo bonum est/ et ponere in dño deo spem meā. clamans ei. in tua iusticia plane non in mea/ libera me. Postremo magis intelligere nunc videoz/ que in deuotoz libris legi/ de introductione sponse in cubiculum sponsi. de osculo oris eius post osculum manū et pedum/ de habitatiōe preterea in adiutorio altissimi/ nō in habitatiōe vel meritoz proprioꝝ. que vana est. vel penarum futuraz. que anxia vel industriarū proprioꝝ que timida est et incerta. ¶ **Leta vero qualiter esse possit in adiutorio altissimi. inter tot vite discrimina. inter tot criminū lapsus. inter tātam electozum paucitatē edisseras velim.** ¶ **Volucer.** ¶ **Rerum ista conditio est o monice/ vt in suos fines tendant quibz adeptis quiescunt adherentes eis. hoc de grauibz deoz sum. hoc de leuibz sursum videre est. Est autē humani cordis desiderium et pondus/ in deū/ sicut in locum suū et centrū ferri. est supremū post quod nō relinquit aliō humane peregrinationis refugium. Superest igitur nihil infra quod/ vel vltra quod possit humanū se cor deflectere vel fugere. dum pondere suo se cōstituit adherere deo. nūc interi per spem. fidem et amorem. neq̄ enim sibi dat aliter status presens. Porro sicut aliquis dicitur adherere certitudinaliter loco alicui vel baculo/ dum totis viribz ita****

De cōsolatiōe theologie

stare vult. nō aliter spem certā dicimus p
deliberatā voluntatis adherentiā. neq;
enī spes est in assensu et vi rationali / sed
desiderio et expectatiōe virtutis irascibi
lis tendentis in ardua. quod desiderium
tendentia / vel expectatō repitur in virtute
spei cum tanta certitudine p adherenti
am voluntatis / q; p nullius temptatiōnis /
vel recogitatiōis insultū vult ab ea sceler
euellere. **C**onsurgit ex radice simili cer
tudo in assensu fidei / dū p nullas ratio
nes vel fantasias fidē impugnantēs / vult
derelinquere / quo minus stet in fide / ad
obediētiā dei / et meriti cōsequitiōem.

Quartū metz pri

mi dimetrum Jambicū.

Quemōnis alto stat iugo
Quercus suis radicibus
Defixa nitens fortiter
Ventos et imbres non timet
Assumit hinc plus virium
Quo plus in imo se locat
Concussa venti turbine
Sic spes ferens tentamina
Antheus inuictus fuit
Dum cautus incubans humi
Non vult in altum surrigi
Elatus ilico perit.
Que collocatur sacro
Domus loco fideliter
Venti / pluuie / flumina
Deseruiant / nunq; ruit.
Herere vos spe firmiter
Vestro loco nitamini.
Vester locus certe deus
Duo spes reponit certior.

quid dicit de his fortiter
et surgebit.

Prosa quartā pri

mi libri Donicus.

Qsum est aliquibus o volucer
q; spes in prescitis semp sit er
ronea Id enī se putant habitu
ros quo carebunt. Alij volen
tes hāc absurditatē euadere dixerūt spem
in hac cōditionali existere. Si legem dei
obseruero salu' ero. **V**olucer **D**o
nice. nec hoc vltimū sufficit ad spem. Ita
ret enī cum desperatiōe talis cōditio. Nec
primū sobrie dictū est: q; deus obliget re
probos ad errandū / sicut obligat ad spe

randū. Proinde spes ad certā beatitudi
nis expectatiōem / sic se habet. Ponit sibi
p fidem / q; est aliqua talis beatitudo. iun
git q; ad illā purā liberalitate et gratia de
us ab eterno quosdā predestinat et eligit.
Addit q; ad consecutiōem huius finalis
beatitudinis. ordinauit mediā cōuenien
tiā / varijs modis sine numero Inter que
mediū precipuū est gratia. que ideo dici
tur vita eterna. quia pignus eius est / vel
arra. Hanc autem gratiā nulli dedit neq;
daturus est / nisi p mediū mediatoris dei
et hominū Quā gratiā pro omnib; meru
it ad sufficiētiā. sed non ad efficaciam. ni
si incorporatis sibi per fidem habitualē / ve
in paruulis. vel actualē et habitualem q;
per dilectiōem pfeueranter operatur. que
fides min' explicite fuit in prophetis tē
pore legis scripte / q; in apostolis tempe
gratie. Et longe minus in philosophis et
alijs gentilib; p lege nature. Quāuis enī
omnes accedentes ad deum oporteret cre
dere q; deus est. et q; inquirentib; se remu
nerator sit. quis est; tamē modus quo ta
lis remuneratio cōsequeretur / p mysteri
um videlicet incarnatiōis filij dei. sicut
non erat explicite reuelatū / sic nec explici
ta fide credendū. **L**eterum spes taliter in
structa p fidem. que suus est oculus / figit
in primis desiderij suū ad beatitudinis
adeptiōem tanq; ad finem. Et ab illo desi
derio nequaq; vult anelli. Deinde deside
rat mediā quelib; ad huius finis assecu
tiōem per dei puidētiā ordinatā / p arma
iusticie sicut dicit apostolus. a dextris et
a sinistris. per gloriā et ignobilitatem. per
infamiā et bonā famam etc. Fides itaq;
rursus dicit ei / q; diligētibus deum et spe
rantibus in eo / omnia coopantur in bo
num / sicut tradit apostolus q; omnia no
stra sunt / conformiter ad christū. **P**rimū
querite regnū dei / et omnia hec adiūcent
vobis. neq; talium aliquis predestinato
rum peribit vnq;. **D**uo contra fit de re
probis q; bus omnis cedunt in malum /
etiam aliena bona que in scādalum sibi
vertunt et ruinā. **N**ihilomin' quoniā ig
notum nobis est quos vult inter homi
nes deus et qualiter saluos fieri / opandū
est bonum ad omnes / vel orando / vel cō
monendo / vel hortando / vel increpando
vel ab errorib; vitijs abducere satagēdo
Ita sagena caritatis pcludit i se bonos et

malos separandos in litore iudicij. **P**reterea si ex peccatis electorum diuina bonitas potest. scit et vult elicere bona. nō tamen idcirco mala bona sunt/vel eligenda. sed cauenda penitus plangēdaq;. Collandus autē benignissim⁹ et omni potens deus q̄ malis nostris nō solū nō vincit/ sed ex eis operatur bonum nostrū. **S**ic enī dicit omnia sub peccato cōclusisse/ supple pmissiue vt omnium misereat. Peccauit petrus/ humilior cautior et misericordior effectus est/ nō actōe mali sed miseratōe dei. Peccauit Magdalena/ plus postea dilexit. qz multū sibi dimissum est. et in exēplar penitētie ceteris cessit. Blasphem⁹ fuit Paulus. confitetur humiliatus/ q̄ nō sit dignus vocari apostolus/ et est inter peccatores prim⁹. Deniq; iocūdatur pater et epulas in acceptōe filij prodigi. Et gaudiū est angelis dei super vno peccatore penitētiā agente. Quis nesciat proinde paupes dum de stercore peccatorum erigit eos deus/ collocās in gloriam cū principib; populi sui. q̄ in ampliores erga diuinā benignitatē assurgunt gratia actōes/ nō quin innocentia pseruata seruataq; plus habeat dignitatis et gratie ceteris paribus. Sed in reparatōe depdite magis eminet misericordie benignitas. **M**iserādū verō est. quod in reprobis agit et diuerso/ de virtute et humilitate supbiū. de gratuitis dei donis vel ingrati sunt vel tepidi/ vel in suā et aliorū pnciam et dei inhonoratiōem abutentes vertunt. Ita vt eoz quandoq; fiat oratō in peccatū. hic p ingratitudinē. in inferno autē p blasphemiam in saniorē. Recordantes enī quē ad modū fuerūt aliquādo supplices deo. **H**ec illa bona facientes/ venerātes sanctos/ sanctasq; omnes cū deuotiōe/ quidni rabidiori cōrabescāt odio et maledictis latrēt aduersus deū sanctos sanctasq; omnes/ p̄sertim eos quos p̄cipue coluerūt eos inuidos/ eos crudelissimos/ impios et ingratos. qui non ipos a tormētis cum possent eripiūt/ acclamantes. **Q**uid ergo dicam⁹ ad hēt/ faciem⁹ igit mala vt deus eliciat bona/ vel bona vitabim⁹ ne cōtingant mala qualia tetigimus. Absit. p̄pter id enim quod p̄ accidens est. nō debet illō quod de p̄ se est variari. **M**onitus. **M**orresco volucer becaudens/ et videns te sup admirabili

via niti pro cōsolatōis adeptōe/ dum tremende et strarie desolatōis memoriā sub inducis. **V**olucer. **D**ic mod⁹ est. hec ars theologie/ credideris monice/ q̄ sicut per stulticiā et scandalū predicatōis crucis. **M**nos fecit credentes sic p̄ insipientiam trahit ad sapientiā dicente apostolo. **S**i quis videtur inter vos sapiēs esse in hoc seculo. stultus fiat vt sit sapiens. **N**ō aliter vult eadē theologia per summā desperatiōem de homie/ trahere ad summā de deo spem/ et p̄ desolatōem inestimabilem et intolerabilem/ sursum ducere ad solidam cōsolatōem. **A**ddideris nullā esse recogitatōem que plus ista radicaliter euellat ab humano corde supbiam. de se semper aliquid magnū presumentē/ cui resistit deus. que magis insup gignat et nutriat humilitatē legitimā sub deo et ad homines. vitijs procul expulsis que fert se cum supbia. Nam qua fronte poterit aliquis fratrem suū qualēcunq; deinceps. vel odio vel iravel inuidia psequi. immo nec animo q̄ reprobus sit iudicare/ qui videt se de eadē massa peccati in eadem damnatione esse. neq; scit quid sibi crastina pariat dies. **Q**si voluerit gloriari de bonis suis/ mendat est si non habet. si habet illa gratis accepit a deo. **Q**uid ergo gloriatur quasi nō acceperit. **Q**uid preterea iudicat alienū seruū qui domino suo stat/ aut cadit/ stabit autē. potens est enī deus statuere illum. **S**ub hoc intuitu dixisse putandus est apostolus. **V**enit deus saluos facere peccatores/ quorū prim⁹ ego sum. **P**rimus itelligo quo nullus prior/ vidēs se cum alijs equaliter filium ire. et ex eadē peccati massa esse/ q̄les venerat saluare deus. **M**onitus. **I**ntelligo volucer materiā hāc de timore et spe lata esse. vel lem traderetur sub compedio mod⁹ quo precipue spes stabilitur. **V**olucer. **A**mirum stabilitur a deo/ cuius signaturale donum est. **S**ed si particulari⁹ aliquid exigis. inuenit quadruplex meditatio que velut in terragono firmissimo gestat spem. **U**na meditatio est diuine iustitiōis vt speres. **A**ltera diuine promissionis si speres. **T**ertia immēse dei pietatis ne desperes vnq; de suis miseratōibus. **Q**uarta proprie fragilitatis/ ne speres in te vel prop̄ijs viribus. **D**ic igitur cogitationi tue sollicitati spem deserere. **D**ū

De cōsolatiōe theologie

non facis certam vocatiōem tuā/ p bona
opa/ quorūdie corruēs de peccato in pec-
catum. ingerēt proinde ne sis de multis
vocatis et non electis/ sicut vita tua simi-
lis est multoz. Dic respondēs/ q obedis
iubēti deo qui mille locis scripture sacre
precipit vt speres in eo. cui dicit. **E**xur-
ge dñe deus in pcepto quod mādasti. pū-
cio me in te iubente te. nō es crudelis aut
fallax vt abijcias me/ iuncta pserim mul-
tiplici pmissione tua/ qua sperātib in te
pollitatus es q liberares eos/ eripes/ sal-
uares et glorificares. **L**uius demū tā im-
mēsa pietas est. vt nullis peccatis etiā in-
finitis si pmississem ea solus/ vinci possit
hic in via. **Q**uod q̄ interposuisti cū imo-
bilitate cōsiliū tui iusturandū. vt p duas
res immobiles sicut loq̄tur apostolus tu-
us quibz ipossibile est mēiri te/ nos for-
tissimū solatiū habeam⁹ ad tenendā po-
sitam spem. q̄uis enī sis inobligabilis a
creatura tua rōnali/ quicqd̄ agat p te vel
erga te. voluit tamē dignatissima conde-
scensio tua/ cōmerciū quoddā habere cū
hominibz/ vt bene de te mereātur si iussa
tua ppleuerint/ et in te sperauerint/ qui fi-
delis es et teipm negare nō potes. **H**ec tu
ita deo. **P**ostremo dñi propria fragili-
tas obijcit vt desperes. desperes volo. sed
de te et in te qui homo et caro es. nā male-
dictus homo qui p̄fidit in homine/ et po-
nit carnē brachiū suū/ et a dño recedit cor
eius. **S**ed hic occurrit trepida cogita-
tio dicēs. qua ratōe conabor declinare vi-
cia. virtutes acquirere. seruare mandata
dei. sine q̄bus sperare vitā ingredi/ iā nō
spes est sed arrogās et infidelis p̄sumptō.
Conaberis prozsus. sed in adiutorio al-
tissimi. et millies victus. millies conaberis
eo quidē amplius et certius/ quo nulla ti-
bi superest fiducia de p̄rijs opibus. **P**ro-
pterea dicitur Salomon finē contio-
nationis sue dñi p̄ferre vellet. **S**erua mā-
data p̄miserit. deū time. quia videlicet ab
ipso est bonū vel velle vel p̄ficere. **D**o-
nicus. **R**etineo q̄ in soliloquijs silia
de se cōfessus est August. **S**perabā in q̄t
aliquādo in virtute mea que nō erat vir-
tus. **E**t cū sic volui currere/ vbi magis sta-
re credebā/ ibi magis cecidi. factusq̄ sum
magis retro q̄ ante. **D**icebā enim/ hoc fa-
ciam. illud p̄ficiam. fiebatq̄ post/ nec hoc
nec illud. quoniā de meis viribz p̄fidebā

Hunc autē confiteor tibi dñe rex pat celi
et terre. quoniā non in fortitudine sua ro-
borabit v̄r. vt nō gloriē ante te stulta p̄-
sumptio oīs carnis. **V**oluer. **T**ra-
ducit aduena noster meditatiōem hāc eri-
am vsq̄ ad angelos et sanctos/ dum atten-
dunt horrozē dininorū iudiciorū in dā-
natis. **L**anim⁹ enī q̄ tremūt angeli atq̄
archangeli. tremūt intellige/ nō ex fortitu-
dine sue dānatōis/ quibz inest glorie secu-
ritas. sed eo magis ex alioz dānatiōe q̄
si si tremēt et pauerēt in se deficientes/ re-
siliunt in adiutorē vnicū deum/ adheren-
tes ei/ se fragiles et nihilo similes reputā-
tes sine eo. **A**ddidit de hūanitate xpi q̄ si-
cut inesse suppositali/ sic innitit p̄sonali-
tati filij dei q̄ propriā deserit/ nec i se sub-
sistit. ita inesse gratie vel glorie innititur
deo/ q̄ nullatenus in se. **E**t ita de sanctis
quanto p̄fectiores/ tāto humilior et reue-
rent⁹ in adiutorij dei resiliūt. **Q**uocō-
tra de reprobis. q̄ magis refugiūt a deo et
ad se cōfugiunt/ quo dānabilius puniūt
qm̄ in ipsis est amor sui/ vsq̄ ad contem-
ptū dei. sicut in alijs est amor dei/ vsq̄ ad
contēptum sui. **D**eniq̄ spes velut an-
cora. quantomin⁹ in arenulis fragilibus
et fluidis humani auxilij figit/ tanto soli-
dius et certius supra firmā petra (que xps
est) defixa stabilitur. **Q**uod si quiesierit ali-
quis. qd̄ igit de illis quos nō saluat de⁹.
Respōsum habeat q̄ velut animalia pro-
pter hoies creata sunt/ ad obsequiorum va-
rietatē/ illa blandiēdo/ ista seuiēdo. intel-
ligere sic habem⁹ propter electorū salutē
p̄fectos esse formatos/ siue nocere siue
obsequi conētur/ et non gloriē om̄is vel
obsequēs elect⁹/ vel aduersans eis. **N**ec
tamē ita sunt accipiēda q̄ dicta sunt. q̄ si
tollatur libertas arbitrij. **F**ortificat si qui-
dē magis et instituit/ sed in deo v̄iifican-
te p̄ gratiā. **H**uc est velut anima quedā vi-
tam habēs in potentia ad vitā secundam.
ad meritoria videlicet oparōem. **I**taq̄ si
cut oparō animalis p̄apponit esse natu-
re. sic oparō spiritualis vitā gratie. **S**z
neq̄ audiendus est **L**icero. q̄ vt libertatē
in hominibz statueret/ abstulit a deo pro-
uidentia. **N**ec rursus ex aduerso recipi-
end⁹ alter. qui diuinā prouidentia sic in-
stituere voluit/ vt arbitrio nostro necessi-
tatē imponeret. **P**ro hiesas etiā in pecca-
tis dicēs deum velle et facere nos peccare

In manifestationē glorie sue. Porro viam mediā et regiā tradit theologia reuelata si de subnira. q̄ gradiēdū est etiā ydi ratiocinationis h̄re dissolutio plena nō pateret.

Donicus. ¶ **Ex**istimo q̄ has snias nec incepti satis capiūt nec expientia dare potest industria nisi puenire in b̄ndictionibus dulcedinis et coopante dei gr̄a/ineffabili valde mō. Et hoc ē dei donū scire a q̄ postulada sit et impetrada talis gr̄a. **D**ulcra enī dicim⁹ et deficiim⁹. verbū autē abbreuiatū et summariū facit sapiētia/ dū i animas sanctas se trāffert. delicias suas cōputans eē cū filijs hoīm. in quib⁹ b̄nplacitū est deo/ q̄ sperauerūt sup misericōdia ei⁹. **S**ed ecce iam aduersaspascit et inclinata ē dies q̄n ad se me vocat op⁹ dei/ simul et vie lassitudo quietē te petere suadet. **E**xpectet p̄ reliquis multa enī querēda supsunt sequēs dies. ¶ **V**olucer ¶ **E**xpectet placet si pri⁹ audieris sub exēplari modulamie/ q̄lis sit vt eū recogites/ germani tui status.

Quintū et vltimū

metrū primi libri dactylicū tetrametrū hypercatalecticū. currit cū quinto quarti de conso. phi. Boetij Si quis arcum:

Vas e multis nauta profundo
Durū regit nauē. ventus et imber
Et procellarum turbida moles
Si repēntis motibus vrgent
Proximaz nautis crebro minantes
Naufrage cladem mortis adesse
Rititur/ filius arte magistra
Nil inceptum corde pauenti
Segniter linquens omnia solers
Tentat/ vt nauis litora capret
Si malivero tanta molestat
Seuens pestis/ iamq; latratu
Terret auditum scilla canino/
Atrabens gulpho cuncta voraci
Non opem possunt ferre sodales
Pars et in preceps vltro laborat
Scit⁹ nauclerum stertere puppi
Obstuper talis quis/ nihil vltra
Viribus fidit/ spes nec in arte est
Respicit celum vota deo dat
Aut mari sese deijcit alto
Audus enatans. si scopulosum
Prominens saxum suscipit ipsum
Vel sinu tuti conditur antri
Laudat excelsum/ gratior illi
Dicit euasi forte benigna

Reseruatū sanctius olim
 Obsequi fas sit xpe tibi me
 Rursus aut si me nauigio das
 Utar illo fac prosperiore.

¶ **Explicit liber primus:**

Incipit liber secū

dys. Prosa prima. Donicus.

Sce nobis/ o volucer/ altera dies fultit illa p̄tinuaueris p̄ cor effari/ q̄ cepta sunt. ¶ **V**olucer ¶ **D**eministi puto sub quali similitudine finē accepit besterna collocutio. Nō oīno dissimiliter/ nūc aduena n̄ ex p̄cella publici civilisq; naufragij p̄sulte fugiēs/ in locū satis abditū/ velut in quādā securitatis insulā se recepit. Illic more solitarij sedens leuat se sup se. theologiā habēs solatricē/ que doctrix est discipline dei et electrix operū illi⁹. q̄ sobrietatē et prudētiā docet et iusticiā et virtutem/ quib⁹ vtili⁹ nihil ē in vita hoīb⁹. **D**ec erigit ad spem futuroz/ quēadmoduz terigimus/ asserens q̄ nō sunt odigne passiones hui⁹ r̄pis ad futurā gloriā que reuelabit in nobis. **A**ddēs q̄ spes non p̄fundit ita tū si sit vera spes. nō ficta. nō fallax. nō temeraria. ¶ **E**st itaq; repromissio neq̄ssima/ fallēs q̄ plurimos bladiētes sibi vt ere mūdo dum eras florida est/ p̄uertit poteris cū voles/ tanq̄ videlicet ex pri⁹s virib⁹ nō dei dono fiat p̄uersio. ¶ **S**ūt et alij q̄s eo periculosi/ q̄ subtili⁹ decipit estimatio sua dū casus peccatoz varios q̄s p̄petiuntur emēdare nō curāt. vtunt potē ad supbias. reputantes simile aliqd̄ secū fieri cū aplo/ cui dat⁹ ē stimul⁹ carnis/ ne magnitudo reuelationū extolleret eū. eis autē sicut aiunt ne magnitudo virtutū. ¶ **A**b alijs migrat Judas. i. p̄fessio p̄pter multitudinē fuitutis. **T**edet enī et pudet eos toties ad p̄fessores deducere lapsus suos/ a q̄b⁹ abstinere vel nequeūt dño p̄mittēte. vel nō satis volūt. ¶ **S**ūt q̄s scrupuloz inq̄tudo/ et cordis pusillanimitas ita p̄turbat vt vix relictus sit i eis spei loc⁹. ¶ **S**ufficit alijs scire de spe p̄ intellectū differere/ dicentib⁹ in deo solo spem eē reponēdā q̄s nesciat/ vtz apud tales null⁹ pene spei vel sensus vel effect⁹ ē. ¶ **I**nuenies alios sperātes in misericordiā dei/ q̄s ad hoīes nulla stecit misericordiā. venia nulla p̄. ¶ **Q**uid q̄ desperāt alij de dei bonitate/ si non suauitatem

bb

De consolatione theologie

dulcedinis sue exprimēto iungi gustēt, quasi iam cēvelint nō spē sed ipā re beati/ r possi dere hereditate sanctuariū dei. neq; esse in laborib; hoīm/ neq; cū hoīb; p tentatōnes flagellari. **¶** Alios videre est dū eos paulū vilitat de^o in opulento r intimo bone spei sensu prius extolli/ sibi magnos esse proprie vite negligentes/ et seueros aliene censores/ arrogātores demū/ vnde humiliōres corāz deo r hoīb; r sibi viliores esse debuerāt. Quid porro dicem^{us} de duplici bus corde qui duab; vijs niti volūt. spē in mundo ponere. r spē in celo collocare cupientes. Quid rursus de ingratis largi tori deo/ p omnib; bonis vel nature v' for tune vel grē. Qui vtiā saperēt illā sapiē tis graue vocē. Ingrati spes tanq; hiber nalis glacies euanesceat. **¶** Alioz vor ista est. certus sum me saluandū. neq; enī fecit me de^o vt dānaret/ qui vult oēs homines sal uos fieri. **¶** Maior est iniquitas mea dicit ali^{us} imitator. **¶** Layn/ q; vt veniam mereat. qd conabor. qd sperabo. **¶** Laris habes nis vti alter certā dānationē suā p incerta faciēs. quicqd inq; egero bonū sit aut ma lum/ qd de me statuit de^o illud fiet. **¶** Diruz vero cur nō vti argumēto simili dū medi cinā vt sanet vel cibū vt viuat sumere mo netur. q; psciuit vtiq; deus/ qū moriet aut viuet. **¶** Donicus **¶** Beat^{us} est volucer/ cui^{us} est vere nomen dñi spes eius. r non re spectit in vanitates r insanias falsas/ quas les cōmemorasti. Sed reuertor ad adue nam nostrum. **¶** Hōne queso retorquet fre quens sue p̄siderationis oculos ad p̄terita/ que vel ptulit vel alioz exemplo pferre potuit. **¶** Volucer **¶** Retorquet quidē/ et id crebro gras inter tristitia; simul r gan diū. spē r metuz agens deo. nihil solicit^{us} iuxta monitōez apli. nisi vt petitiones sue innotescāt apud deū/ p sua suorūq; libera tione. consolatione. r salute. **¶** Donicus **¶** Iuste vero gras agit. quis enī nō eū fe licem ex hoc vno si cetera deessent/ iudica uerit q; defozmissimā r horridā nedū ciui tatis pclarissime. sed toti^{us} regni nup florē tissimi desolationē/ non dicā experiri in se sed nec oculis inspicere cōpellit. **¶** Hōne le gimus Augustinū ea tempestate q; obside bat ciuitas sua/ poti^{us} mortē a dño petisse et impetrasse. p magno munere. q; q mala gentis sue corā cernere cogeret. **¶** Sic r ma tibus p̄nceps dñi videret mala que fie;

bāt in p̄plo in da r hierlm. **¶** Ne mibi ait. vt qd nat^{us} suz videre p̄tricioez ppli mei/ r p̄tri tionē c̄p̄uitatis sancte. r sedere illuc cū dat i manib; inimicoz. **¶** Nota ē historia de caro ne q; mortē cruetā inferre sibi maluit/ q; in discidio ciuili viuere/ ipm q; videre tāte tē pestatis auctore. **¶** Volucer **¶** Est vt dis cis monice. **¶** Ponit nihilominus crebro p oculis cordis sui/ q; indignissimas subsā natōnes. q; opprobria pessimoz. imo for tasse carceres r vīcula. multos ex innocēti bus caris suis. p fide. p iusticia. p pace rel publice. p integritate regal domini/ p peti necesse ē. Quinetiā videre sibi videt/ non nullis h acciderē eo dūtat q; sibi vel affi nitate v' familiaritate vel cause filis defen sione/ pari q; zelo p̄iuncti sūt. **¶** Eis obiectari p̄terea/ q; mag mali radix r origo ab illo p cesserit r aucta sit. **¶** Venisse aut ips qū iudi cū cū suis recipiet/ imo r refuga fact^{us}. erul ignomiosus r abiect^{us}/ nec aspectu publico dign^{us}/ iā recipi. **¶** Atvero traicit has r si miles p̄tūmelias/ i spē vite eterne/ sciens q; nō ē seru^{us} maior dño suo/ quē nedū beel zebub appellarūt/ s; ad mortē vsq; p̄secuti sūt. **¶** Formidat pinde q; apud deū nō sit di gnus habit^{us}/ q; cū alijs filia pateret. aut tē perant i illo flagellū suū q; vincit i marti rib; p̄cedo p̄fessorib;. **¶** Aut noluit benigni tas sua addere tristitiā sup̄ tristitiā suis p seozātib; amicis. nec veritate in ei^{us} oppro brio vehemēt^{er} p̄culcarī. **¶** Aut ad extremuz refuat ipm ad alia certamina. **¶** Aut ita fieri voluit/ q; nō i solitudine qdā segregat^{us} exer citez liberi/ r scopat spm suuz/ recogitans oēs ānos suos i amaritudine aie sue/ vt san ctius deinceps al anteriora se extēdat. **¶** Donic^{us} **¶** Spero volucer vter oia in bo nū de^o. cui^{us} sapia attingit a fine vsq; ad finē fortit^{er}/ r disponit oia suauit^{er}/ qlē ei comitez esse p̄memorat^{us} es. **¶** Volucer **¶** Cōfidit talit^{er} euentūz sibi deo p̄picio. r i hac medita tione p̄stituit alterā sue p̄solatōis cām p̄ci puā/ q; versat i reuelatione regimīs mūd^{us}/ r scripturā sacra q; deo dicit. oia in sapia feci sti. **¶** Et rursus **¶** Dia quecūq; voluit dñs fecē in celo **¶** A tra i mari r i oib; abyssis. q; volū tas sicut sp̄ efficit. sic r iusta ē/ sine q; factū est nihil/ vsq; adeo q; neq; foliū ab arboze neq; passer i terrā/ dicēte xpo/ cadit sine ea. **¶** Vehemēs p̄sus h ē diuie libertatis i omi actōe p̄currētis exp̄ssio. **¶** Qui volūtatē nra vt p̄formet optet. **¶** Hā q; es o bō/ loquitur

theologia q̄ diuine volūtatī p̄sumis obli-
stere/ v̄l aduersus eā temerari⁹ murmurare
Vide qd equi⁹ ē. Aut te volūtatī diuine cō-
formādo subdere. Aut q̄ ip̄a tue subfuiat
volūtatī. Hāc solidā de diuina p̄uidētia
veritatē si p̄h̄ia plene potuiss; attingere/ vel
suis eā sectatorib; demonstrare/ theologiaz
sup̄addi p̄ reuelatōez nō ita necesse fuerat/
Quis voluerit alios de q̄ p̄hos cōgnitōis
hui⁹ saluberrime p̄ncipes fieri. P̄his vero
sic eueit vt maior eoz numer⁹ poneret deū
nō minori necessitate/ q̄s solem agere quic/
quid agit. Unde sic libet depromere.

Primum metrum secū

di li. dactylicū adoniū dimetrum catalecticū
currens cū vltio primi d̄ p̄. phi. nubib; ant;

Di radianti
Luce coruscus
Lumina fundit
Semper eodem
Vissa tenore.
Nescit auaros
Condere vultus
Non sibi fas est
Quin sua virtus
Largiter omnis
Influat orbi
Philosophantum
Turba priorum
Lege cohercet
Hac dominantem.
Liberā dicunt
Non sibi vis est
Influa mundo
Qua valeat plus
Aut minus vti.
Perpetuata
Lege gubernans
Fugiter vna
Dens sum fato
Stringitur arto.
Ergo repēdi
Gratia qualis
Debet eidem
Id quia prestat.
Prester oportet.
Vana quid ores
Flectere querens
Ad tua vota
Qui manet idem.
Deuius error
Iste sacrate

Religionis
Destruit omne
Robur et aufert
Sed nec egere
Credg supremum
Quocq; creato
Sat sibi laus est
Ut placet et vult
Dat sine motu
Lunca moueri

Secunda prosa se

capituli libri
Philosophia volucer nūqd nō
apd̄ Boeciū vtrāq; ponit ⁊ sal-
uar libertatez/ dei vicz ⁊ nature
cuiuslibet vtēris rōe. Volucer Cōsti-
tur i sup̄iori lumie potuit ita videre Boe-
ti⁹ q̄ nec platonici nec stoici i lumie solo-
phie p̄fati viderūt. Alioq̄n p̄peruitatē mī-
di/ vt alio mō nō attingā/ neq̄q; demonstra-
re conati fuissent/ ex carentia libertatis ad
vtrūlibz p̄ime cause. de q̄ canit theologia
dixit ⁊ facta sūt. mādauit ⁊ creata sūt. Nec
mirādū h̄ in p̄his q̄ p̄fectōez ⁊ actōez p̄ie
cause venabāt ex inspectōe creature visibi-
lis/ in q̄ nō est p̄ exp̄imētū rep̄ire/ q̄ aliq̄ sic
aut possit eē creatō. Hinc p̄ p̄ncipio p̄ces
bruit apd̄ eos ex nihilo nihil fieri. s; h̄ ali-
bi lat⁹ tractāda sūt. Et amplectēda theolo-
gie traditō p̄ scripturā reuelatā q̄ diuina vo-
luntas agit ad extra libere. d̄ dictione/ et ad
vtrūlibet/ sic historial ⁊ p̄phetie scripture
decursus palā mōstrat. Cui⁹ rō ē quā p̄hi
vel negauerūt vel nescierūt. De⁹ q̄ppe nō
ideo vult res ad extra fieri q̄ bone sūt/ quē
admodū mouet hūana volūtas ex objectō
ne boni veri vel apparētis. Est eō pot⁹ q̄
ideo res ad extra bone sūt q̄ de⁹ vult eas
tales eē/ adeo q̄ si vellet eas v̄l nō eē v̄l ali-
ter eē. id q̄; iā bonū eēt. Propterea bñ enū-
ciauit magn⁹ Ambrosi⁹ post Basilium/ q̄
volūtas diuina nature p̄ima lex ē. Deniq; q̄
volūtas etiā creata si p̄cedat immobilitari
circa volitōez alicui⁹ boni h̄ nō ē nisi respe-
ctu finis. ⁊ eoz sine q̄b; finis haberi n̄ pōt
Quis vero negauerit diuinā volūtatē nō
aliū habere finē quē velit/ nisi se. qm̄ p̄pter
se fecit oīa. ⁊ p̄pter se erat anteq̄ fierent oīa.
qualia p̄stat non esse necessario p̄nera ad
volitionē seu p̄secutionē finis hui⁹/ quare
nec necessario volita sūt. Sec⁹ i coicatio-
ne diuinaz personaz ad intra/ que in sua
bb 2

De consolatione theologie

necessitate consistit sicut i sua necessitate vult se de. Qualis itaq; reputada eēt diuina pfectio / si ex pūctōe creaturariū depēderet / quas i sui pparatōe pstat esse q̄si nihilū et inane. Ita vt mirādū potius videat̄ i mensam pfectōez fuisse dignatā res tāte impfectionis / r cuiusdaz vilitatis pducere a regere. q̄s si repēte destrueret vel in vñū cōpunderet. quis ei dicere posset. cur ita facis

¶ Quinetiā theologia volēs amplē capri uare oēm intellectū in obsequiū fidei pposuit in memoriā diuinoz mirabiliū / eīcaz quā dedit dñs timētibz se in eucharistie sacramēto / vbi relucet in cōprehēsbiliter q̄ sup oēm sensū. sup oēm nature coīs ordi nē / deus pōt / scit r vult q̄tidie mirabiliter opari.

¶ Ad p̄solationē igit̄ aduene nri p̄ recogitatis alioz calamitatibz r angustijs theologia sumit initiū a prima r sup̄ma cā que de est. In cui⁹ ditione cūcta sunt posita. r nō est q̄ sue possit resistere voluntati. Dehinc ad inferiores effectus se deflectit. Phia vero p̄uersuz vt sepius p̄cessuz reti net ab inferioribz et cognitis / ad sup̄iores et latētes causas / ductu rōnis se subleuās.

¶ Occurrit aut̄ primit⁹ in h̄ p̄cessu mirabilitas renū infra labētū. variabilitas fortis hūane / q̄ nunq̄ in eodē statu pmanet. De nīq; p̄fuso quedā r impfectio eoz oīm q̄ mūdus inferior ostētat vt sūt diuitie. opes dignitates. regna. gloria. voluptates q̄ frequētius in p̄traria dilabūt. Sed inchoat p̄tinē ab alto pegrinus nri fide fultus. Et qm̄ sicut solēt maiores mot⁹ impedire minores ita grauioris mali recogitatio suffe rentiā lenioris facit eq̄nimiorē. Vult ecce sup̄mus iudex deus put̄ edocet theologia q̄ ab initio mūdi vsq; hodie r i secula / sup̄plicijs infernalibz āgeli multi r hoies crucient. vult alios in purgatorij locis penis tradi. p̄queri n̄ audes neq; debes / vult aut̄ viatores hoies tribulatōnibz multis exerceri. Tu q̄s es qui querulando p̄tradicas Quid magnū si corruūt r pereūt q̄nq; p̄tura. si moriunt̄ aliq̄n̄ morituri. Hoc v̄to magnū est elaborare q̄ sine p̄cludat̄ vita / semp̄ victura / vel i societate beatoz vel in dānatoz calamitate.

¶ Monicus **¶** Sētio volucer q̄ i alienoz sicut r i p̄prioz maloꝝ meditatōe p̄tenti nō est aduena nri in / fima sectari scādū p̄tinē ad sup̄ma velut in arcē supra quā nō est altera. videat aut̄ ne cadat. Est enī vt aut̄ lapsus iste sapiētū d̄

providētia dei cū arbitrij libertate. Videz at insup ne dū fragilibz r caligātibz oculis in circūscriptibile lumē nitit̄ attingere / de / mergat̄ i tenebras dēsiōez exēplo nictico racis / qd̄ inducit̄ Aresto. ad nitidissimam solis lucē.

¶ Volucer **¶** Tūcā cū monice fides illuminās tenebras suas / r acie mentis inualidā sua luce collustrat / vt in tā excellenti lumē figi possit / eīq; sit delectabilē. iocundū. r salubre / videre lumē diuinū qd̄ absq; ea odiosuz foret noxiū r triste.

¶ Proinde iā accepisti qd̄ de cogitatōne ne dū aliene sed p̄prie dānationis agit.

¶ De rūtū ad intelligētiā hui⁹ rei ne vel incredibilis vel scādaloza sit ad cognoscēdū. Pre terea qliter r in q̄bz hūana volūtas diuine debeat p̄formari / rememorāda ē d̄stinctō de triplici volūate / put̄ ad oēm appetituz nomē volūatis se p̄tendit.

¶ Est in sup̄e mo p̄prie d̄icta volūtas rōnalis insita p̄ortioni sue sup̄iori / q̄ ad leges p̄uertitur eter nas. vel ad vnicā p̄tenti eternitatis legē sua fecūditate seu virtuositate multiplicē. Est enī iuxta sapiētē dei spūs vnicus r multi plex. Nec volūtas ita semp̄ p̄formis eēt / nctur diuine volūtatē cognite / vt aduersus beneplacitū suū nunq̄ remurmuret quasi vel iniusta sit / vel irrōnabilis aut incōpōsita / crudelis r inuida. Nec volūtas i beatis spiritibz ita diuie p̄iūct̄ est immobilis / vt sicut ipi cū deo vñ⁹ sunt spūs. ita sit vñū velle r vñū nolle / qd̄ amīcoꝝ esse p̄ri um etiam phia tradit. Hinc p̄ psal. Absor p̄ri sunt iuncti petre iudices eoz. Que pes tra xps est r de⁹. qz xps de⁹ cui sancti iudices seculi ita iūcti sunt vt absorpti videantur in deo r vñū facti in p̄munionē voluntatū cū eo. Porro volūtas h̄ i viatoribz bonis diuie volūtatē cognite. licet mobiliter p̄formis ē / orās ex instituto xpi. Fiat volūtas tua sicut i celo r i terra. qd̄ in oīone sua seruauit dicēs in agonia posūt. Abba p̄r. oīa possibilia sūt. trāffer hūc calicē a me. s; nō qd̄ ego volo s; qd̄ tu. Cōsistit in hac cōformitate r applicatōe volūtatē ad primā et inoblīq̄bilē regulā diuine volūtatē r eicitūdō cordis h̄ri / quā p̄sequit̄ exultatio / leticia / pax / iocūditas / acyniuersalit̄ oē bonū / qd̄ vidēs in spū p̄pha damauit. Quaz bon⁹ israel de⁹ his q̄ recto sūt corde. Duo p̄tra pessim⁹ iudicā f̄ deus ab habētibz eoz distortū / qlit̄ ē i hoibz malis hic i via. Flexibiliter tū. in dānatis vero cū obdurate

sempiterna. Altera voluntas est inserta portio-
tioni rationis inferioris, quae quidem altera dicitur non in
substantia, sed quod convertitur ad leges veteres infe-
riores/eligata quodammodo a prima luce/ro-
tute eo tenebrosior et debilior effecta/et ma-
gis ac magis in inferiorum oblectatione et visio-
ne se convertit innectit et demergit. Ita ut ne-
queat quicquam oculos tenebris assuetos in su-
pernam veritatis lucem attollere. Sicut oculi
lucis carnis positus et reclusus ubi sol materia-
lis occidit vel occasus, primus est caligat. hanc
voluntatem inferioris portio-
nis appetitum sensuale non generaliter sed put-
nat est obedire rationi. et ita liber est per partici-
pationem. Secundum quam voluntatem permittit
nos de multa velle vel optare fieri/ quorum
opposita vult absolute divina sua voluntas
ut pius filius bona voluntate vult patrem vivere
re/ quae deus morti statuit. Hec enim in tantum
recta est si voluntati superioris rationis/ sicut il-
la divina/ nequaquam remurmuret. Tertio
modo sub voluntatis nomine late sumpto com-
plectitur ois appetitum/ qui non coniuncta ratio-
ne sequi habet, ut est in hominibus de duplici volun-
tate prioris, sed regit et diriguntur in modo/ quasi
regulata ab intelligentia infallibili quae deus
est. qui sic res ordinat/ ut eas proprios motus
agere sinat. Propterea voluntas haec nullo
pacto prior potest esse vel adversa divinae volun-
tati. cuius solius influxum vel instinctum esse
quod. Quo fit ut in brutis non habentibus con-
iunctam sibi rationem culpa careant motus sen-
suales/ quales in singulis variantur secundum na-
turam huiusmodi spiritus vel illius/ quos ois in hominibus quodam
modo aggregatos inspicimus.

Secundum metrum se-
cundi libri dactylicum archilochium constans re-
trometro buccolicorum tribus trocheis. ceterorum
dactylis hinc Boetii. Quam variis terras. si com-
binentur hinc due in unum versum.

Quot subiecta modis animalia
passionibus sunt
Trudelis leo, tigris et aspera
Trux aper furore.
Indomitus silvas onager colit.
Unicornis atrox
Lascivus vitulus, petulans caper
Et equus superbus
Astus fraus vulpi, lepore timor
Os vorax lupis est
Lividus est canis, sus sordida
Tardus est asellus

Ursa feror, prudens elephas sibi
Castitas amica.
Turtur fida pari simplex quodque
Stulta corde perdit
Pauis gloriatus et zelotipus
Est auara cornix
Felle solumba caret, canit omina
Subo dira planctu
Est apis arguta mira facit
Arte mel fauosque
Pronida se formica regit, pigra
Vult cicada soles
Rissus anes, lucius pisces rapit
Est odor vulturi
Pugnaci gallus est pectore.
Diluvius est inertis
Quis philomena modos vestros capite
Ac alauda vestros
Tales innumeris animalibus
Inditas videbis
Conditiones, quas natura dat
Alma cuiusque sparsim
Omnia pulcro regit ordine
Fors nulla culpam
Nullus et error inest, industria
Cuius mira valde
Est hominis ratio complectitur
Omne tale sparsim
Per varias species recte data
Cui necesse cunctos
Affectus iusto moderamine
Temperet regatque
Si renuit peccat, sic servatque
Turpiorque brutis
Sic ratio, fiet sibi subditus
Eius appetitus
Et dominatur ei, quod si nequit
Daud ream putato

Prosa tertia secun-

Modi li. **Donicus.**
Iseret me mei vehementer meique
similiu crede volucer dum ista per-
pendo, videns iniquitate et contra-
dictione in hominum civitate, vel regno spirituali
ubi summa tranquillitas esse debuerat/ ubi
par erat voluntate qualibet inferiori parere
superiori/ sed hoc everso turbatoque ordine ut
par abscedat necesse est. nam par quod aliud est
quod ordinis tranquillitas in impando et obe-
diendo. **Volucer** **O**bedit monice si va-
lidum fuerit, si vivax et efficaciter imperium/ cuius
modi vivacitate/ gratia virtutesque conferunt
bb 3

De consolatione theologie

ſcipue iugis exercitatio volūtatis ſuperioris
vt ad diuinā ſe puerat videat. obſeruet in
hereat. Ita fiet vt ipa roboretur / r debilitetur
inferior i tractu ſuo. aptior effecta ſuſci
pere formā vel inſtū ſeu virtutē a ſupio
ri deriuatā. Imitādē ihs fact⁹ nobis a dō
ſapia. q̄ ſuſcepit r ondit in ſe qd̄ agere de
beam⁹. In q̄ pter volūtātē diuinā erat enī
de⁹ triplex quā dixim⁹ volūtas inuēta eſt.
Voluit fm̄ primā aſſidue q̄qd̄ de⁹ voluit
laudās r approbās ordinem diuine ſapie
bonitatis / r iuſticie / in oib⁹ q̄cūq; voluit r
fecit in celo p ſaluatōez. in oib⁹ abyſſis per
dānātōez. in terra r in mari p quādā ſaluā
doz r dānādoz variā agitatōez. Nos ita
q; ihs fm̄ hāc volūtātē debem⁹ imitari. et
ſi nō vſq; quāq; poſſim⁹ ex quo / dū bic vi
uim⁹ / qm̄ nōdū pfirmati ſum⁹. qm̄ p alterā
ſecūdaꝝ volūtātū diſtrahi pōt in nobis h
volūtas r turbari. imo r ab actu ſuo peni
tus impediri / ſicut r iudiciū ſuperioris rōis
fm̄ qd̄ dirigit pōt abſorberi. **S**ec⁹ in xpo
ſicut in beatis. q; fm̄ hāc portōem beatus
fuit in via xps. Nihilomin⁹ h volūtas in
xpo voluit vt inferior duplex volūtas age
ret mor⁹ ſuos in oib⁹ abſq; pctō. hīc doluit
hīc trīſtis r meſt⁹ fuit. hīc orauit. hīc miſe
ricordia mor⁹ eſt ſup turbas r egrotos. hīc
lacrimat eſt. hīc p̄queſt eſt / tāq; ſenſuali
tatis aduocat⁹. de⁹ deus me⁹ vt qd̄ dereliq;
ſti me / qm̄ portio inferior abſq; vlli⁹ ſola
tionis redundātia ſuperioris ad eā / diuerſa
erat in acerbiffime paſſionis abyſſum. He
mo aut̄ vnq; carnē ſuā odio habuit. Hīc
poſtremo cū clamore valido r lacrimis dō
ſupplicās. expirauit. **E**xēplū igit nobis
dedit de⁹ vt quēadmodū iuxta hanc dupli
cē volūtātē fecit. ſcōm quā erat viator. Ita
et nos faciām⁹ / tā p nobis q; p fratib⁹ plo
rem⁹. orem⁹. trīſtes ſim⁹. et clamem⁹ / q; ſic
eſt volūtas dei cui ſuperior nra volūtas cō
formis eſt / ſi bona eſt. **C**ōſurgit inde merituz
multiplex ſi nō dimouet a ſtatōe ſua. H̄ eſt ſi
ppter mor⁹ inferiores illi⁹ duplicis volūta
tis nihil vſpiaz mali agit qd̄ diuine ſit ad
uerſuz. **W**onit⁹ **S**ed qd̄ ager paup
cul⁹ r infelic viator venūdat⁹ ſub pctō ſen
tiēs cū aplo aliā legē in mēbris ſuis repu
gnātē legi mēris ſue / r captiuātē ſub pctō
qlē phi expti ſūt. Quis ei viūēs exps eē p̄t
ſz origialis cā tāte corruptōis fuit eis inco
gnita quā theologia ſuelauit. Hōne dū co
naſ anim⁹ aſſurgere ilico q̄ſi paralyſi diſſo

lut⁹ aut debilitat⁹ coluber relabit. **N**e nob
viatorib⁹ q̄s fatigat r ſepi⁹ in tūrbat volū
tas inferioris rōis. enitēs ad ſe trahere ſupi
orē rectricē volūtātē / pōdere qm̄ fomit⁹ ori
ginalis / ſuioꝝ pcti actualis / ſuiſſimo iue
terate p̄ſuetudis. r ſup oēm modū ingenti
mole obduratōis / qlit i xpo nec fuit nec eē
poruit. nec ſiſt e in bris. **V**oluer **E**x
clamem⁹ monice cuz aplo. Infelis ego hō
q̄s me liberabit de corpe mortis h⁹. **S**ub
inde rūdeam⁹. **H**ra dei p ihs xpm. **D**icā⁹
eidē. fiat nob̄ dñe fm̄ iudiciū atz deſideriū
nō inferioris ſz ſuperioris rōis atq; volūta
tis. fiat i nob̄ ſicut i celo ſit vbi mor⁹ reglā
ris primi mobilis tāq; rōnalis / tpat obuī
as reuolutōes orbū inferiorz ſiue planetaz.
Porro p̄nitamur vt poſſim⁹ retinētes ſāt
tē in ſuſpēſo qd̄ā / liberz arbitriū ne p̄cipitā
ter eliciat actum / ſuū qm̄ i hac vi ſuſpēſiua
ſit velle ſit nolle ſit ac⁹ medius / ſaluat⁹ p̄ci
puē libertas arbitriū r ſua i nobis vtilitas.
Alioq; ſine ſuſpēſiōe tali vel reniſu volū
tas inferior fortificat⁹ aſſidue. rebellior q; r i
domabilior efficiſ / vſq; adeo q; ſiſtis ſit iu
mētis inſpiciētib⁹ q̄ carēt arbitriū volūtate
ſupma. imo p̄o plurimū differt. q; ſubſter
nit r fuit facit ſue libidini dñāz volūtātē
deterior effecta brut⁹. q̄ ſeniſſima eſt in iuſti
cia ferēs arma. **M**ittam⁹ eos q̄s ad hāc
fuitutē malitiā p̄trabit. loq;mur illos q̄ iu
diciū rōis (q̄ libertas radicaf) vll nullū hūc
vt infātes r fatui. vel impetū vt pueri vel
iualidū vt ſemic. nāq; variū r mutabile ſp
ſemia. **N**ō ſi cā cogit cur p̄ueroz ſit imp
fectū r mulierū iualidū iudiciū. **C**redi nō
pōt quātā turbā h̄mōi p̄ueroz r puellarū
int̄ barbatos hōies expimur. **M**ulti mul
ta ſup hac re locuti ſunt. aſtologi. medici.
phi. r bi vario mō. poete. magici. p̄phe falſi
vel idolatre. **P**ropheta ver⁹ tandē dixit de
deo. **Q**ui ſinxit ſigillatī corda coz. q̄ intel
ligit oīa dpa coz. **E**t ſapiēs. **C**oz regis in
manu dei eſt q̄cūq; voluerit / declinabit illd
Qui fm̄ ap̄lm. **L**ui⁹ vult miſereſ. r quem
vult indurat **T**heologia vō recipiēs ex oī
bus prioz dictis id qd̄ pbabili⁹ eſt. r impro
babilis reijciē / p̄ſtat r colligit p ſtatu vie
r nature deſtitute cām talē. **I**taq; ſic aīa
rōnalis depēdet a corpalī diſpoſitōe vel ar
monia. nō qd̄ in eē cū ſit imaterial⁹ r imor
talis. ſed in opari in corpe. **I**ta fm̄ varias
opātōes ſuas p̄ſupponit r requirit diuerſas
diſpoſitiones armonicas. vnā habet vt in.

formet et sustentet corpus. altera ut vegetet et
augeat. altera ut moueat et sensificet. Et h
quidem non uno modo sicut nec unus est in sen
sus carnis sed et exterior et interior multi
plex. quos inter armonias non dubium quoniam prima
in perfectione scilicet excedat. scilicet et ita de
reliquis. Neque negat aliquis quod in predictis opa
tionibus vult et egeat anima rationalis organo
corporeo sicut est forma corporis organici
physici hominis in eadem continentibus. Verum supra
est alia perfectior operatio rationalis anime supra
brutales. in qua prouenit cum angelis quam opa
tionem dicimus intellectualem. In qua radicalis
libertas arbitrii quam libertas est facultas ratio
nis et voluntatis. quod nec voluntas sine ratione
eligeret. nec ratio sine voluntate vellet. liber
tas idcirco complectitur utramque vim. Rursus h
operatio intellectualis quous in se non sit or
ganica. presupponit tamen dispositionem organi
cam in sensibus perfectioribus interioribus perfectio
re lucidior et quietior quam aliqua sit alia
oem enim intelligentem sicut dicit aristoteles. nec
cesse est fantasmata speculari. Quamuis Aui
cenna et Algazel cum similibus tradiderint intelle
ctui desuper illustratoem ab intelligentibus sine
sensu prouo vel inspectioe fantasmatum posse
suscipere hinc prophetias et diuinationes tam in vi
gilia quam in somnijs saluare nituntur sicut aliqui
tradiderunt fantasias oem brutorum et hominum a
celestibus corporibus exoriri. In quibus vero perfectior
esset operationes singulas. Redeam ad primum
dium. et dicam ut cepimus quod intelligendo primum
mitus et species intelligibiles eliciendo necesse
se est fantasmata speculari. non certe quia quous
sunt ordinata pura et lucida si liberum arbitrium
debeat esse perfectum stabile et integrum. Cum autem
mille modis imo innumeris contingit ista
quam visus liberi arbitrii prederit armonica
dispositioe nunc totaliter impediri ut in infan
tibus et fatuis ebrijs et amebus multis nunc
imperfectis hominibus ut in pueris. nunc instabile et va
riam ut in feminis et in omnibus generaliter quod varijs
passionibus affecti sunt. tandem integra vice ha
betur in modo dispositio ad queque intelligibilia
propter defectum surgunt ex naturali vel accide
ntali completionem. Quo fit ut diuersi vigeant visus
liberi arbitrii. quodam in istis alteri in alijs. et neque
quam in vtriusque. Quid dicimus de diuersis hominibus
cum varietate ista diuersis temporibus. imo eodem
die et fere de momento in momentum cogitatur homo
quod se discussit acriter in seipso dum famelicus
aliter iudicat quam repletus. sobrius quam ebrius. mansuetus
quam ira successus. vigilans quam somniculosus

amans quam iudicium. Strones quam libidine stimulat.
humiliat quam exaltat. Et ita de reliquis sine nu
mero. Neque tamen adhuc attigimus melancholicas fan
tasias quous infinitas medici tradunt ex humorum
corruptione varia generatas. formata ei gra
uiter fatasma fumis grossis obtenebrata
fantasmata horris et horros. sic puer solus in te
nebris inde clamans et fugiens. Quia ex re sp
ritus sunt aliquid. aliquid et diuerso iocularit leui

Tertium metrum secundum

di. dactylicum pentameter saphicus.
Plendidi solis radij vidēdos
Exhibent sese tuitu fideli
Dum serenus sit mediocis purus
Aer. imo perspicuo refulgens.

Buttule roris/pluue ve dense
Rarus aut nimbus vel opaca nubes
Pendulum si se per inane librant
Fragitur circa radius cathecum
Visibus falsas tribuit figuras
Velle portendens oculos colores
Iridis micans pluuiosus arcus.
Halo lunaris/varia vel ortu

Sol vel occasu specie nitescens:
Par in obiectis speculis videre
In quibus distant color et figura
Pro situ tali variaque forma.

Est agens virtus anime suprema
Que relucet radians in una
Parte passiva/species in actus
Efficax ducit sed specularur
Per prius grossi simulacra sensus
Spiritus que fert cerebri medullis
Cum quibus fumos recipi putato
Nos vagos/turpes/fetidos et atros/
Alteris mulcens nitore est et ordo
Pulcherrimus aptatus numero placenti

En habes causas sapienter apes
Cur sit elusus rationis visus
Arbitrans plene nec inest facultas

Prologus quarta secū

di. Donicus.
Intelligo volucer quod late pateat ista
de fatalsis cordis de fallacibus iudi
cibus anime perscrutatio finem quam memisse debet homo
fragilitatis et imperfectiois sue. Nam quod liter inue
nitur aliquis quod praeteritis incommodis vel in aliquo
non sit obnoxius sed quemadmodum de vicibus ora
turus dicit. Optimus ille est qui minimis vigeat
italiter ille dicendus est qui non ultra comitibus hominem
modum melancholicis fantasias irretit. Redeat

De cōsolatione theologie

Vero sermo n̄r vñ sumpsit exordium vt cōsolatus sibi fiat. **V**oluerit Redeat volens p̄missum q̄dē inuestigādo p̄solatōez aduenē n̄r i sup̄ p̄tione gētis sue/ q̄ cū theologia ad p̄formādū volūtate suā diuine volūtati p̄mit̄ anbelat. Ita enī habitus erat cor rectū/ ac p̄inde letū/ pacificū/ r̄ trāq̄lluz. Sed qm̄ de q̄ volūtate p̄mo fieret ignozari poterat/ distinctō trimēbris de volūtate subiūcta ē. Reddita p̄inde rō cur in volūtate p̄pedit libertas arbitrii/ q̄ facili apparet q̄liter adiuuat. **P**rogrediētes igit̄ dicam̄ q̄ intellect̄ postq̄ insperit̄ fantasmata/ p̄t inde spēs intelligibiles elicere. denudādo quodāmo eas a naturali p̄ditōne r̄ i eis effodiēs agalma spūale/ h̄ ē simu lacru vel p̄ceptū nūc vlem̄ nūc specificū. q̄ facto intellect̄ talit̄ actual̄ iā p̄t rōcinari nō i spectro fantasmate/ iā silogisat. discurret. **R**egulas artū sibi format̄ generales r̄ infallibiles ad exēplar artis p̄rie. Neq̄ negāda ē hec vis intellectiua. cū d̄ p̄tute estimatiua fateamur q̄ ex sensatis elicit spēs i sensatas/ vt onis inimicitia ex figura lupi. At vero dū semel actuata fuerit p̄ fantasmata ortū h̄ntia ex aliq̄ sensuū exteriorū/ iāz p̄t alia sibi formare tal̄ generis i sōno vl̄ vigilia. alit̄ nō. **L**ux signū ē q̄ a natura ceca nō somniāt neq̄ fantasiāt de coloribz. neq̄ de eis sciaz h̄nt vllā. **D**eniq̄ p̄ p̄tēplatoz vt alibi dicēdū ē veit̄ mē ad itelligētā purā r̄ simplicē sine motu l̄ discursu ad exēplar. iāz imp̄fectū valde simplicis itelligētie diuine q̄ vnico p̄tēplatiuitu p̄ntia p̄terita r̄ futura et instar cētri itelligibil̄ stabil̄ manēs dat cūcta moueri. sic vnica r̄ inuariata respicit̄ itelligit̄ oia q̄ motui subiēcta sūt. Ad hūc statū theologia suadet aspirare cui q̄nto p̄ximior tāto sublimior r̄ liberior ē volūtas q̄ velut ex alto iubet r̄ impat̄ sensuali volūtati. p̄t̄ tractū sic nec p̄t̄ motū naturalis appetit̄ n̄ deserit locū suū q̄ adheret dō p̄nēs i eo spēs suā fidē atq̄ dilectōz. **Q**uōd si iuxta sapiētis v̄bū sic p̄turiētis cor suū fantasmās patit̄ vt fit i sensualitate n̄ dat ill̄ cor suū itellecūale/ nisi ab alto imissa fuerit v̄sitatō fm̄ quā regit̄. agit̄ atq̄ dirigit̄. n̄ q̄dē fatali necessitate seu fluctuatione fortuita. **C**olligim̄ ei ex imēsa diuine cōgnitōis viuacitate lōge sup̄ n̄m cōgscēdi modū sil̄ r̄ ex volūtatis libertate q̄ ap̄d eā nihil ē fortuitū. nihil causale. nihil insup̄ ad extra necessariū vl̄ fatale. **R**ō p̄rimi ē qm̄ nihil agit̄ in mōdo/ q̄n ab et̄no p̄uiderit illō de/ cū tot

ta serie cāz etiā mīmaz. **S**ec̄ apud hoīes p̄t q̄z int̄cōz p̄cūt̄ effect̄ ex variāz iḡtra/ r̄ūz eis cāz p̄cursu/ quēadmodū videre ē i inuētōe thesauri dū terra fodit̄ vt excolat̄ n̄ vt auz inuēiat̄. **H**ic ortū habuit fortassis illō ar̄. q̄ vbi magis ē d̄ itellecū ibi mī d̄ fortūa. **R**ecte q̄dē a dō vbi totū ē p̄itellecū nihil ē fortuitū. **S**i p̄o fortunā q̄s transt̄erat ad cāz p̄ducēt̄ effect̄ q̄ dicūt̄ i ordie ad nos fortuitū. sic primā cāz dicere possum̄ eē fortunā qm̄ p̄ncipal̄ r̄ imēdiatē p̄currit ad oēz effectū. **D**edit̄ h̄ mō virgil̄ v̄erū epitetō fortune dicēs. fortuna oipotēs. r̄ Salust̄. **S**p̄fecto inq̄t fortuna i om̄i re dūat̄. **C**eterū d̄ fati nēcitate liq̄t ex p̄missis q̄ nihil i rebz creatis tale sit facta ad p̄imā cāz p̄patōe q̄ nulla actōis nēcitate constringit̄ neq̄ respectu celi neq̄ respectu terre r̄ oim̄ q̄ i eis sūt. **L**oagit̄ t̄m̄ differēt̄ i actōnibz q̄ dicūt̄ naturales/ q̄b̄ n̄ ē ānēra rō p̄p̄ria. nec ex p̄nti vllā h̄nt libertatē seu p̄tūgētā i agēdo ex p̄ncipijs suis it̄r̄sec̄. **A**lit̄ ter i h̄ntibz iūctā rōz q̄b̄ it̄r̄seca facultas est volēdi vl̄ nolēdi fm̄ iudiciū p̄p̄rie rōis. **N**ihilomin̄ si ad primā cāz naturāl̄ agēt̄ia reuēt̄ illa n̄ necessario h̄ p̄t̄igēt̄ efficit̄ mot̄ suos. hoc i miracul̄ fact̄ circa solē. circa ignē. circa mare r̄ bestias p̄spicū fidelibz ē. **D**af̄ itaq̄z reglā q̄ i oī p̄ductōe si p̄currit aliq̄ cōlibere p̄t̄igēt̄ agēs q̄t̄q̄ fuerit naturāl̄ coagēt̄es effect̄ ille cōt̄ingēt̄ ter p̄ducit̄. **Q**ua i re p̄z q̄ act̄ elicit̄ create volūtatis fortis cōt̄ingētā ex dupl̄ici radice ex sua it̄r̄seca r̄ ex sup̄iore diuina. **D**omic̄ **A**z nō inuēio voluer̄ bis q̄ dicta sunt re p̄ugnādi/ neq̄ alit̄ phie v̄ba loquēt̄ apud boetiū d̄ fatali nēcitate p̄cipiēda puto. scis att̄n̄ cōturbari nōnullos ap̄d q̄s de/ ita cōsiderat̄ tāq̄ rex sup̄m̄ q̄ vnico sel̄ impio cōstituerit̄ vniuersū mōm/ dās vnicuiq̄z reip̄ p̄riū officū quēadmodū terren̄ existit̄ v̄t̄ vl̄ exercitū suū vl̄ curiā iudicior̄ r̄ legū aut̄ artifex aliq̄d horologū. **I**p̄e vero deiceps manet̄ q̄t̄ neq̄ solicit̄ p̄ singlā. **H**it̄ū b̄ac estimatōz suā fulcire p̄ vulgariū illud̄ anḡ verbū. **D**e/ sic res admistrat̄ vt eas p̄rios mot̄ aḡre sinat̄ r̄ p̄henico ore dicit̄. ego sū de/ r̄ n̄ mutor. **V**oluer̄ **I**ta ē moni ce redeūt̄ tales ad sup̄ ip̄batā philosophātū opionē quā isectat̄ mlti seculariū l̄rariū ac estimatio vulgariū/ quozum videbit̄ aliquos si ad scripturaz sacrā se conuert̄r̄ r̄nt̄ nihil p̄edere aut̄ irridere simplicitatē ei. eo q̄ max̄ia ps̄ cōt̄ex̄ h̄stor̄ijs. habet̄

m^o inquit aliū de narratōes historicas. q̄
et stili splēdoꝛe z rerū gestarū magnitudie
nō inferiores exiūt. Clez tū h̄ intēst qm̄
historias h̄ scriptura sacra pur i eis d̄tēta
reuelauit de p̄ p̄betas. lōge p̄i anteq̄ sic
rēt. Et q̄b̄ pulcerrime ac saluberrime veri
tates elucescūt. **E**lucēscit p̄io diuina oim̄
p̄cognitō simul z puidētia regitina oim̄ q̄
genū tā in celo q̄ i terra. q̄ volūtati sue ser
uire facit vniuersa. nūc p̄ bonos nūc p̄ ma
los aduersus quā nō est sapia neq̄ p̄siluꝛ
adeo q̄ hoies vel demōes implēt p̄disposi
tionē reuelatā dei. dū conāf illā vel effuge
re vel frustrare. **S**ūt in exēplū vendit^o Jo
seph/ z exposit^o cū alijs infātib̄ i aq̄s moy
ses/ z dauid a saule p̄secut^o. cū ceteris absq̄
nūero. **E**lucēscit p̄reca q̄ p̄nūciatōes
dei facte p̄ p̄phas vel scripturā. d̄ditōez se
p̄ recipiūt lz exp̄ssa nō sit s̄m̄ varietatē me
ritoz vel demeritoꝝ apud illos q̄b̄ vel p̄
quib̄ h̄mōi p̄nūciatōes fuit. **H**oc de iona
respectu nininiaz. **H**oc de isaia respectu
ezechie. z ita de reliq̄s liquet. **R**elinquit id
circo sp̄ hoib̄ dū viatores sūt p̄nie locus z
p̄ie ōois atq̄ p̄uersionis effect^o nec ex im
mutabilitate dei vel p̄nūciatōis sue despa
tioni loc^o daf. **E**lucēscit ampli^o nō cē ser
uiendū deo p̄ sola p̄speritatis adeptōe vel
aduersitatis euitātōe t̄pali/ q̄ veritas i enā
gelio manifest^o tradita ē/ q̄ lex antiq̄ t̄pali
moda v̄l incōmoda rememōias expo
neret. **E**st eadē p̄miū p̄stant^o merito nihil
aut t̄pale p̄stant^o ē virtute. **S**z neq̄ cū stoy
cis dicere satis ē virtutē esse p̄miū sui sicut
viciū seip̄m penā h̄. **A**lliciēdi fuerūt hoies
ad laboriosa p̄stant^o opa z a suis voluptati
b^o viciosis arcēdi p̄ separt^o aliq̄d mai^o tā p̄
miū q̄ supplicii. **A**d q̄d p̄hia q̄z p̄tingere
nō potuit h̄ deficit cū sua p̄solatōe deficiūt
et illi q̄ volētes suis exhortatōib̄ vel p̄di
catōib̄ h̄i instituerē ad amorē dei p̄mit
tūt p̄ illo q̄si p̄mutatōez quādā/ bona t̄pali
lia vt diuitias/ vt sanitatē/ vt plē egregiā/
aut aliq̄d similiū. **S**ic ei z cortex l̄e veterē
p̄tēdebat. q̄nis int^o p̄betici z eleuati viri
sp̄alia sub his t̄pali p̄missionib̄ obū
brata p̄cipent z gustarēt/ s̄de h̄ last^o infra.
Elucēscit postremo ex hac diuine volun
tatis ad vtrūlib̄ actōe extra se liberrima q̄
solo nutu t̄pat orbē/ q̄ oꝛdes spesq̄ n̄fē di
rigūt nō inanic ad deū q̄nis imutabilē q̄z
cetera oia mutare scit z p̄t dū vult. **E**t h̄ ē
general^o mor^o iūte^o oim̄ creature quē obediē

tiale noiare possum^o/ vt ei^o seq̄t impiū quē
admodū de ascēsu q̄uis ne vacuū fiat dici
solet. **E**t p̄fecto si de^o smat res agere p̄rios
mor^o. q̄nis ē vt eos possu vel impedire vel
mutare. **A**lioq̄n nō iā res sineret/ s̄z agerēt
vellet s̄billet. **Q**uinetiā m̄stratio nōne res
ponit in ordie cāz q̄s ab initio de^o instituit
p̄ri^o aut mor^o angeloz liber est in agēdo.
P̄inde sic sp̄alia potiora sūt t̄pali tā
q̄ illoꝝ finis. ita sic i t̄pali mutatio/ p̄ut
exigit gratuitū regimē sp̄aliū/ p̄serti ad fi
nē eterne beatitudis p̄sequēdū. **I**n hac at
regiōe v̄l ordie sp̄aliū reponit diuina caris
mata/ p̄cipue fides spes z caritas/ q̄b̄ mo
t^o idit^o z q̄si p̄ri^o ē ipetrare miracla dū expe
dit/ vt q̄ i aq̄s validis tra apparet arida i
medio fornac^o ardētis sit v̄t^o rozis/ q̄ mō
tes trāsterrāt q̄d lōge mai^o oprabili^o q̄z ē sit
p̄ istas v̄tutes z oꝛdes eis subn̄cā/ vt expe
ditū sit z alacre libez arbitriū volūtatis h̄ia
ne/ ad dirigēdū pedes sue affectōis z itēro
nis/ i viā pac^o z salus. **A**d p̄formādū p̄tea
diuine volūtati suā eideq̄ p̄sus inniti dice
do cū p̄pha. **E**t iumētū fact^o sum ap̄d te/ z
ego sp̄ tecū. tenuisti manū dexterā meā. z i
volūtate tua deduxisti me. **U**n libz colloca
tioni dici p̄ntis terminū dare sub h̄ metro

Quartū metrū z vl

ti. se. p̄cordat metro. ij. h̄li. **Q**uot subiecta
Aminis orbis subsidium sibi
Querit a vidente
Lui plus nitit vt magis audijt
Imminens periculum
Patrem dum cecidit puer aspicit
Aci manum dat
Scit quia non valet ex se surgere
Querit hinc iuuamen
Vulnere fractus qui medicamina
Rouit/ hunc requirit
Potat amaris. vrit z ignibus.
Ducit obedit vltro.
Litibus implicitus sibi querere
Iure vult peritum
Dictaq̄ nec refugit sua credere
Lonscius suimet
Cur igitur ceci/ pueri quoq̄
Sauciq̄z valde/
Juris z ignari. nos tradere
Non cito velimus
Expeti bi. qui rite p̄ omnia
Vis opem/ referre.
Quo sine nulla valent discrimina

De cōsolatione theologie

Uel arte pelli.
Duc petim⁹ quo vis/mora nulla sit.
Ibit alacris mens.
Si caro tardat/per q̄ pericula
Lunca te sequetur.
Brata.nec inualido cum murmure
Perget aut trahetur.
Cur peccata sciēs cumulet noua
Dum licet mereri.

Explicit liber scōus.

Incipit liber tertius

Prosa prima. **Monicus**

Asum volucer desiderans
rursus ex te audire verbū su/
per cōsolatione peregrini. so/
licitam enī super hoc audita
tem/ex puigili cordis mei cu/
ra/que te loco temporeq̄ p̄uenit/intelli/
gis. **Volucer** **Spes** vt dixi monice
solatur eum/cōfugens ad deum tanq̄ ad
thronū gratie.ad templū z aram misericor/
die.ad arcam federis. ad libertatis asilum
ad firmā petram. z solidū litus. A natura
siquidem ita videmus institutum vt debi/
lior innitat fortiori. sicut vitis vltimo. cdera
quercui. naufragus tabule/ puerulus ma/
tri. Solatur ipm̄ p̄terea scriptura sacra/
reuelans decursum mundani regiminis/
a prima volūtate liberrima/cui nostra cō/
formis esse debet. Quēadmodū vero per
spem vis irascibilis. sic per hm̄i confor/
mitatē rationalis ordinat/ et ex cōsequen/
ti cōcupiscibilis/dum ita fuerit cōformis
et subdita q̄ ipsius z dei sit vnum velle et
vnu nolle/quod amicitie p̄riū est. **U**i/
dens aut q̄ irascibilis p̄ impatientiā con/
tūbat. z per ignorantia seducit rationalis
Deinceps igitur p̄plebit sermo sup impe/
dimentis hm̄i tollendis/primū p̄ patien/
tiam. alterū per doctrinā/ vbi nōnulla que
in prioribz dici potuerāt/inferent. **Mo**
nicus **Placet** qd̄ dicis qm̄ et dictoz res/
cordationē summaria/z dicendoz lucidū
ordinē tradis. **Volucer** **Locutus** er/
go de cōsolatione p̄ patientiā recte mihi vi/
deor id agere si de moderamine zeli incho/
auro. habet itaq̄ zelus inter passionē ve/
hemētis multā. Audi sapiētē Dura sicut i/
fern⁹ emulatio. P̄fert insup sibi sp̄m iu/
sticie q̄ fit efficacior ad nocendū dū deuiat
Quid enī efficacius ad nocendū q̄ fami/
liaris inimicus. z q̄ demonū meridianū/

quod in angeluz lucis se transfert. **Por**
ro zelus et si quicq̄ significat inuidiā. q̄nq̄
odium. aliquādo imitationē. vt emur hic
zelo put est desideriu z vehemēs quo quis
incitat ea tollere que rei sibi dilecte vidē/
tur aduersa. Sic homo zelat pro v̄pore/ne
mechus abutatur ea/et hinc zelotypia. ma/
ter pro filia ne violetur. iustus p̄ domo dei
volens ab ea tollere quicquid viderit scan/
daloz. Unde istud est. zelus dom⁹ tue cō/
medit me. Cuius recordati sunt discipuli
christi/dum eijceret vendentes z ementes
de templo seu domo dei. Zelū hūc vltimū
laudauit qui dixit nullū esse deo acceptū
sacrificiū q̄ zelū animaz. vere quidē si cō/
mitetur ipm̄ beniuolentia/discretio/z con/
stantia. que tria si deserat aut contēnat ze/
lus. recte p̄paueris ipm̄ gladio bicipiti in
manu furiosi: igni rursus et fulmini sine
obice puaganti.

Primū metrū ter

ij monoclon chorūmbicū asdepiadeuz
currez cū prio carmie Horacij Decenas
arauis edire regibz.

Igēs flāma rapax libera si manet
Dox sup̄ma dom⁹ puolitas vorat
Duo pl⁹ absq̄ mō torrida cādunt.

Estas/fulguribus crebris emicat

Elisusq̄ vapoz dissipat infima:

Est igni similis zelus/et estuat

Intus cor stimulans. quo vehemētior

Incumbit cobibe/fac teneat modum:

Collidunt in eo se pariter duo

Affectus/nimiū singulus improbz.

Hinc impellit amor hinc furit odium.

Zelus nam quā rem diligit z colit

Ledi non patitur/protinus incitus

Ira corripitur/recta nec inspicit.

Ddit/persequitur/nec requiem capit.

Fingit iusticiam/tendit in ardua

Supra posse feror/frangitur z ruit

Secum multa trahens que pereūt simul:

Secūda prosa ter

ij. **Monicus.**
Non zel⁹ excusat o volucer p̄p
itēroz boni finis/etiāsi leserit vt
duz vult tollere scādala a domo
dei/satages ab hoibz vel hereses corrigi vl
symoniā abijci. l' tyrānidē p̄pesci. nōne suf
fragat sibi v̄bz xpi Si ocul⁹ tu⁹ ē intētio
fuerit simplex. 10. cor. 11. lu. erit. **Volucer**

Zelus

Audisti p̄m alibi dicentes. Ecce venit hora et nunc est/ ut ois q̄ interficit vos arbitretur se obsequium prestare deo. q̄s tñ dicit q̄ hec intentio reddiderit occisores martyrum absq̄ noxa? Quid q̄so iudeos magis excecavit q̄ zelus legis antique/ quā putabāt p̄p̄s subvertere velle? De quibz ap̄ls Testimonium p̄hibeo eis/ q̄ zelū habēt sed n̄ fm̄ sciaz. Proinde multos inuenim⁹ ex hereticis etiā hac tēpestare/ q̄s sefellit talis zelus tollēdi scādala a domo dei/ p̄ hanc aut illā p̄dicationis viā. Dicit hereses p̄tra prima tū romane ecclie/ q̄ sine ea stat salus. p̄tra dotationes vniuersalis ecclie/ q̄ sunt vt venenū effusum sup̄ eā. oisq̄ symonie officina. p̄tra platoz statū splendidū et amplam familiam/ q̄ a secularibz eripi possunt eis oia. Contra religiosoz obseruantia q̄ aduerfant libertati legis xp̄i/ et estimat questū pietatē. Contra oēm generaliter p̄sidentia q̄ null⁹ p̄scitis. nullus existēs in peccato mortali iuste dominat. neqz platus ē/ neqz sacerdos/ qm̄ in charitatis radice fundat/ vt dicitur/ titulus p̄sidentie/ et ita de plurimis. Dū enī displicuerit mores/ subortū sūt errores. dānatus ē p̄terea status qm̄ displicēs in eo cernebat abusus/ exēplo medici stulti/ destruentis subiectū dū conat expellere moribz. **A**lecey reminiscaris velim eoz que dies besterna dixerunt sup̄ turbatōe iudicij rōnis. Addit aduena n̄ exēplū aliud et id plane crebro. Expimur aut sepius nō nullos q̄ vigilātes loquūt similia somniatibz/ nihil pene dicentes/ qd̄ sibi coherere. hāc passionē frenesim medici. vulg⁹ fantāsiā vel reueriā gallice resuerie denoiat. cui⁹ cā ē qz fantāsmatibz rez in⁹ occurantibz/ vtunt p̄ veris rebz ad extra positis/ quē ad modū somniātes/ p̄sentim illi q̄s exercere opa vigilantiū p̄pertū est. qui cū exp̄gefacti fuerit inueniūt se deceptos in aliq̄ suo iudicio/ q̄ntūcūqz visi fuerit i somnijs velut in vigilia se gessisse. Profecto nō dissimiliter eucit aliq̄bz vebemēter affectis et passionatis/ q̄ i vigilia sensibz aptis patiūt aliq̄d sile dormiētibz. Sūt ei p̄sopiti et soporati v̄l debriati passionū radicataz fumo/ sitiantibz/ q̄ licet eo tñc sibi videant sapiētes et virtuosos vt v̄l liberales v̄l magnanimos v̄l humiles v̄l valde zelātes rēpublicā. v̄l tñ cessantibz h̄mōi passionibz/ intuef̄t vigilia virtutis et veritatis/ se q̄si sōniasse et in aliq̄ semetipos notabiliter sefellisse. Nempe q̄bz

erat ex aliq̄ pte sopitū rōis iudiciū adeo q̄ nullis clamoribz ex aduerso mouētibz possent aut vellēt exp̄gisci nec suadentibz obedire. Tur ita: nisi q̄ simulacra virtutū int⁹ fabricata p̄veris virtutibz āplecāt i sōnio vanitatis. vbi mētē iniquitas sibi dicēs zelū eē q̄ furor ē. iusticia q̄ crudelitas ē. correptionē q̄ diffamatio est. prudētia q̄ calliditas ē. et ita de ceteris. Sic ira. sic inuidia. sic odiū. sic amor i excellētia iudiciū rōis offuscāt. p̄sopitūz excecāt q̄s diū durauerit. Durat vero q̄nqz plus/ q̄nqz min⁹ p̄ varijs hominū moribz/ p̄ p̄suetudie. p̄ p̄plexione. p̄ occasionibz datis aut acceptis. Dicit et re fugiūt q̄ hac sp̄iali frenesi laborāt rephēndi sicut leibargic⁹ exp̄gisci. sp̄nūt alioz. p̄silia. nepe q̄ pl⁹ alijs sapere saltē i hac sua re acut⁹ q̄ circūspicere diffinitū apud se retinēt. Eos p̄terea q̄ se nō sequūt culpāt/ vel de negligēti torpore circa ea que dei q̄ rebus publice sūt. aut de dissimulatōe vel inordinato timore crimiant et ridēt. Currunt tāqz asin⁹ indomiti/ i oē p̄cipitiū/ relinq̄nt eos i manu p̄siliū sui deo irato. q̄ sup̄bis resistit. **D**onic⁹. Noui tales aliqui q̄les erāt opinor symeo et leui. q̄z a p̄re maledicti furor qz p̄tinax/ et indignatio qz dura. eo q̄ sint vasa iniquitatis bellātia. **S**z q̄ pacto veri zeli cognitō p̄stabit audire desidero. **V**olucer. Zelū eleuate p̄p̄ieqz descripsit q̄ dicit illū comedere zel⁹ dom⁹ dei q̄ scādala q̄ videt i ecclia tollere vult si p̄t si nō p̄t tolerat et gemit. vulgata vero r̄gula h̄z. illud possum⁹ qd̄ d iure possum⁹ vbi nouerim⁹ plurimū interesse i eo q̄ zelat si fūgū autē iudiciaria. aut si caret illa. vtrobiqz tñ obfūada lex illa. Iuste qd̄ iustus ē exēgris. **D**onic⁹. Velle separ⁹ sup̄ his fmo fieret. et p̄rio d̄ zelo fugētū publica p̄tate. **V**olucer. Fiat ita/ et q̄t iudicij expo sit⁹ ē iste zel⁹ accipe. Insidiat i potētia. p̄p̄ quā iubet sapiēs. Noli velle fieri iudex nisi si p̄tute valeas erūpe iniquitates. Iudex ita qz qd̄ aliū agit p̄ferēs sniaz et executōis nō h̄z facultatē/ nisi iusticiā exponere vel p̄tēptui/ v̄l discrimi. Insidiat i grātia eoz q̄ stat⁹ requirit eē cogscēda/ h̄i plar⁹ plurimis respectu legis euāgelice/ h̄i seclū iudicibz/ q̄ ad ciuiles p̄stitūtōes inuenim⁹/ q̄les eē dānabiles mechanici mōstrāt int⁹ q̄s n̄ recipiunt nisi q̄ i arte sua p̄tē. Turbat etiā i aliq̄bz l̄ratis hūc zelū defect⁹ exp̄p̄tie. q̄ circūspicere facit oia vt tandem eligatur nedum

De cōsolatione theologie

id qđ de se licet. sed qđ expedit/id est qđ expedit fit. agenda circūstantiaz qualitate.
Turbat alios incōstantia psecutionis eoz que bene psecōsiliata. pclusa. incepta qđ sunt/quos vel ira suboricens/ vel humanus timor infortunij contra se vel affines deicit a cathedra iudicij. **Q**uo ptra pti naciūs obfirmant alij in male pconsiliatū et ceptis/fatuo quodā pudore victi/nevin cyvideant/exemplo militū quos in certam vltro mortē viciōsus fuge pudor impellit
Quid existimes pterea de p̄siliarijs mē dacibz et corruptis a quoz p̄ductione vit aliquis in potēratu p̄stitutus securus est. **Q**uid de notarijs et p̄motoribz. **S**ed regerit culpa in eos qui tales eligunt nec corrigunt. qui sola insup sibi placētia dici volunt/qualis erat achab. **V**eruz est quippe illud sapientis **P**rincept qui libenter audit verba mēdacij/omnes ministros habz impios. **E**fficacissimū insup corrupti/ uū zeli boni et debiti notat scriptura cū experientia esse munerū receptionē a manu lingua vel obsequio. vnde sequit acceptio psonarū/simili p reatu damnās vnum. ab soluens alterū/que omnia p̄hibuisse legif cognatus moysi/dum eidē optime policie formā describeret. **S**ūt qui se sufficiēter existimāt rēpublicā regere si cōstitutio/ nū onera multiplicauerint. **S**i snias p̄nales vt excōicatōes fulminauerint. maneant autē ipi negligētes/similes facti pedagogis reprobis qui negligētiā suā et ignā uiam purgare se putant/ si pueris suis cōminationes crebras indixerint/ si verberibus eosdem affecerint. **I**nuenies alios suis ita p̄stitutionibz posituius inherētes. vt nullaz epikeie virtutē admittēre velint/ sciant aut possint/apud quos summū ius sepe sūma iniusticia fit. **A**lij passim hac epikeie vel equitatis regula sic abutunt qđ nihil in legibz. nihil in p̄stitutionibz et regulis suis manet stabile. cū tamē p̄cipuuz cuiuslibet policie/etiā in monasterijs/regimen/ex rationabili leguz suarū stabilitate resulter. **A**mplius quid de pueris scandalosiqz moribz censendū est ex quibz red datur contēpibilis tam vita qđ auctoritas regitiua/vnde psequēter inobediētia subditoz prouenit. in iste prozsus. vt in eo dñi puniant/in quo delinquit. **A**dā in exēplo est/cū in deū peccāti facta sunt omnia prius subdita rebellia simul et aduersa. ita

etiā vt caro ppria. **Q**uid qđ aliqui peccata subditoz redūdant in p̄sidentes/nec mirum/vā p̄fortes sunt in malicia p̄mittēdo vel omittēdo. sicut **D**ely legim⁹ ad filios: **I**llud vero magis stupendū exempli grā in **D**oyse qui rector virtuosissim⁹ extitit cui hec verba sunt. **N**ec miranda ait indigatio in populū cū mibi quoqz irat⁹ dñs propter vos dixit. **N**ectu ingredieris illuc non dubiū in terrā p̄missionis. **D**oni **C**us **D**urus est hic sermo p̄ regentibz o volucer. **V**olucer **D**urus fateor adō qđ beatos p̄dicare compelloz illos qui solitudine sua p̄tenti sunt/ quales papa **B**regozius suspirauit/habentes banc a deo gr̄tiam qđ absoluti sunt a vinculis publici regiminis. **P**reconiū itaqz suū canamus placet.

Secundū metrum

tertij dactilicū archilochiū tetrametū. vt il lud nonū quarti de p̄so. p̄bi. **P**uro claruz lumine p̄bebum.

In **D**nacha claustrī vita recludens:
Semet septis/mortua mundo
Lui regimen ferre recusat/
Pompasqz suas deserit omnes/
Animum superans/imperiosa
Regnat. celsē conditur angro
Regio fit ei mansio celi
Nil sibi vane gloria laudis/
Nil fallacis gratia fame
Sarrula palpans. lubrica nec spes
Complacet/horret ferre tumultus
Trepidatqz metus/anxia vota
Dualia medijs vrbibus errant.
Hancqz assiduis turbine vasto
Ceditur curis publica vita.
Due p̄sumit debilis in se
Homines proprio ponere dorso/
Duorum nugas/crimina/fraudes/
Lites rabidas/vulnera/mortes
Anxia portat. calculus arta
Dandus supest cū ratione
Quid tantis iuuat vltro periclis
Subdere vitam mox perituram
Scrupulosqz pati iugiter acres/
Intro vermem cor lacerantem?
Ludicra vanaqz quanta recurfant
Quot crudelia/turpia/feda
Daurit sensus discolor/extra.
Unde cor vrit zelus amarus
Vel dolor asper. dira vel ira.

Sine libido fordidus opprensus
 Nonne fenestras claudere mortis
 Prestat. et vi sensibus imis
 Felicia cernere mente pudica
 Quam non turbat seua remordens
 Extera populi cura recepta.
 Fera mors sibi fit ianua vite
 Sua spes Ihs est. viuit in illo.
 De sanctorum quos coluisse
 Demerit/meritis et prece fidit.

Prosa tertia terti

libri. **Donicus.**
Vide volucer ne dum claustralē vi
 tā extollis sis iuriosus republi
 ce q̄ periret vtiq; sine rectoribz.
 Sed neq; caret ista vita suis piculis/suis
 q; tēptationibz. tāto maioribz quāto collu
 cratio crebrior aduersus principes tenebra
 rū mūdi huius habēda sibi est/et plus q; hu
 mana. Deniq; scit dānationes serui pigri
 qui talē sibi creditū abscondit in sudario
 ponitq; lucernā sub modio. nam sapia ab
 scōdita/et thesaur⁹ inuisus/q̄ vtilitas i vtrif
 q;: **H**ādauit q; de vnicuiq; de p̄rio suo
 quē peunitē q̄ nō saluat dū pōt/occidit.
Volucer **H**ic ē crede mihi laque⁹ magn⁹
 q̄ solet zel⁹ improbo seducere plurimos vt
 ambulēt i magnis et alienis a se. nō fm sci
 entia. magna q̄ppe sibi videt ois p̄sumptō
 Qua sup re multū diuq; n̄ aduena secū q̄
 fuit/theologiāq; p̄suluit. **Donicus**
Ideo audire cupio q̄liter hec zeli deceptio
 p̄gnosceda/declinādaq; sit ab illis/q; nō
 dū admistratio publica ligatos detinuit.
 imo et q; h̄ religio/ ne mūdus eos p̄ hanc
 seductōez resorbear/ q̄les inuētū sunt aliq̄
 eo dānabiliores/q̄ primā fidē irritā fecerūt.
Patitū alij nō pauci noxias inq̄tūdines
 sūmurmurātes q̄ dona sua nequeūt i alios
 trāsfundere docēdo/psulēdo/mōnēdo/di
 rigēdo/iuxta datā sibi sciaz. moleste feren
 tes ocū suū quasi dicerēt. vt qd p̄ditio hec
 q; nō habēt q̄ doceat eos iter rectū. q; p̄sti
 tuat me doctozē sup eos vel ad eos. **V**o
 lucer **E**st vt dicit in q̄busdā q̄ vtiā do
 cerēt se primū ad sobrietatē sape/q̄ aliorū
 fieri doctozes tāta auaritate desiderant/vt
 p̄gnoscerēt q̄ rōne zelus su⁹ moderādu⁹ ē/
 et quibz terminis coercedus. **Donicus**
Expedi ne quāsdā sup hac redari regulas
 breues et solidas. **V**olucer **E**xpedi/
 accipe. et in primis certū habeto q̄ p̄tatem

regitiuā i ecclesiastica hierarchia si supior
 nō imponit et iubet eā/nemo laudabiliter
 tute suscipit vt exercet. Talis nimir se glo
 rificat et ingerit nō vocat⁹ a deo tanq; aarō
 p̄insūq; locū veniens ad nuptias impu
 denter anticipat/descēsurus cū rubore. au
 diturus etiā q; te p̄stituit iudicē sup nos.
Itaq; sarcinā hanc si nemo imponit dicit
 Aug. vacādū est ocio p̄quirede veritatis.
 adde. vel studio p̄rie salutis. **N**ec enī de
 indiget auxilio n̄ro p̄ salute alioz vt secus
 laborem nō vocat. **A**mpli⁹ p̄tatez regi
 tiuā nō p̄sequit aliquis ex solo titulo scien
 tie vel eruditionis vel caritatis. imo nec ex
 p̄ceptione licētie m̄ralis in theologica sa
 cultate/que licētia non obligat se suscipiē
 tem/sed idoneitatē eius mōstrat. **P**roin
 de p̄tatez hāc regitiuā si supior legitimus
 (sit deus. sit hō) iubet et imponit/ optet re
 cipere. q̄ post auditas recu sarōis causas/
 vt in moyse fuit et Jeremia/supior p̄stat in
 sentētia. **R**efutantē enī quid excusaret ab
 inobediētia/nisi p̄riū forte iudiciū quo si
 bi videt indignus tali missione. **S**ed sup
 periori subijcere p̄uenit/nedū p̄rie volun
 tatis affectū sed etiā intellectus sui iudiciū
 Alioq; pusillanimitas ista specie humili
 tatis se pallians/arrogātia dicenda est/ eo
 periculoso quo sibi videt humilioz/ et q̄
 sensum suū p̄ferre non dubitat sensui iudi
 cioz superioz. **S**ubinde p̄tatez regitiuā
 potest aliq̄n vel petere vel appetere hō sibi
 bene p̄sciū q; nō p̄esse sed p̄desse vult/scit
 et pōt/tm̄modo caueat ne mentiat/vt sepe
 fit/iniquitas sibi. **A**rbitroz hoc intēdebat
 ap̄ls. **Q**ui ep̄atū inq̄t desiderat/bonū op⁹
 desiderat. **S**ed vt inq̄tate abijceret subijū
 rit. **O**ptet aut ep̄m esse sine crimie etc. **S**ic
Isaias d̄no querētū quē mitteret m̄dit **E**c
 ce ego mitto me. vtz se iam ardētī calculo
 purgatū p̄gnouerat. **P**oterat hec p̄tās tu
 tius appeti/q̄n priores ad martiriū q̄ p̄si
 debāt ipi trahēbāt. **H**odie vō suspecta n̄
 mis hec appetitōe gignat eā nō zel⁹ aiaz. s;
 vel p̄sumptio/vel inanis glia. vel ambitio
 vel inertia/q̄rēs in ocio laure viuere. vt cu
 piditas ditare q̄rēs carnē et san guinē. aut
 demū inexpiētia p̄tatis hui⁹ regitiue/dās
 audaciā de viribz p̄rijs. sibiq; blādies q̄
 efficaci⁹ ceteris euelleret/q̄ destrueret/pde
 ret et dissiparet/et edificaret/et plātaret. **E**xp
 tus vō lōge videbit alit et metuet. videbit
 q̄ p̄uersi difficile corrigūt. et stultoꝝ ifinit⁹

cc

De consolatione theologie

est numerus. videbit opa dei q̄ nemo possit corrigere quē ille despererit. Videbit q̄ de p̄meditatione secū r̄ dictis tunc faciā hoc tunc faciā illud. fiet postmodū neq̄ hoc neq̄ illud. Videbit se longe fieri r̄ confundī ab expectatione sua/ r̄ velut a torrēte rapido aliorū/ ac creatus erat/ trahi. Ad aduerter deniq̄ aliquādo facili⁹ esse specularē in cella vel studio describere sibi pulcrū bōni regimīs modū in republica/ q̄ erequēdo practicare. **S** **Donicus** Quid de boibz cēses n̄ ē eratis querēbz expectationes ad beneficia/ quibz ānexa est aliq̄ cura. Pro quibz vel adīpiscēdis/ vel retinēdis se lici/ bus inuoluūt/ sumptibz q̄ sumūt. **Uoluer** Uiderint ipi qualis sua sit intētio et quē sibi finē p̄cipalit̄ p̄stituūt. Potest itaq̄ fieri vt idone⁹ aliq̄s seruire deo in regimine publico q̄rat illud/ intēdēs ex p̄nti et tanq̄s secundarie sustentationem vite p̄prie sufficientē habere. q̄n̄ a b̄sq̄ medicitare vel improportōnato sibi labore seruiat in hoc statu liberiori/ quiete deo. Nec est leuiter h̄ impurādū symoniace p̄auitati. **Si** cur nec dū frequentant in ecclesijs hore canonice ad recipiendū distributōes quotidianas r̄ solitas. Aut dum vicari⁹ deseruit vni cure suscipiēs inde stipēdiū. Dign⁹ est oparius mercede r̄ cibo suo. Dicā ampli⁹ **Si** p̄fiter aliquis vitā claustrale r̄onabili ter/ intēdēs illic sufficienter sustentari. alio/ quin nō intratur⁹ neq̄ tñ symoniacus est dū intētio p̄ncipalis ē seruire deo/ r̄ sustentatio vite est ad illū finē r̄ sub illo. vbi aut̄ vni p̄ter aliud. iam nō duo sed vni sunt. **Donicus** Appares loq̄ fauorabiliter in excusatione symonie/ quā tāta severitate decreta dānāt. quā ampliare ita nitūtur aliqui/ q̄ pene nihil apud ecclesiasticos inueniret/ si verū sentiret. Na symonia nō insectum. Sed hoc interim omisso cū multis que magis scholastice tractāda sunt. p̄fice qd̄ cepisti de zeli moderatōe p̄ patientiam respectu fraterne correctōis. **Uoluer** Correctio fraterna cū sit opus elemosine sp̄ialis datū sub affirmatio p̄cepto. Si peccauerit in te frater tu⁹ r̄c. Sp̄ quidē obligat/ sed nō p̄ sp̄. **Uoluer** Mittēda quippe est dū pbabiliter apparet q̄ fieret vel frustra/ vel in deterioratōez corrigēdi. Hoc aut̄ pbabiliter estimat de peccātibz ex malicia r̄ cōsuetudine puerfa. nō ex ignorātia. **Sec⁹** in correctōe iudiciaria vbi pōt p̄tēni scādali

illi⁹ qui puniri debet. qz sit p̄ salute neduz illi⁹. sed toti⁹ reipublice. r̄ vt punitio sceleris cedat alijs in exēptū. **Pōt** insup bec omitti correctō dū pbabiliter apparet q̄ peccās alio mō p̄ se vel p̄ alterū corriget. Sic enī famelic⁹ nō ē de necessitate pascēda p̄ tro etiaz diuite/ si venisit imineat mod⁹ q̄ sustentat⁹ p̄ se vel aliū non pibit. Quia super re nemo d̄z sibi fabricare leuiter scrupulos tanq̄s de necessitate p̄cepti. sicut nec i alijs plurimis/ q̄ vel p̄tergredi vel agi p̄nt infra terminos diuine iustionis. **Autēto** p̄terea q̄ temerariū frequēter eēt r̄ vsurpatū iudiciū/ corrigere fratrem q̄si criminaliter opantē/ vbi pōt occurrere multiplex excusatio lo/ cus/ vel rōne fragilitatis p̄prie/ vt in pueris et puellis r̄ rusticanis. vel qz doctrinis et virtutibz aliūde pollent a quibz eos decliare nec se corrigere nō est leuiter p̄sumēdū. **Rursus** attendere debet ista correctio ne p̄tergrediat̄ vllaten⁹ ordinē hierarchicū q̄ inferiores reduci h̄nt ad decum p̄ superiores etiā vbi v̄t in superioribz vel inertia vel lata culpa/ nō inde publica potestare vsurpet aliq̄s. neq̄ in p̄dicatōe/ neq̄ in sacramētō r̄ ministratōe/ neq̄ in supiorz corā subditis fatirica rep̄bēsiōe/ que nō edificatōez mō r̄ sed indignatōez causat r̄ p̄tēptū. **Est** aut̄ speciali⁹ aliqd̄ obseruādū circa eos q̄ r̄ p̄fessioes abdiunt vt exsa neq̄ publice neq̄ p̄uate arguant̄ inde imo neq̄ laudē tur ne aperiat̄ via suspecte reuelatōis i vitupato vel fictōis aut inanis gloriatōis in laudato. v̄l diffamatōis p̄ indirectū i p̄fessioe nō laudatis. **Donicus** Difficile certe ingū p̄ p̄fessioe in viroz foro qz sic obligat corrigere sic se gerere q̄si penit⁹ i cōfessioe nil audissent. **Sed** ad vltiora p̄ gēs dic q̄li moderatōe sit exercēda tal̄ correctio. **Uoluer** Utiq̄ nō cū impio. n̄ cū austeritate. r̄ mīme cū p̄tūmelia vel improprio. **Uoluer** Sed ap̄ ei in ore p̄tūmeliosi correctio. **Sit** exēplo pauli/ cū omī humilitate lachrymis r̄ māsuetudie. **Nec** formidādū ē hic ne nimia fūet hūilitas/ vbi nulla est q̄ frāgi timeat̄ regēdi auctoritas. **Quid** q̄ in multis dissimulāda sūt p̄ctā v̄l iuniorū/ ne pdāt verecūdiā v̄l sentioz ne pessimetur p̄ impatiētā/ increpādi n̄ sūt p̄sertim i publico. s̄z nec eis delirātibz ē plausibiliter assentiēdū. **Uoluer** Uoluerit cū facie subtristi s̄z erit p̄ sua correctōe/ r̄ n̄a ne peccē cautōe. **Pozro** si p̄ctā talia sint q̄ doctrinā

De zeli p̄ne ad correctio

epiane religionis inficiat publice cum scan-
dalo pusilloz / silentium soluendum est. et tota
libertate contradicendum / aut primum ad superio-
rem deferendum. Quod si primum sit in superioribus
et inferioribus tantum succrenisse perniciem / etiam
in his que fidei sunt / propter depravationem in-
tellectus et inordinato timore cuiusque po-
tentioris erroris / aliosque trahentes eos vio-
lencia / istos fauoribus a deo / quod nec periti sanum
consilium / nec iudices rectum iudicium libere
dabunt. dissimulabunt potius / aut in verita-
tis subuersionem impudenter ibunt. hoc ca-
su si defensio catholice veritatis exponenda
sit in publico per personas priuatas videat am-
biguum. quoniam vno loco iubet dominus. Esto fide-
lis usque ad mortem. et laudat qui pro lege dei
sui certauit usque ad mortem. Et a verbis im-
pioz non timuit / exemplo Iohannis baptiste.
Alio loco vocat christi est. Nolite sanctos dare
canibus. neque proiciatis margaritas ante
porcos. Cuius ratio continuo subiuncta est ne
dans laceret / et verbum dei recuset. **D**o-
nicus **Q**uare vero o volucer / ne tangat
hec / consideratio peregrinum nostrum sua persecutio
ne in causa fidei nunc coram ordinario iudice.
nunc in presentia sacri palatii. nam quid inde pe-
uenerit audis. quid dicit. quid agit. **V**o-
lucer **N**olo fiat tibi modo ratio. latiorez
hac in re iterum sermonem habiturus seroras.
Etenim qua fronte de sacro palatio suspitorem
de principiorum moralium veritate dubitatio.
ne de processu iudicario offensionem precepit
ser. **S**ed accipito prepediosus in premissis
documentum absolutos a publicis respiciens.

Tertium metrum tertium

monocolon anapesticum partheniacum dime-
trum catalecticum. currit cum metro quinto secun-
di de Iosepho. Felix nimium.

Quia forte vocat deus / hanc tu
Contentus agas. nec biant
Zelus animo noua vota.
Que sunt aliena relinque.
Tracent quibus est data cura:
Non conuocuis preme gratis
Sis sufficiens tibi queso.
Nec te coquat alterius soras.
In se retinet status omnis
Quicquid miserum / graue / durum.
Quod scire status nequit alter.
Experta feres leniore
Notaque magis ope fesus.
Febrem patiens modo dextrum

Durat latus huc / modo leuius.
Hunc ventre cubat / modo dorso.
Hinc pace caret. quia secum
Fert intro malum. suus omnis
Idcirco locus grauis angit.
Se corrigat et pareat intra
Pacem sibi. detque quietem.
Qua non aliter portetur
Gratum referas domino cor
Qui dona dedit sat abunde.
Utaris eis sine culpa.
Sic proderis omnibus apte.

**Prosa quarta ter-
tia. Domicus.**

Quia ratione fiet o volucer ut so-
litarium omnibus proficiat. **V**o-
lucer **A**mirum bene viuendo.
An ignoras quod de peccati offendit neduz
deum sed omnem imperio suo subditam creatu-
ram: que idcirco armat et pugnat contra in-
sensatos. Hocet propterea neduz peccati sed to-
ti hominum communitati que est velut unum
corpus tanquam acies ordinata / cui non potest
sine lesiva debilitatione quantumlibet pars
vel mortificari vel eripi / qualiter sit et pec-
cato cuiusque. Hinc prope de virtute vni-
multo magis omnibus proficere. unde sum-
psit ortum psalmiste verbum. Particeps ego
sum omnium timentium te et custodientium manda-
ta tua. **N**is insuper scire quantum segregatus
et orans sit utilis. moysen orare in monte
deum pugnaret israel inspicito. Denique quod
nesciat vicia efficaciorum quam per orationem vin-
ci: Solitarius vero liberius orat quam occupa-
tus. Tolle orationes timentium deum. quid pro-
derit obsecro labor fatigantium se. vel predi-
cando / vel monendo / vel corrigendo. quoniam me-
dicos etiam monet sapientes orare ut opera diri-
gat sua deus? **P**enset ergo solitarius quantum
potest corrigere delinquentes absens et tacens
si bene vixerit et orauerit. taliter enim et non ali-
ter sibi datum est tollere scandala ab ecclesia si
crebro ingemuerit iuxta visionem ezechiel
de habentibus signum thau in frontibus suis.
Penset quantum difficultatis habet exteri-
or correctio. quantum sollicitudine turbationis. pu-
to gaudebit eligere partem marie sedentis.
non marthe ministrantis deseret querelam
ouerse ad martham / quod non sollicitum. non turba-
tum erga plurima reliquerit eum Iesus. **N**on
quod si corpus proprium et vnicuique vix aliquis suffi-
ciat obediens reddere suo spiritui quidam is

De consolatione theologie

Increpationibus/continue mones illud et casus
stigmaus/ quid censendum putas de tot corpori-
bus tot capitibus/ tot spiritibus alienis nec con-
iunctis: Sperat aliquis se correcturum hos et
illos verbo suo. dicat sibi primum/ seque cor-
rigat si valet. et dum non poterit humiliter sapi-
at. Nec si recogitauerit acriter secum solitari-
us/ gratias agat deo quod non imposuit habiles su-
per caput suum. miserebiturque constitutus in publi-
ca prece. non indignabitur. non emulabit. At-
tendet quod dominus ad Job dixerit. Si habes
brachium sicut deus. et si voces simili sonas. dis-
perge superbos in furore tuo et respiciens om-
nem arrogante humilia. ubi docet aperte opus
hoc soli dei esse. Hinc per psalmistam iuber.
Neque zelaueris facientes iniquitate. Quia
nec imitandi sunt tales/ nec spreto diuinitus
instituto ordine corripiedi. **Q**ueris ex-
ercere zelum contra peccatores. queris eos de tra-
perdere/ dabo tibi antidotum sine verborum
strepitu. sine virga. sine carcere. sine flagel-
lis/ aut vulnere. sine tuo periculo. Bene ui-
uet tibi/ et per alios orans. ipsos tolera et gema
nihil aliud tibi processus est. Sed inde gau-
deas. quoniam alleuiatus grani fasce. cur aliene
miscberis rixere/ cur alienum indicabis suum/
quod palam est abuti. Deminueris illi/ qui pe-
cunias alijs partiendas recipere non oluit/ ca-
uens sibi tam ab inani gloria/ quam a pericu-
lo distributis/ ut sit inique ab ingratitu-
dine et remurmuratione recipientium et non reci-
piendum ab sui oculi denique detrimeto. **H**o-
nicus **S**uades salubriter patientiam in ze-
li moderato suscipienda/ unde surgat pro-
latoria quies multa. profertur bis quod susce-
ptum non ligat officium. Adde res velle aliqua
super eadem patientie virtute. Et in primis cur
dictum est. patientiam autem opus perfectum habet. **V**oluerit
Scis perfectionem hominis in dei
dilectione super omnia et propter se constitui. Ideo fi-
nis legis dilectio. Porro quod nesciat veram
dilectionem non in prosperis sed aduersis inspi-
ci. Aduersitas nepe sola patientem est si quis in
prosperitate verus amator sit. Venit ad redem-
tionem cum auro et argento. cum sanitate. cum honorifica-
tia. cum quiete a temptacionibus intus et foris
recipis eum. laudas. gratias agis. dubium mihi
est si munera dei non deum diligis. Itaque qui
deum vel amat vel in eo sperat pro modo temporaliter
comitat/ bis omnibus. sed cum paupere. egritudine.
tribulatione. si perstas in amore. si in gratiarum

actione/ modo opus amicitie perfectum offen-
dis ad deum/ quando nec dolore nec inopia
pressus discedis ab eius amore. Neque enim
dolere vitium est. sed propter dolorem nihil vi-
ciosum dimittere laus est egregia. **S**unt
apud philosophiam vere splendideque suasiones
ad patientiam. hec vult animum reddere sui
compotem liberumque. vitia reprobat. laudat
que virtutes. ostendit omne peccatum facien-
ti penam esse. omnis autem virtus magnus sui
premius est. Addit malos esse impotentes
nec adipisci quod cupiunt. Boni vero deside-
riorum suorum quibus appetunt summum bonum
composites sunt. Nam participacione diuinita-
tis dii fiunt. Docet rursus fortunam omnem
bonam esse. et quod sepe plus aduersa quam prospera
prodest. Denique nulla potest in istis infe-
rioribus mutabilibus et caducis bonis atque
fortuitis inueniri vel hauriri felicitas atque
sufficiencia/ que potentiam/ que reuerentiam/
celebritatem/ letitiam stabiliter veras donet.
Speciosa quidem sunt ista ait boetius ad
philosophiam/ tum tamen cum audiunt oblectant. sed
miseris malorum altior sensus est. Ostendit
da fuit per theologia altior felicitas. quam pe-
tere. et infelicitas omnino pessima. quam refu-
gere deberem. in cuius respectu penitentem mortem
non esse timendam astrueret. Nolite timere
ait eos qui corpus occidunt. sed enim qui potest
animam et corpusmittere in gehennam ignis.
Tu enim triplex sit malorum pena. quedam
protracta. quedam inflicta. quedam pmissa. Pri-
ma plurimum nihil impedunt nec aduertunt quam
philosophia tamen recte probat magnam esse. quod priuat
animam magno virtutis bono. tollens ab eo
modum spiritum et ordinem. Inflicta pena quod sen-
sum doloris infert propter extimescit et fugitur
Tertia ut prima non attendunt peccatores dum
in penam priorum peccatorum permittunt iusto dei
iudicio ad alia et alia crebro labi. **T**heo-
logia non christianorum philosophie doctrinas si recte
si vere sumit/ si salutare/ approbat vitas eis
iure suo et catholicas reddens si tenebrosos
res sunt illuminat. Si notis erroribus mixte
sunt separat procius a vili. illud retinens aliud
extermias. quoniam nihil iniquitatum. nihil fordidum.
nihil falsum vel notum secum intrat. Non si
sunt in consideratione sola mutabilitatis rerum in
fra labentium/ in variabilitate sortis humane In
imperfectioe fallaci eorum omnium que mundum infe-
rior ostentat. que sunt diuinitie. opes. dignitates.
regna. gloria. voluptates. que frequenter
recidunt in contraria. Erigit se perfectum altius

Spina

Æ

γ

respicies verā beatitudinis formā. nō simula
lacrū quoddā vel ydolū beatitudinis/ quale
stoici ponere visi sūt/ in honesto q̄ suūpi
us p̄mū est. pro cui⁹ obseruatōe mors vo
lūtaria etiā p̄pria manu (sicut egit Catbo)
fm eos queri pōt/ quā esse viaz breuē z ex
pediā/ sed mēdaciter dixerūt ad libertatē.
Sileo de porcinis voluptatibus epicuri.
Sed neqz primi boni sola p̄templatio q̄
lem locut⁹ est Aresto. beatitudo dici potest
Sublimiorē z eternāz dat theologia. In
cui⁹ aspectu monstrat momētaneū z breue
hoc tribulationis/ supra modū immēsum
glorie pond⁹ opari in nobis. cōtemplātib⁹
nō ea que vident sed que nō vident. Ostē
dit ex aduerso miserā inestimabilē sine ca
riturā/ qualē nullus philosophantū cōce
pisse visus est. Quid autē grauitatis habe
re cēsebit pena t̄p̄alis quātalibet eterne vi
te z mortis collata/ min⁹ certe q̄s ictus leuis
virge ad suppliciiū capitale vitandum z re
gniū cōsequendū. Ecce pponat virtūz pue
rulo queraf quid eligat e duob⁹ mortē pa
ti vel virgā. nō dubiū quin virgā. Orabit
etiā flens si neget ei timēs z horrens p̄posi
tum sibi e diuerso vel suspendiū vel incen
diū. Hinc pueros dū flagellant z clamāt
ridere solem⁹/ tenētes puro illā sapiētis sē
tentiā. virga eū cedis z aiām eius ab infer
no liberabis. Hos vero gr̄. Huiusculi pueri
gemim⁹ exandescim⁹ in murmuram⁹ ad mo
dicū dei flagellū. Illudqz p̄ impatientiam
rumpim⁹ vt possum⁹. q̄si nō ab inferno si
militer liberare nos querat pater n̄r deus.
Tribularis quid putas tibi theologia
suasura sit? Serui deo. sāctosqz suos z sā
ctas honora. p̄speraberis in seculo delicijs
diuitijs. pace gloria frueris ad votū. Sic
videlicet docebat sapiens Fili accedēs ad
seruitutē dei/ p̄para aiām tuā ad temptatō
nem. Sic ap̄tus. Omnes qui pie volūt vi
uere in t̄p̄o p̄secutionē patient. Sic xp̄pus
dicens. In me pacē. in mūdo pressurā ha
bebitis. Sic sancti sancteqz omnes exem
plo monstrarunt. Expectandū ita est. p̄e
parādus anim⁹ ad tribulationē/ que nob
vtiqz talis fiet qualis anim⁹ erit v̄ctis. de
meruim⁹ millesies mortē z inferni mortē/
eruet nos/ si volum⁹/ tribulatio. Si nolu
mus puniet nos bis in idipm. Itaqz omni
no impossibile est nō flagellari. vel hic ad
penitentiā. vel in futuro ad exterminatio
nem. Respiciam⁹ sp̄ ad dñm flagellantem/

Ad patrē miar⁹ corrigentē. Si vere nō va
ne. nō simulatorie. nō velut i somnio xp̄ia
ni dicimur z sum⁹. Neqz enī v̄nire potest
aliūde tribulatio. tenet q̄ppe ligatū leonē
infernālē ne furiat quātū vellet. nō ille sed
detinēs eū rogand⁹ est. nō aduersari⁹ quis
alius. sit hō/ sit bestia/ sit ignis/ sit aqua tū
mend⁹ est. timeat moderās illa de⁹. Et hic
ostē magna securitas. Nolo dicat h̄ ali
quis. non tentabo dñm aduersus illa q̄ na
turalis fert actio. Liberrim⁹ enī nature re
croz est de⁹ vtens illa put libet ad salutē ele
croz/ ad cōmoditates se diligentū/ quales
enumerate sunt a p̄phis z sanctis diligēter
Erudit p̄ flagella/ purgat z medef. doctri
nas in scripturis multiplicat/ qd̄ p̄phe/ qd̄
boeti⁹/ qd̄ cicerō cū ceteris insinuat. Com
pellit intrare vocatos ad nuptias/ lacerās
alteri⁹ runicā. illius crus frangēs. huic ocu
lum cruēs. aliū mancū reddēs. sepit vias
malas spinis/ ne q̄s ambulet p̄ eas in inte
ritū. Tribularis z tēptaris. Ista cōis ē
foris omnū viuentiū. Homo q̄ppe nascit
ad laborē. si demeruisti/ te equo animo id
ferre equū est. si tibi bene cōscius es/ gaude
qz maior te merces manet. Quid p̄terea
qz absqz tēptationib⁹ nullo pacto p̄nōvita
ducit que militā est. tolera quā habes/ qz
dū deerit/ cert⁹ esto. succedet altera tibi for
tassis aspior. Crede nō eiecit hoiez de⁹ ab
horto voluptatis vt hic nouā cōstitueret/ sz
in labore vineret z crīna. Ausero ais mihi
pacē. mihi gloriā. mihi diuitias. mihi felis
citatem/ nō aufero. sed inuito/ monstrans
viam. qz p̄ pressurā mūdi paz. p̄ infamiaz
gloria/ z p̄ inopiā diuitie. p̄ luctū z miserā
beatitudo (quod est omne bonū) cōparan
tur. Ad extremū pro p̄senti die z re quā
agimus. Sol enī declinor silentium sua
det/ carmen accipe.

Quartū metrū ter

tij monocolon/ dactylicū alcaicū catelecti
cum Simile primis duob⁹ carmib⁹ Ho
racij i oda vltia Phoeby volētē plia me loq̄

Iter cocuos Job vir honestior
Dulta refulgens prole beator
Simplex/ tremiscēs te de⁹ optime
Rectus/ fidelis/ criminis inscius/
Bentes coas exuperans ninis
Dazis/ z amplo velligero grege
Bobtis/ camelis/ atqz laboribus/
Apris asellis. plurima turbaqz

De consolatione theologie

Servire debens magnifice fuit.

Qualem flagellis expetit sathan
Tentare duris non aliter valet
Viti malignis viribus vsquam
Aider supremus fas dominus sibi
Lapis habenis hinc furiosior
Tradit ruine proinus omnia
Septena proles dum bibit ac edit
Tres et sorores obruit bos domus.
Conuulsa venti turbine funditus.

Job vero vna rupe manentior
Ferri recocti robore durior/
Spes cuius alte fixa petre fuit/
Supplex deo mox lumina dirigit
Grates rependens religiosus
Si que dedisti vis pereant ait
Fiat voluntas iure deus tua.

Hinc edocemur cuncta per aspera
Ad quem misellos currere couenit/
Quis deprecandus nam deus vnicus

Sontes repurgat trux tribulatio
Ac innocentes roborat et probat.
Luiusq; dicat mens bene subdita
Que pmodasti si reperis pater/
Brutus libenter restituo/cape.
His per latrones/ense vel ignibus
Aufferre linquo. gratius accipis
Sic forte q; si pauperibus darem
Si te vocantem non satis audio/
Compelle. vestes dilacerans trabe
Demu put vis dummodo sim tuus

Explicit tertius.

Incipit liber quartus.

Prosa prima: **Donicus**

Proteritis diebus locutus es o
volucer. que admodum pegri
nus noster sua in theologia
querit consolatione in omnibus
que circumstant eum tribulatio
nibus. nunc per tua fidem edicito. nunc quid non
penitet eum plurimorum que vel in francia vel
in generali concilio gessisse meminit/modo
circa cessionem et electionem extendentium de pa
patu. scribendo de potestate concilij/ modo cir
ca causas fidei eam pferim que detestatur
homicidia sine legitima auctoritate perpe
trata/ cum sequelis suis. que causa toti pene
turbationis inclitum francie regnum discerp
tis/ vt aiunt/ seminariu fuit. quis aliam det
alij cupidine effrenem dominandi vel vindi
ctam expetendi. Nunquid non aliquibus saltez
scrupulis sua psciencia remordet. **Volu**

cer **Q**uis gloriabit o monice mundum cor
se habere/ quis dixerit innocens et mundus
Quis non constituit sub iudicij dei terribi
lis in pilijs sup filios hoim/ non trepidave
rit: Hinc afflictus Job. Verebar oia opa
mea/ ait deo/ scies q non pceres delinquenti
Et iteru. si voluerit mecum pcedere/ non pote
ro respondere vnu p mille. Qui conformis e
oro pphetica. Non intres in iudiciu cum ser
uo tuo dne. qz non iustificabis in conspectu
tuo omnis viuens. Et rursus. Si iniquita
tes obseruaueris dne. dne quis sustinebit.
Porro qd Iayas se cum ceteris inuoluens
sibi qz vilescens. humili confessione ptulerit.
legim' oes iusticie nre tanq pan' menstrua
te. Quis igit iusticias suas velut gloriabu
dus ostentauerit deo/ plusq; pannu p fustio
nis sue mulier viro. Que deniq non exte
ruerit apli verbu dicentis. Nihil mihi psci
us sum. sed non in hoc iustificatus sum. Lam
reddidisse videt sapiens. Timide sunt in de
et incerte oes puidetie nre. Et alibi. Pra
nu cor hominis et inscrutabile/ qz cogno
scet illud. **Donicus** **Q**uid igit agit
p serenatone psciencie sue vt deo sit in pace
locus suus. ipeq; dormiat in id ipm **Vo**
lucer. **D**octrina consultat qua theologica
tradit schola. iudicat aliter agendu esse de
scrupulis inqertis orientibus ex his q pteris
ta sunt. Aliter sup his q agrovilia futura re
spiciunt. fatet ex pteritis pfecto se timere/ ne
qz timore huc abijcit. Auget pot' cora iud
dice deo/ ita tm ne desperet sup mia ei/ sed
in solidiore m spem assurgat. Formidat ne
forte posuerit sibi laqueos inimic' latentes
et abditos in via hac veritatis q ambulabat
Necq; eni dubi sed certissim' est/ idipm qd
psecut' est/ veritate esse catholicam. Qui op
positos errores impios atq; pestiferos ex
terminari qrebat/ ordine iudiciario. Ita ei
se iudicat obligatu firmit' credere/ et nulla
ten' dubitare. de noticia ac intellectu diuini
noy pceptoy. Alioqn se fidelē quo pacto
reputaret. cum scriptu sit. Dubi' in fide infi
delis est: qd vtiq; veritate hz du qd illa du
bitat que p eruditoez sacre scripture certa
tenet/ et explicat' fide tenere. Necq; eni gene
ralis sufficeret crudelitas i multis/ nisi pti
cularis affuerit. pl' aut min' iuxta psonay
et eruditionu qlitate. Veruz si iuxta h iter
veritatis posuerit scandalu angelus sathan/
ne/ qui se transfiguratur in angelu lucis/ non
ita est vsquequaq; certus/ neq; scit si scuto

veritatis ita preterit eū deus q̄ timere nō
 habuerit a timore nocturno/ a sagitta vos
 lanre in die/ a negocio perambulante in te
 nebris/ ab incurſu z demonio meridiano.
 Demoniu plane meridianu dixerunt fan
 cti/ qd̄ z fallit/ z sub ſpecie tū boni non qlif
 cūq̄ ſed magni boni fallaciā regit. Sic eſt
 laqus magnoz viroz dū magni nō humi
 les ſunt in oculis ſuis. dum p̄prie magis q̄
 aliene innitunt prudētie. dū extollūt ſe in
 cogitatōe ſua ſicut taurus. dū p̄tea ſic agūt
 q̄ ſi facto et ſi nō verbo dicerēt/ man⁹ nra ex
 celsa z nō dñs fecit hec oīa. quippe dū p̄ue
 nire monitōes ſuas arrogātia ſupba/ non
 ſubſeq̄ in humilitate lachrymis z manſue
 tudine ſepi⁹ inueniunt. Deniq̄ ſupra mo
 dū terribile eſt illud ſapiētis tonitruū. Eſt
 via que videt hōi iuſta/ z nouiſſima ei⁹ du
 cūt ad mortē. Beat⁹ igit vir ſapientis teſti
 monio/ q̄ ſp̄ eſt pauid⁹ qz niſi in timore dī
 ſe inſtāter tenuerit/ cito ſubueret dom⁹ ſua
 ¶ Noli p̄p̄tea mirari monice/ ſi tales inter
 recordatōes poſit⁹ p̄at̄eat/ z extimeſcat/ p̄
 ſerim cū p̄fectā caritatem que foras mittit
 timorē/ nō ſe p̄ſumat adeptū/ vrinā habes
 re ſe cognoſceret mīmā vel imp̄fectam. ¶
 ¶ Donicus ¶ Extremiſti metalia de timo
 re diſſerēs. z in hos me truliſti ſcrupulos
 dubie q̄ſtionis ſi p̄ ſperitate reipublice.
 ſi p̄ deſenſione veritatis catholice. ſi p̄ errā
 tiū vel delinquētū correctōe quis hoīm ſe
 debeat exponere/ ſed ſedere ſolitariū z repu
 tare ſapientē eſſe q̄ nō curat in cui⁹ manu
 mūd⁹ ſit. Nā ſi bñ p̄cipiūt qui docēt nihil
 eſſe agēdū qd̄ dubiū eſt an bonū ſit/ expo
 nūt enī ſe piculo. z q̄ amat piculū dicit ſapi
 ens p̄bit in illo. Quis audeat ſub tāta re/
 rum humanaz incertitudine/ quippiā dein
 cept palā p̄ſequēdū amplecti. ¶ Voluer
 ¶ Audebit ſi cert⁹ fuerit ex doctrina ſācra/
 q̄ fundata ſit in iuſticia fidei p̄ſecutio ſua
 pro qua certandū eſt vſq̄ ad mortē corpis
 vel in aīa deterius moriendū.

Primum metrum quat

ti libri Iambicū arehilochiū trimetru aca
 talectū currit cū tertio metro tertū de ſ.
 phi. q̄ ad primū ei⁹ verſuz Quāuis flūete.

Et in tabellis a deo binis olim
 Inſculpta petrinis ē/ ſtinēs decē
 Precepta nature. qd̄ idcirco fuit/
 Legem q̄ imp̄ſſam per indelebile
 Lumen prius nris in cordibz/ ſulcauerat.

¶ Hoc criminū/ nubesq̄ flagiciorum
 Obscura. nec non p̄nar ſuetydo
 Que prima circa vera mentiri facit
 In moribus/ ſecte docent hoc impie.
 ¶ Illic ergo ſummi velle/ per fidem
 Rurſus iubens ſignis z in miraculis
 Mandata ſerues hec dei vigil tui/
 Si non mori vel perire funditus viſ

Prosa secunda quar

ti. ¶ Donicus.
 ¶ Ed canēda ſunt o volucer ſcan
 dala. ve enī hōi p̄ que ſcandalū
 venit. Obſeruādū eſt p̄p̄tea in
 collectōe zizaniōz ne ſimul eradiceſ z triti
 cuz. Tolerari deniq̄ mala iubent q̄ ſi tolli
 querent deteriores afferrēt exit⁹ ſic et̄bni
 ci ſic ſaraceni ſic heretici plerūq̄ dimittūt
 nec impugnat⁹ imo ſic agere p̄ſiliū eſt vbi
 coitas ē in culpa. ne deterior ſciſſura fiat
 ¶ Voluer ¶ Scādala p̄bariſeoz p̄tēnda
 docet veritas. Sinite eos in q̄t ceci ſunt z
 duces cecoz talia quippe vitare nec poſſu
 mus nec debem⁹. Sed neq̄ deſerēda ē ve
 ritas aut vite/ aut doctrine/ vel iuſticie/ dū
 certū habem⁹ q̄ piclitareſ nō ſilētio/ z op
 poſita falſitas firmareſ iuxta regulaz. Er
 roz cui nō reſiſtit approbat. ¶ Donic⁹
 ¶ Redit ecce ſmo nī ad materiam q̄ de zelo
 tractata eſt. Cadit p̄p̄tea in aliā difficul
 tem qliter z q̄n certū erimus q̄ deſenſio ca
 tholice veritatis nō p̄ affert nocumētū q̄
 vtilis edificatōis/ q̄m ſi p̄ officit nōne te
 nēda erat iuſſio xpi ſupius inducta. Noli
 te ſanctū dare canibz/ ¶ Qui parabola de ziz
 zanijs nō tollēdis p̄ſona ē. ¶ Voluer ¶
 Adhibēda ē fateoz p̄ diſſolutōe difficul
 tatis iſtius q̄ pluries incidit doctrinalis vna
 diſtinctio. Qui⁹ vel ignorātia vel inaduer
 tentiā/ multos etiā phoz atq̄ theologoꝝ
 p̄turbauit. ¶ Itaq̄ certitudo vna eſt ſup
 naturalis/ altera naturalis/ tertia moralis
 vel ciuilis. ¶ Certitudo ſupnaturalis ita
 ſe bz q̄ nō ſtat aliq̄ ſic aſſentirez falli. Et
 hec iterū certitudo diuidit qz quedā eſt enī
 dentie clare z intuitiue in p̄ria beatoꝝ. Al
 tera euidentie reuelate in illuſtratōe p̄phaz
 Tertia ſoli⁹ adherētie i ſpeculo z i enigma
 te/ q̄ nō euidentie rōnis innitit ſz auctorita
 ti diuine qlē certitudinē fides bz z p̄ſtat in
 cordibz fidelū. Eſt enī qlibz hōi certitu
 do tāta/ q̄ p̄ nullā potētā etiā diuinā z ab
 ſolutā fallax eſſe poteſt. alioq̄n de⁹ negaret

De consolatione theologie

semetipm. Hanc phoz schola non vidit/
neq; stoicor; neq; pipareticor; neq; achad/
emicor; Hec certitudo p tertio sue distin/
ctionis mebro fidelib; oib; dū pegrinant/
in via uenit; q̄s tāta certitudine pedum/
duodecim articulis fidei; sed toti sacra scri/
pture credere necesse ē actu vel habitu/im/
plicitate vel explicitate/qliter credēdo certi sūt/
neq; falli p̄nt. Alioqn iuxta qd̄ p̄tatiū exti/
tit dubi; in fide infidelis ē. Certitudinem/
hāc in martirib; talē vidim; vt absq; ylla/
dubitatōe mallēt relinquere vitā q̄ fidem.
Ceterū paul; hac submicus exp̄surus ves/
hemētiā certitudinis/asseruit p̄ditionalē/
cui; antecedēs sciebat impossibile. Etiam/
inq̄t; si angel; de celo vobis euāgelisauerit/
p̄ter id qd̄ euāgelisatū ē/anathema sit. Neq;
q̄ in negandū est/quin paul; yltra certitu/
dinē adherētē p̄ fidē/certitudinē habuerit/
euidētē p̄ reuelatōis illustratōez; r̄ quodā/
modo in trāsitū seu raptū p̄ gloriā. Por/
ro certitudinē alterā q̄ naturalis dicit inue/
nimus/q̄ talis est q̄ nō stat p̄ naturā q̄ ali/
quis talit̄ assentiat r̄ fallat. Hanc Aresto/
r̄ peripatetici. hāc r̄ stoici p̄hi posuerūt no/
bis possibile in primis principijs p̄ se no/
tis/cognitis videlicet ex sola terminor; ap/
prehensione/vt q̄ qd̄libet est vel nō est. Po/
suerūt r̄ in p̄clusionib; demonstratis/ r̄ in/
euidētē p̄sequētia deductis p̄ talia princi/
pia/quē admodū dixerūt mathematica sci/
entiā esse certissimā. Achademiici p̄o in q̄/
bus so crates/carneades/r̄ cicero. debic po/
steriores aliq; nouā viti sunt inducisse sciē/
tiā/nihil scire. imo nec hoc scire q̄ nil sci/
mus. ita tollere voluerūt e medio certitudi/
nē oēm dicētes de oīni re ad ytrāq; partē/
ex equo disputari posse. Et ita neq; primā/
de qua locuti sum; certitudinē signatura/
lem/neq; naturalē putabāt yllā esse. Deni/
q; certitudo q̄ moralis dici p̄t vel civilis/
tangit ab Aresto. vna cū p̄nti certitudine/
in ethicoz; suozū principio. Cui; snia est/
disciplinari esse/in vnaquaq; re certitudi/
nem q̄rere iuxta exigentiā materie. Eque/
enī viciosum est inq̄t; p̄suadentē q̄rere mas/
thematicuz; r̄ morale demonstrantē/nō enī/
cōsurgit certitudo moralis ex euidētia de/
mōstrationis/sed ex pbabilib; cōiecturis/
grossis/ r̄ figuralib; magis ad vnā p̄ez q̄/
ad alterā. Talē certitudinē si penit; nega/
uerint achademiici. si nō cā p̄terea sufficiēt/
tem dixerint ad aliq̄d moralit̄ opari/ vide

runt q̄ rōne p̄sūpserint aliq̄d vel agere bo;
nū/vel omittere malū. s̄formiter ad iudici/
um rōnis/qlē debet eē certū sicut certa ē in/
se virtus. alioqn virt; nō est. ¶ Bonicus
¶ Adiuerto volucer/qm̄ ex prima certit/
tudine multa possum; r̄ debem; nos fides/
les sine scrupulo corde credere ad iusticiā.
r̄ ore p̄fiteri ad salutē. p̄sequi/ defendere/et/
meri/p̄iuoq; vacillet vel auferat a nobis/
hmōi certitudo. ¶ Intelligo p̄terea q̄ in/
agabilib; hūanis q̄ tantā habēt varietatē/
dicēte Aresto. r̄ exp̄tencia teste/ vt casu ma/
gis q̄ arte p̄stare videant. sufficit tertia cer/
titudo qlis nō sp̄ scrupulos oēs abijcit suf/
ficat vt contēnat vel superet/sic opando q̄i/
nō sūt. ¶ Sed q̄ rōne possit hoc fieri/scire/
cupio qd̄ aduena n̄ in his agat; ¶ Volu/
cer ¶ De scrupulis sicut p̄dicim; iudicat/
alit̄ agendū esse dū oriunt̄ ex p̄teritis. alit̄/
dū in eis q̄ agēda sunt occurrerint. De p̄te/
ritis qd̄ opib; iā amplectit̄ Gregorij sen;
tentia. Bonarū mētū ē ibi culpā agnosce/
re vbi culpa nō est. s̄formiter r̄ ad illud.
Iust; in p̄cipio accusator ē sui. ¶ Xōst;
tuēs itaq; se corā tremēdo tribunalī distri/
cti iudicij dei/p̄sciam p̄p̄iā audierit sustinet/
accusantē eū. quāto maiori seueritate scit r̄/
p̄t. q̄tin; fiat ei sp̄s cōtribulat; r̄ ingens/
cōfusio/p̄ritio/ r̄ humiliatio cordis. ita vt/
cadat a se p̄ oīm modā p̄p̄iē defensiōis des/
perationē. neq; enī vult cū diuina iusticia/
p̄cedere/neq; p̄scie p̄ iusticia testimonium/
ferēt; s̄ se reū/silentū imponere/suadet po/
tius vt clamet vocib; magnis. Iste ē eq̄ssi/
me iudex de; iste q̄ p̄ iusto iudicio mo dā/
nand; est. peccauit enī in talib; r̄ talib; sup/
numerū arene maris/ita vt p̄tā sua vic to/
tus cape possit mūd;. Sūt ei abyssus mul/
ta/ r̄ tenebrosa nimis/q̄ altā sibi dānatōis/
abyssum meruerūt r̄ innocēt. Et hoc dñe/
de; in voce catara ctaz; marū. hoc ē viatū/
tiarū infernabiliū/ r̄ iudicior; occultor;/
in quib; hō p̄stitit; videre nō p̄t an amo/
re vel odio dign; sit. neq; cōscire de suis/
opib; quāntūcūq; iuxta videant; q̄so termi/
nent sine/aut qua districtōe iudicent. Ach/
casat; inter talis reus nō defensoris sed ac/
cusatoris. testis r̄ iudicis in se p̄tes agit ex/
aggeras quātū p̄t. Qui etiā si tot; popu/
li xp̄iani sudisset sanguinē/spat; illo apli/
verbo/si nos iudicarem; nō vtiq; iudicare/
mur. Quo; s̄ fit in hūanis iudicij; qm̄ p̄fi/
tēti crimē mors inferit. apud deū s̄o apud

quæ est mîa z copiosa redemptio/ miscdia h
dû viuin^o supercaltat iudiciû/ q̄ sit vt dam
nâdus i curia iusticie habeat aditij cû fidu
cia ad thronû gr̄e ei^o. q̄ saluat dânantem se
absolutõe p̄feres in auxilio opportuno. p̄
cipue si dimiserit hō ex corde debitoribus
suis. vt p̄cipies velit eos fieri glorie/ neq̄
vindictâ q̄rere cupiat. sed oret p̄ salute sua
quo fit vt fidet̄ dicat deo. bullas veie sue
p̄stade hñs. dimitte nob̄ debita n̄ra sicut z
nos dimittim^o debitoribus n̄ris. **D**onice
cus **A**lia frequet̄ audiui/ volucer. S; z
q̄liter absq̄ mēdacio vel fictõe pōt in mul
tis tale aliqd̄ agi nō satis aptū est. Esto nē
pe q̄ de p̄teritis opib; scrupuli sint i p̄scia.
nō idcirco reā se iudicare habet. Est ei scru
pul^o va cillatio q̄dā/ dubitatō/ vel formido
p̄surgēs ex aliquib; p̄iecturis debilib; z in
certis. Alioq̄n si ex vebemētib; argumētis
z p̄babiliorib; p̄ hac p̄te q̄ p̄ altera dubita
tio p̄surgeret/ iā non scrupul^o sol^o vel leuis
trepidatio dici deberet/ s; moralis de trans
gressione certitudo. Virū vero neq̄ cau
tū videret̄ si p̄pter h̄mōi scrupulos/ p̄scia te
stificatõe vel dānatõe ferret certā. Hūqd̄
interrogata ab hoib; vt acriter a seip̄a/ ne
q̄ mētiri sibi volēs/ r̄ndebit p̄t̄ solos scru
pulos se i veritate reā. se crimiosas se dānā
dā existere/ nōne magis in h̄ casu d̄ merito
q̄ de pctō/ z iā pōt de saluatiōe q̄ dē dā
natõe p̄sumit. Quo pacto fert igit̄ p̄tra se/
meripam dānatōis sniam. Auger dubita
tionē apl̄i dictū. Tibi inq̄t p̄ mīmo ē vt
a vobis iudicer vel ab hūano die/ sed neq̄
meip̄m dū iudico/ q̄ tñ alibi se primū fatef̄ i
ter pctōres. **V**eit inq̄t de saluos facere pec
catores/ q̄z prim^o ego sum. **P**ro q̄le/ ad
ista r̄nsionē aduena n̄ daret. **V**olucer.
Qualē nimiz dat apl̄s/ dū subdit ad p̄
allegatū q̄dā verbū/ q̄ me iudicat dñs est
Et alibi. **S**cio q̄ in me nō bitat bonū/ cō
formiter ad illud xp̄i. Qui ex p̄p̄is loquit̄
mēdat ē. **V**ertissima igit̄ nō scrupulosa
rōne tenere debet ois hō viuēs/ qm̄ sine q̄
tia de. dānat^o ē/ qua p̄pter hūiliet̄ se hō qn/
tū ponuerit/ sibi vilescat/ se deiciat/ se p̄cul
cet in recogitatõe sua/ qz pō h̄ret q̄ deo dā
nān r̄nderet. qd̄ obijceret dicēt. amice nō
facio tibi iniuriā. accipe qd̄ tuū est z vade
Quid ē aut̄ illud tuū nisi pctm̄ nisi mēdas
ciū. **L**egisti q̄ sanct^o abbas agathon mo/
riēs/ fratrib; interrogatib; an timeret z an
in opib; suis p̄sideret/ r̄ndit. **I**n veritate r̄

meo/ neq̄ p̄fido in opib; meis/ q̄usc̄ vene
ro añ deū/ qm̄ alia sūt iudicia dei/ alia hos
minū. **D**onice **L**or/ crede mihi vo
lucer/ horrore p̄curior/ tor^o mēroze tabesco
tor^o in desolatõe z in quādā velut despa
tionē deijcio/ h̄ audies. nec qd̄ de p̄teritis
nec de futuris agā scio. **V**olucer **A**u
vero german^o tu^o hac p̄sideratõe sic vti n̄s
tis vt inter tot p̄mētia mūdi mala. inter tot
hostiles carnis ac demonis molestias per
ip̄am dño p̄picio fortiorē assurgere q̄rat in
spem. solidiorē p̄solatõe. z in trāquilliori
pace q̄escere/ cui rōnez z modū collocutio
dici prioris p̄posuit. **D**onice **D**e
mīni p̄ despatõe ei ad spem veire docuisti
Lausant nihilomin^o scrupli tales inq̄tu
dinē mētis quā fluctuare faciunt. a q̄ sicut
musce morietes p̄dūt suauitatez odoris. i
deuotōis z amoris sentimētuz **E**uigilare
demum compellunt z excusitare dilectam
prius q̄ ipsa velit. **V**olucer **A**ccipis
ro consilium.

Secundum metrum

quarti Dicolon terrastrophon/ primi tres
vsus sūt trochaici almanij dimetri acata
lectici/ sic prim^o i scdo metro q̄rti d̄ p̄. p̄bi.
Quart^o ē dactylic^o p̄herecrati^o trimeter aca
tacticus sicut scdus in scdo metro scdi li
bri **P**ontus versat arenas. **A**d finē fit di
strophon.

Strum tabescit in te
Scrupulis exagitatum
Lor/ gemens et angiatum
Persta fortius in spe.
Filijs suis quid obest
Prouida cura patris scit.
Panc filiorum seruus
Ut quandoq̄ cibatur/
Sic cibo serui frequenter
Paruus vescitur heres
Glorietur vt nequaquā
Et speret cor vtrinq̄/
Proximum solet iuuamen
Fieri contribulatis
Nonne fluctus et procelle
Expurgant mare crebro
Parturit filium mater
Sed non absq̄ dolore.
Letus alacrisq̄ fiet
Dorum prole beatus
Si memor dei recusat
Hic solamen habere

De cōsolatione theologie

Prosa tertia quarta

Quoniam dicitur in psalmo: Quis dicit blandimenta mundi superuenit. Quis adimpleuerit propheticiu votu. Letet cor meum ut timeat nomen tuum. Quis ad sacrificiu salutis offeret dum accedere presumpserit. Si fuerit aliena dulcedine dei. Si auerit sic mons gelbo. Insuper nec ros desuper refrigeras. Nec pluuia rigas. Et secundas cadat. Sed sit sibi celi eneu. Et terra ferrea. Defra et ia qsa. **Uoluerit Plurimos crede mihi sefellit nimia sentimētorū hmoi. Quisquisio seu cupidō. hoc in ture lupinis et begardis. hoc in qbusdā denot. nō fm sciam exptū est. q deliramēta cordis sui. p dei sentimētis amplexātes. turpit erauerunt. Alij frustra conati sunt ad nihil passionabilit affici. cū sentiret apls aliā legē repugnātē. Alij ita deo se voluerūt tradere. q oia deo ageret in eis tmmō passiuē se hntib. Alij p vnionē apicis mētalīs cū spūs sancto. tradūt hri sciam mysticā d deo. Ita tū q de nō appēndat sub qctōs rōe vel enis vel veri vel boni. Sed ab istis et a priorib. in qrit vbi meritū erit si dilectōnis volūtariē nullū habeat ac. At uero q rōne debeat cor tuū medias int scrupuloz. ac tētationū agitātōnes se gerere. te doceat exēplū palpabile. Utunt naute qdā vasculo. in q sup cuspidē erectā librata ē. extransuerso volubilis acus ferrea. cui acies affecta ē p magnētē. q sit vt in polū articiū assidua sit sua directio. Nō aliter cor affectum dei dilectōe in fide et spe ferri. uenit i deū. Porro sic ex motu vasis pūnetis acū agitatur ac aliorū. nūc detrozsum. nūc sinistroz. suz. redit tū semp in id ipm dū qescere sinit. Cōformit turbatōnez aut vacillatiōne cor pati videt. ex scrupulosis moribus. mō p bas mō p illas passionū fluctuatiōnes. maneat attamē diuinū amor firm. salte in habitu qd sufficit. si non penit. eiecerit ipm hō. Et ita sufficit vt aliqs inueniatur cōstātiōz resistere peccis. imo cor p expo nere martyrio. carēs actu talib. sentimētis q ali. abūdātē plen. eis. Quare patz si gnū istud sensibilis suauitatis inefficacit arguere caritatē dei. si nō affuerit comites caritatis signate p aplm Caritas in qd paties ē. benigna ē. cū reliqs qd subiūgit. ita qd si fides. si spes. si cetere vtutes ifozmes ē pnt. dū deest caritas effugiēs a facie latē**

tis supbie. cur nō poterit h expta suauitas. Bustas igit hāc suauitatē viere cū hūilitate et grā pactōe. Bustu cares. fer i patiētiāz māsuertudie. attēdēs q aliqn demō abutit naturali bono teneri cordis. vt ē i mulieri b. sic ecōuerso pōt grā naturalē bonū tale in adiutoriu sui sumere. vt reuementior et crebrior iualeat spūalis deuotio. S; dū surrepit supbia. qd ei nō insidiet q vteare voluit aplm tollit bec par interior. redit qd colaphisatio tētatiōis. custos hūilitatis q casu sufficiat grā dei. Nec moze generatiōnis prauē et puerse dūni sibi deuotōis signū qrat. **Donic. Ecce relabimur in id. qd ab initio qsitū est. q rōne poterit aliqs qcēs aggredi sub dubio cōstitut. an agat recte. si ex interiori pscie motu sufficiens certitudo nō habet. Peribit deniqz oīs ars distinguendi veras a falsis imissiones ppheticas. aut reuelatōes. Uoluerit. Habes sup h vltio scripta nō pauca pegri ni nri. Primū vō respectu eoz q futura sunt. de pteritis qppoiā dixim. sic obfua re uenit. vt nō reputet culpa vbi culpa nō ē. Alioqn causat erronea pscia q quā si qd libet attētet fieri. iā culpa ē si fluctuet animus. Pretea sub hac dubitatōne velut ad vtrūlibet nesciēs qd actur sit. p silū est vt nō agat. qm exponeret se discrimi. q casu certū beat q peccat. Uis igit qcēs se. cur agere cert. sis illud eē bonū. neqz p tūti. Sed refert q certitudie. sufficit nē. pe certitudo moralis. qualē notauim. vt vel nō sis in pctō duz. facis qd in te est. aut saltē peccatū nō incurris nouū p temeritate. exēplū grā. celebrādi. orta ē eni ex diligētia tue p pationis. excusatio. Letez. moralis bec certitudo p doctrinā colligif. alte ro trū modoz. Unus puenit ex alteri. au cōritate. Alter ex ppria eruditōe. Tertū ab expimētali p suctudie. Sub primo viuūt incipiētes et aiāles. Sub scdo p ficiētes et rōnales. Sub tertio pfecti et spūales. Cōsonat p hō tradens tres boim maneries ad doctrinā inueniri. P. hūci p scipos dōcales sunt. ppter clarā sue p pletōis armoniā. ad do vel aliā grāz gratis darā q faciliē agē da p cipiūt scripturas vt Aug. intelligunt. Multi p alios erudiunt recipiētes ab eis intelligētā scripturaz. aut si nequeunt cre dūt saltē dicētib. et obediūt. Tertū genus despātū est ad doctrinā q neqz doceri pnt neqz docentiū assentire volunt. Quibus**

relictis (sunt enim plura discipuli quae multa ex bruta
tis/que per humanam domum in dustria/ ut ca
nes/ ut equi/ ut fymee/ ut aues alii) fiat ser
mo de reliquis. **P**uto quod religionum institu
endarum principalis causa fuit auctoritas regimi
nis/ cui magis obedientia praestaretur quam proprie
rioni/ quae in plurimis dubia valde est/ debi
lis et incerta. **P**revalere sibi habet haec auto
ritas respectu minorum quorumlibet ad magi
stros vel patres/ quoniam iudicium proprie rationis
vel nullum/ vel imperfectum habet. **H**oc pitagore
schola servabat. **S**ic iuber dominus dicens. **I**n
terroga patres tuos et dicent tibi/ maiores
tuos et annuntiabunt tibi. **M**aiores intelli
go/ qui multis experientibus eruditi sunt in agi
libilibus humanis/ quorum iudicia tradit **A**re
sto. esse recipienda tanquam principia pro mul
ta vidisse. **E**t extendit hunc ad eos qui respectu di
uinorum propter consuetudinem exercitatos habent
sensus/ quales iam in solitudine sibi vivere suf
ficiunt. **S**uggerit sanctae doctrine modum pro
posito nostro vicinior/ vult sumit in agendis
sufficiens et moralis certitudo. **Q**uoniam modus
iste/ nutritus ex studiosa perscrutatione divi
norum mandatorum quales suadet sapienter. **Q**ue
tibi precepit deus illa cogita semper/ et in plu
ribus operibus eius ne fueris curiosus. **E**t ite
rum nihil dulcius quam respicere in mandatis dei.
Hinc beatus dicit psalmus/ qui in lege domini medita
tur die ac nocte/ cum ceteris absque numero
cadentibus in hac sententiam. **I**taque sicut in scriptu
ris suis locutus est deus. et id ipsum ait **J**ob. non
reperet/ quoniam sufficiens eruditus et solutus. tamen
modo relegantur puro fidei et integro corde
Malivolus quidem et incredulus tenebrosus
or inde nascitur errorum caligo/ quod in hereticis
olim/ nescio si amplius nra hac etate/ prospicu
um fuit/ quoniam cecutiens facti sunt multi cir
ca fores principiorum moralium/ quae sunt de pri
mis impressionibus nature. quae rursus digito pro
prio scriptis deo in tabulis lapideis ad in
delibibilem memoriam. repetens ea tertio pro fidei
traditionem in euangelio. **I**taque lugere planis
geregis compellimur.

Tertium metrum

quarti. **D**icolon distrophon. **P**rimus ver
sus iambicus archilochius trimeter acata
lecticus. secundus elegiacus. currit cum tertio
tertio de solo. **P**hi. **Q**uamvis fluente.

Sigma quibus praefertur secundus fides
Est a fonte tamen lucis/ origo sua
Per hanc sopherie veritas recodita

Quam natura nequit insinuasse/ patet
Revelat ecce paruulis amans eos
Ataque docens et cum simplicibus graditur
Sui superbis mente cordis clauditur
Vult intellectus subsit ut omnis ei.
Pentus sensus omnis ut se deneger.
Debet homo totus obsequium domino
Par nempe bestis peccato factus est
Indiget hinc fidei subdere colla iugo
Ut ambulet vite vias nec offendat/
Pandit qualis sit finis habendus ei.
Precepta rursus inculcat prius data
Nam mos peruersus obnubilat ea.
Vis ingredi vitam. mandata conserua
Roborat hic decadem propositum in alta leuans
Si prima per se nota precepta decem
Dens scelerata docet falsa vel ambigua
In his fides si sit obscurior/ plena
Deridie palpans/ amodo quid superest
Iesu benigne/ quid potest magis tuam
Externis legem tradere ludibrio/
Dodos et regulas viuendi deinceps
Quos/ his euersis/ plebs tua suscipiet

Prosa quarta quar

Honius.
Hoc est volucer quod stomachabar
nup mecum dum theologia effere
res/ vult sit quod nonnullos ex theolo
gis exprimat in nullo meliores. vult non de
terioribus ceteris hominibus. **V**olucer **H**olo
monice de aliena vita theologorum nec alio
rum scrutator esse vel censor curiosus. **H**oc
vult credidi pro quod et locutus sum/ quod theolo
gia non admixta fidei/ spei/ et caritati/ inflat
et officit/ quemadmodum de pharia romanorum re
fert apostolus/ quoniam propter iniquitatem danti sunt super
alios homines in reprobum sensum. **L**am reddit
quod cum cognouissent deum non sic deum glorifica
uerunt/ neque gratias egerunt. **I**ngratitudo enim vo
maior est in contemptu vel abusu theologie
quam phariae non dubitauerit. **P**ropterea sicut
apud ciceronem orator describitur. quod est vir bo
nus/ dicendi peritus. **I**ta theologum notiam/ vult
bonum in sacris litteris eruditum. non quod eruditio
ne solum intellectus/ sed multo magis affectus/ ut
ea quae per theologia intelligit/ traducat per ingere
ruminatorem in affectum cordis/ et executionem
operis. quatinus sapientia secundum nomen suum sapida
sit/ in bonis/ suauiter et iocunde. in malis/ tri
stabiliter et acerbe/ aliquando tales instar **V**arie
fert litteras damnationis sue. dant aduersus semet
ipsum ex ore proprio iudicium/ plene ificiunt exemplo

De cōsolatione theologie

vite q̄ instruat verbo doctrine/ sacras de/
niq̄ lras impudenter suis inq̄natis mori/
bus ⁊ desiderijs subseruire ꝓpellit. sensuz
a sanctis patribz traditū distorquētes imo
sepe nesciētes. nescia ꝓfecto est ꝓs magna
taliz qui se theologie ꝓfessores iactant/
ita vt experiri stupor sit. Ideo ꝓꝓe theo/
logiā nesciūt qz se curis alijs q̄ridie tradūt
Esto sciant. vides quē admodū ratio dōs
hominū ꝓclarissima verū reprobis ad su
am aliorūq̄ ꝓniciē. Unū q̄z quāto meli⁹
tāto furiosiores eos q̄ ad sobrietatē ip̄o nō
vntur reddidit. nō vini vicio sed potantiz.
Dicta sunt hec interim q̄tin⁹ aīo tuo tristi
mos gereret ⁊ solueret questio facta/ simul
vt ea q̄ de theologia ꝓsolatōe scribim⁹ qua
liter ⁊ a quibz accipiēda sint vtilit̄ insinua
rem⁹. Cōfido in dño q̄ apud idiotas solū
citos de salute sua/ in quibz ē simplex fidel
certa spes. ⁊ suavis caritas/ infidebunt fru
ctuosus in aīo theologicē sentētie. Ideo nō
frustra sūt q̄s apud repletos lris gignētibz
scientiā illā quā inflare dicit apls. **D**ulū
vero q̄s nesciat quātur turbat aut excecāt i/
statio. **S**ūt aliq̄ min⁹ culpabilē/ nescio
si min⁹ tolerabilē errātes/ q̄s/ ex doctrina
dū moralē querūt certitudinē/ nullū lumē
rōnis mouet ad assensuz cuiusuis agibilis
tīmmodo satis ē si dicere potuerint. Doc
scriptū ē. hoc talis doctor in lectura sua se/
sit. hoc ali⁹ ita posuit/ similes aspiciētibz
so ad solē dorso splendorē ei⁹ in mōtibz q̄s
ad aspectū solis null⁹ sufficit ostendētis di
gitus atollere. Cur ita? Quia deorsū ocu
lū mergere soliti sunt/ vbi nō aspiciēt sol nī
si circūuolūt⁹ caligine. Plane. lucis natu
ra nedū sensibilibz sed intelligibilis ita ha
bet. vt quāto longi⁹ ab origine ꝓtendit/ eo
fiat debilior/ crassior/ ⁊ subobscurior. Pro
pterea si lumē intellectuāle iugiter ad infi
mā ꝓsiderāda demergit/ grossescit ⁊ crasse/
scit quodā mō/ ineptūq̄ reddit supiora q̄s/
uis lucidiora ꝓpicere. Sed neq̄ lumē ve
ritatis accipiūt isti nisi circūuolutum sit q̄
dā vcluti caligine traductōnis humane.
Donicus. **E**xperimur id sepe q̄d dicis
Sed quid ꝓinde faciendū sit insinua.
Voluer. **D**onēdi sunt ab ingressu stu
dij nō ita figere solaz in ꝓstitutionibz suis
retinēdis memoriā/ vt plurimū mos ē/ q̄n
exerceāt intellectū/ rationēq̄ ꝓsulant/ ex q̄/
bus ꝓncipijs vel moralibz vel theologi/
cis originent̄ hmoi ꝓstitutiones. Ita enī

fiet vt collustrent̄ luie primoz ꝓncipioz/
q̄ si vlt nolūt vel neq̄unt/ credāt illustratis
Recogit̄ insup ꝓstatiā hūane ꝓditōis/ q̄
ad hōditā ē/ vt totū sensibile mūdū q̄ ꝓ se/
suū portas ingredit/ imprimēdo spēs suas
atq̄ simulacra/ reducāt in primū ꝓncipiū
deū/ cū q̄dā simplicitatē ⁊ puritate. Ita ꝓ
cedēs a deo mund⁹/ sit eo ꝓrime vtilior in
suis ꝓtibz/ q̄ longinq̄oz/ ꝓut in elemētis vi
dere ē ⁊ i solis lumie. Rursus autē redditur
spūalior magis ac magis ꝓ opatōez intell
lect⁹ agētis i fantasmata corpalia. ex quibz
elicit̄ sua ꝓtute spēs intelligibiles simpli
ces ⁊ incorpeas. Et sic natū ex carne sensu
um caro erat suo mō/ sic q̄d nascit̄ ex intelli
gibili spū/ spūs ē. Adeo q̄dē vt nō dubitas
uerit̄ apls dicere. qui adberet deo vn⁹ spūs
est cū eo. Dec opatio ꝓcipue spectat ad ele
uatos theologos/ exercitātes se ad theolo
giā mysticā/ que ꝓ abnegatōez tēdit in sim
plicatōez. verū q̄n veniēdū est ad agibilē
um tractatōez/ optet rursus in inferiora re
spiciēda descēdere. Alioq̄n falleret̄ isti mō
ad primos ꝓrio/ si lumini ꝓncipioz be
reret̄ adeo/ q̄ ꝓclusionū visionē omitteret̄
exēplo astrologi cadētis in foueā dum am
bulās respicit̄ astra. **D**enicq̄ ꝓfectus erit
qui studiosa circūspēctōe versabit̄ in vitro/
q̄. hūc iuristā theologiū/ ⁊ cū theologo ius
ristā iudicabz. Quales fuer̄ primi docto
res/ ex q̄z sentētijs decretales decretaq̄z cō
pactē sūt. **D**onic⁹. **R**aros affert etas
nra tales/ cām scire desidero. **V**oluer.
Pauci tolerāt laborē studiij. In multis
vel etas vel ingenij vel sumpt⁹ nō suppes
tūt. Euenit ꝓterea q̄ mystica agar acillavi
dēs se peperisse. habet ꝓtēptūi sarā dñam
quā sterilē existimat. Rachel insup fortas
sis limpidos hūs oculos/ irridet aliq̄n mor
daci⁹ sororis lye lippitudinē/ cū se mutuo
iure sorozio conueniat honoraz/ ip̄am q̄z
agar impio dñe sue subici/ dicat̄q̄z ꝓ ea
equū fuerat obedire. **S**ubinde ꝓꝓēdis
difficultatē infinitā quā hz morale negoci
um/ dū ꝓseq̄ q̄rit̄/ qz non satis ē intelligere
q̄d verū sit/ ⁊ q̄d rectuz sicut cadit sub arte
tradere/ s; ꝓricubares circūstātijs/ q̄ varia/
biles sūt/ neq̄ sub arte neq̄ sub doctrina ve
niūt. Circūspicere necesse ē statū i ꝓimis
reipublice cū moribz eā regētū/ si iuxta cō
siliū so ceteri moyfi/ sint viri potētes/ timētes
deū/ in q̄b sit veritas/ ⁊ q̄ oderint auariciā
neq̄ sit apud eos ꝓsonaz acceptio/ nec in

psantia/neq; deprauatū cōsiliū. Alioquin
nō erit ab eis iudiciū rectū q̄tūcūq; fue
rit postulatū/ nisi p̄uiderit ex alto de^o q̄ p
pueros/p̄ iniq̄s/p̄ bruta/p̄ demōes/ sepius
exercuit iudicia iusta. qua i re thobias ore
diuio locut^o est dū filio iussit p̄siliū sp̄ a sa
piēte p̄q̄rere/ om̄i insup in q̄t tpe b̄ndicde
um/ r̄ pete ab eo vt vias tuas dirigat/ r̄ oīa
p̄silia tua in ip̄o p̄maneat. Que sint aut̄ cō
silia dei aperuit psalmista loquēs ei. Cōsi
liū meū iustificatōes tue. nō ita tū vt b̄nā/
nū p̄siliū deserat/ qd̄ vtiq; debet c̄stīmari
diuinū/ si rite/ si humiliter/ si deuote/ si obe
diēter fuerit inq̄sītū. Quale zel^o feruidus r̄
ois generalit^o passio vehemēs/ solet nec pe
tere/ nec petito v̄l ingesto credere. **Po
nicus** **M**ittam^o deinceps ea loq̄ q̄ sub
eruditōe doctrinali nō veniūt/ neq; ei mo
ralis certitudo/ quātū ex dictis colligo. po
test sub vna regula tradi q̄ sufficiat in om̄i
casu p̄scīa; agētis reddere securā se nō deli
quisse/ qd̄ ex cūctū rez p̄pēdi sepi^o solet. **V
olucer** **P**ropterea p̄stitite sūt in figu
ra. Tres ciuitates refūgij/ fides/ spes/ r̄ ca
ritas/ p̄tinetes lauacrū penitētie/ r̄ emuni
tatis asilū/ quātū par cōturbata p̄ ea que
se fecisse formidat homo reformet/ que par
qualiter obseruāda sit intellige.

Quartum mercurum

quartū monocolor/ vsus ē dactylic^o alema
nū tetrameter hypercatalectic^o. currit cum
quinto carmine q̄tū de p̄so. phi. si q̄s arcuati.

Pulcra par/ sumi mun^o opimū
Lc/ voluntati/ sit bona tū
Huncius desert missus ab alto
Nam male menti qualis erit par/
Sternitur lecto sordē repleto.
Complect et spinis se viciozum/
Qualium turba dilaceratur.
Tracta nunc istuc/ rursus et illuc.
Dissidet secum seq; remordet.
Viribus vanis omnipotentī
Stulta guerram dat more gigantum
Pugnā e contra quodq; creatum
Jus sui regis sedulo seruans.
Si placet fiat vera tibi par/
Ordinatus sit primitus om̄nis
Dotus. affectus nec vagus erret/
Queritans extra posse quieto
Se frui mundo. quod nequit esse.
Pauca pertinet non alienis
Liribus se det. sed nec habenas

Sensibus laxet. semper anbelet
Legis eterne iussa tenere.
Litteris sacris assiduus sit
Quippe dat pacem zelus earum.
Pacis eterne pignus et arram.

Prosa quinta r̄ vi

rima li. iij. **P**onicus.
Adueniat oro par ista nob. At
vero nō dū satis explicuisti q̄ sit
apud pegrinū n̄m p̄solatio spe
cialis/ detinetes eū in tā p̄fusibili rerū tem
pestate/ qualē in florētissimō nup francie
regno. nominatim in celeberrima parisiē/
si ciuitate cōtigisse/ nō profusus ignorat/ et
nos intuemur. **V**olucer **A**ccipe sup
istis doctrinam theologie celitus immisse
quā deinceps non me loqui putato. Lon
queris o homo q̄ etate tua multi depere
unt/ quid queso nouū accidit/ Habet etas
omnis mortuos suos. quotidie recipit ter
ra mille modis humanū genus/ hos pest
illos fames. alios gladius. multos naustra
gia. morbi. incendia. voragines absumūt.
quippe terra sunt r̄ in terram reuertuntur.
Dentibaris o neq; dum Euedicēti Re
forte moriamur. subintulisti. nequaq; om
nes ex tunc capitali supplicio adiudicati
sunt. Nil refert quis prior. quis posterior
securi mortis feriat. **A**nū dabo tibi qd̄ iu
re p̄sitar esse timendū/ quo merito vel de
merito/ vita iam iam cinissime destituta/ si
niatur apud iudicē dei. **S**cio me cū fate
beris. **I**nterrogo te/ respondeat existimas
tio tua **M**ortuos quos immatura violē
taq; necedentes creptos/ aut iusta causa p̄
didit aut iniusta/ si iusta. cur in culpas in
sticiam/ **C**ur non letaris lauans man^o tu
as in sanguine peccatoris/ **S**i iniusta. vi
de si sobriū est eos plangere/ quos pro in
sticia morietes beatos x̄ps appellat/ **S**
dices potuerāt iniusti viuendo corrigi. iu
sti v̄o plus ad suā aliorūq; salutē supersti
tes iustificari. **Q**uid si sordidus sordidisset
adhuc si sue dānatōis assidue penas auris
set. **I**ustus vero vt sepe fit excidisset a iusti
cia/ **P**atet lati^o ista deductio. nōne vari
sunt cūctus belli et nūc istū/ tūc illū consu
mit gladi^o/ vt nō glorie accinet^o vt discin
ctus/ qm̄ nō est fortū bellū/ dicit **E**cclēsia
stes. **S**ed ad altiora p̄scēdere n̄re rōes
volūt q̄ nihil casuale. nihil fortuitū tradūt
deo. cui^o cōsilia sup filios boīm/ humana

De cōsolatione theologie

curiositas pprehēdere p singula non p̄su-
mat. Attingam⁹ tñ aliqua q̄lia ex p̄phetis
et historicis libris n̄ris fas est colligere.
Destruerūt assyr̄i idolatre q̄dē/sine deo/
ibrlm sanctā ciuitatē cūz populo. Quid p
Isaiā dicat dñs audi. **U**e assyr̄is ga furo-
ris mei/ et bacul⁹ ipse est in manu eoz mea
indignatio. Sequit̄. Ipse aut̄ nō sic arbi-
trabit̄. et cor ei⁹ nō ita estimabit. sed ad p̄re-
rendū erit cor ei⁹. **E**cce q̄ de⁹ malos de po-
pulo suo/ inter q̄s nō dubiū fuisse quosdā
innocētes/ voluit p lōge deteriores afflige-
re/ q̄les appellat virgam furoris sui/ q̄uis
obseq̄ deo blasphem̄i nō crederet. q̄d si ta-
le aliqd opat⁹ est mō de⁹/ qui p̄tē h̄z vite
et mortis. in cui⁹ aspectu nō iustificabitur
oīs viuēs. **N**ōne frequēter in regimine rei
publice cupiditas se putat caritatē: cū hec
om̄ne bonū. illa p̄riū om̄dū semp in q̄-
rat. **E**sto sit caritas/ q̄d si nō adhibuit pro
sui suorūq̄ custodia p̄tra p̄ditiosas insidi-
as cautelā/ q̄le hūana p̄t̄ et exigit industria
Quid si bellissent aduersus infideles/ aut
aduersus ceteros sui regis hostes/ et occu-
buissent. felices eos in altera vita. nōne iu-
dicares nec morte turpi fūctos? **Q**uod si p̄n-
tē tñ respicias vitā/ terreat apls si in hac vi-
ta tñ sp̄antes sum⁹ miserabiliores sumus
oīb⁹ hoīb⁹. **Q**uis p̄tēra nouit. si ascēde-
rit in aures dñi sabaoth clamor flagitiorū
scelerū/ et abom̄iationū q̄b⁹ vel pplus v̄l re-
ctores et nobiles/ vel v̄triq̄/ forsan peccauē-
rāt. q̄s tradidit de⁹ nō in man⁹ infidelīū/ vt
alias plerūq̄/ q̄nq̄ p̄uandalos et gothos
et hunos. aliq̄n p̄ alios noiātū p̄pter spur-
cissimā carnis corruptōez/ vt aliq̄b⁹ reuela-
tio dicit. ceposuit suos mō de⁹ cladi bely-
loz. ciuiliū/ vbi tumultuaf p̄pls cōtra no-
biles/ imo sine lege/ sine ordine nobiles in-
ter se/ cūz dissecatione mutua p̄ploz se de-
struūt. **P**unit/ crede mihi/ de⁹ occultiora se-
pe delicta p flagella p̄tētia. illa etiā que p
contritū cor et humiliatū delecta p̄tē sue-
runt quo ad culpā/ reperit in penā. **D**ic sit
vt aliq̄s p̄ntialit̄ bene viuētes/ aliq̄n p̄re-
bendar afflictio/ aut pro paruo sicut putaf
delicto nouo/ gr̄adior punitio subsequaf/
quēadmodū cernere ē in corp̄is egritudi-
nib⁹/ q̄ ad occasionē facit̄ oriri vidēt̄/ aut
reciditū pati. **S**ed da nullū neq̄ modo
neq̄ antea p̄cessisse demeritū/ virt⁹ vel exer-
cet̄ ad meritū/ vel ad p̄miū coronaf. Adde
q̄ mutat de⁹ vt placet regna de gēte i gēte

p̄t̄ iusticias et varios dolos. **N**abuchodo-
nosor mēte cap⁹ test⁹ ē test⁹ troia. testis ro-
ma. testis daniel de dissipatōe monarchia
rū q̄m̄oz p̄cipaliū. **H**abet ei q̄libet res in
terris quādā sue duratōis periodū/ atq̄ vi-
cissitudini subiecta ē. sit hō. sit dom⁹. sit ci-
uitas. sit regnū. sit impius. **P**utauit p̄tēca
dñs sacerdotū bely iuxta reuelatōz samue-
li factā. **C**ui⁹ gen⁹ saul exterminauit/ cū ciui-
tate sacerdotū i ore gladij viros et mulieres
puulos et lactētes. **U**bi p̄cor antēde vigi-
lāter. **E**st ei p̄posito res accōmoda/ vide q̄s
occasionē p̄stiterit p̄ximā/ neci crudelissi-
me sacerdotū ac viroz vestitoz ephor/ li-
neo/ cū mulierib⁹ et puulis et lactētib⁹ et p̄z-
sus innocuis/ cū horreda demolitōne cui-
tatis. **N**ōne legis q̄ declinauerat dauid ad
abymelech sacerdotē/ sūpserat i necitate fa-
mis panes scōs/ cūz gladio goliad/ neuter
istic culpabil. **E**t de dauid testis ihs i euā-
gelio. **L**icet vsus sit bona mēte/ reū se mēo-
rās. execut⁹ ē nihilomin⁹ saul irritat⁹ mala
volūtate/ destructōez quā dei volūtas opti-
ma se facturā p̄dixerat. **T**amē i psalmis
de deo. **C**ōuertit cor eoz. n̄ dubiū egiptio-
rū/ vt odiret pplm suū/ et dolū faceret in ser-
uos ei⁹. **C**ōuertit intellige q̄: materiā odij
et doli mistrauit i multiplicatōe hebreoz et
in miraculoz p moysen oñsione. **Q**uocir-
ca facile p̄z cōallat argumētū. **P**rouenerit
ex isti⁹ opatōe scādala. mortes. malaq̄ sine
nūero. **E**git ḡ talis culpabilis. **N**ihil ei taz
bonū q̄ neq̄cia pueroz neq̄at abuti. **E**cce
plū in p̄testatōe fidei p martires claret. **E**t
primo in p̄dicatōe xpi/ qui nō venit pacez
mittere i terrā sed gladiū. **C**ui⁹ or⁹ v̄triq̄ di-
uīn⁹/ tot innocētes p herodē dedit neci. ca-
stigar p̄ filiū. medic⁹ egrotū. ipi se pimūt.
nūqd̄ ager p̄ sup filio. medic⁹ sup egrotū/
p̄m̄az. q̄z mortis occasionē dedit se v̄si sūt
nō puto. **N**otaueris et i p̄nti re quēadmo-
dū pugnauerit filiū isrl̄ trib⁹ vicib⁹ b̄ benia-
min/ ob vindictā pessimi sceleris in v̄roze
leuite. **T**ā iusta erat et q̄d forasse miraber⁹
dederat de⁹ assensuz pugnatib⁹ vicib⁹ sūt p̄-
mo/ et itez scōo/ vsq̄ ad internitōez quinq̄
ginta miliū pugnatōez ex isrl̄. **T**ercia pug-
dedit eis purgatis et hūiliatis victoriā/ vsq̄
q̄z ad om̄imodā pene deletōez beniamitice
trib⁹. **N**ō discurrā p plima. scrutātū q̄p̄-
pe scripturas meas occurrūt talia copiose
q̄z lectō viuax ē et q̄si malle⁹ p̄terēs petras
cōsolationē deniq̄ faciēs p̄tra mortaliū

casus inopinatos / r qui iusta dei bonitate videntur indigni. Si videris aut Ecclesiastes calumnias egenorum / r violenta iudicia / r subverti iusticiam in puincia. non mireris super hoc negotio quoniam excelso excelso alio est. Et insuper uniuerse trerent impat feruienti. r ita imperat vt feruiant sibi / etiam nescientes etiam repugnantes / r odientes vt demones. Vis nullum ex amicis perdere. vis eos possidere tranquille. oes in deo dilexeris sua vita. sua gloria. suas diuitias in eo recorditas habere. vtiq; sicut non potest deus / sic amicos cum sua vita / gloria / diuitijs / sp r vbiq; possidebis. **L**eterum nemo desperauerit de te ihu bone qui cum iratus fueris misericordie recordaberis. **T**u p^o tempestate tranquillu facis. Tu rem publicam p varias agitaciones purificare scis velut ex actioe mutua elemetorum nobiliora gignis mixta. Apud te sunt innumerabiles modi purgationis r saluationis electorum. **U**n^o p ignominiam mortis / q liberat etiam a purgationis supplicijs. Alius p ablatione totale spaliu cum corpore / vñ lacus pterit omnium debitorum. quorum forassis alio modo non erat boni possibilis solutio. **A**lij forsitan egerunt tepide negligenter casus vel iusticie publice / vel legis diuine / aut circustantias culpabiles habuit sua persecutio / oia mors abolere potuit eo efficaciter quo p^o tumeli^o illata est / caruit sepulcro. **T**alia quis oia dinumeret. **A**udebo sublimi^o voce attollere plenam consolationis sancte. Itaq; desolationu omnium que furor hostilis operatus est / put^o p^o rris / interrogo quis assignat casus. **S**i libido dñandi regediq; / si vindicte zelus effert. si diuitiarum vel opum execranda fames. si tituli forassis alij non minus scelesti sacrilegi nefandiq;. **F**elices oro nonne sunt q virtuosius animis obistere conati sunt quisuis in oculis hominum superati. **A**uctores vero tanto infeliciores quanto nihil infelicio impunita licentia / r prosperitate peccantiu / qualiu miserear velim / p sua persione saluteq; depcans. **Q**uod si casus iuxta quoru^oda impudentia q se de pñacia dñat assignet defensio catholice veritatis. vicia qres r errores corrigere. r h coram iudice legitimo / nunc ordinario / nunc supmo. quidm fidenter affirmauerim / bñs esse mortuos q p lege dei sui certauerit vsq; ad mortem / exeplo tot martirum. **Q**uid stupes. qd me respicis. nolito mirari si hz qndie martyres suos mud^o / si casus / si diabolus / cur non habeat suos p^o r. **H**ic

apls. **O**pter hereses est vt q pbati sunt / manifesti fiant. **Q**uio manifesti: plane i bonu si legem dei defenderit strenne. s; p^o r sus i malu si vl maligne impugnaverit aut impugnantibus fuerit impudeter subdole / neq; ter subuertedo vel negado iusticiam. **T**ales dixerit scadalorum cam oim / qlē egerit in alios psequetes aliq; vsq; ad coronam martirij. quo pacto inq; r. **R**ūdeo nonne martiriu ca fuit vt p xpo. p veritate. p iusticia. p vicioz redargutio. mors vnde cuq; tolerat. **A**ttēde q ca reddiderit ipm abel primu martire in legem nature. **H**ec nimis q i odiu iusticie religiose / q sacrificiu obtulerat deo placabile. **L**ayn frat em nihil tale cogitaret / egredieret in ager / insidiose pemit. **V**ides q pacto fit aliq; martyr etia du ignorat. **O**mitto d sepre frbro machabeis i lege scripta / q non ob alia casus ne legem in porcine carnis esurivolarer / atrocissime necati sunt. **N**o loquar de **J**obe baptista qui legis virtutes moysi r xpi limes qda fuit. cui^o martiriu alia non inuenit casus habuisse / nisi redargutes publici incest^o. **T**homas caruaris / ob defensionem ecclesiastice libertatis. **L**codogari^o ob zelu dom^o francie tra **E**broynū. **A**gathes agnes r lucia. ppter fide castitatis glorioso celebrant martirio. **E**t ita de plurimis. q; rii exemplis pspicuu fit omnē hodie q perimit odio iusticie r veritatis / du secta illa / psequit aut defendit / insignit apud deū vero titulo martirij / qlecūq; fuerit apud homines iudiciu. **Q**uid si pl^o aliqd addiderim. **I**nnocentes qdē occisos considero / q; esse martires null^o qui fide habet ecclesie dubitauit. **S**ed q ratio martirij. nūquid alia dabit q; odiu xpi ex ambitioe regnadi puenies. **U**bi rursus colligitur hec regula. q; infantes aut pueri / quanto magis puectiores / quos in odiu xpianoz seu xpi vel sue legis perimūt infideles / iudei / saraceni / vl pagani / aut aliqui noie tenus xpiani / hereticantes / apostateq; facti / aut in tyrānidis rabiem versi / tales martirio coronant etia mortis timidi. pcpue si non alius criminis obest inest actu. **H**ec insideant aio tuo si absq; fictione meus es discipulus. **H**ec mentis purbationes radice euellant qm altior. securior. salubrior. religiosior. r gloriosior non est altera solatio ad qua puebere possit doctrina mee legis q; martirij tollerantia. p quod delet in proprio sanguine qliber culpa simul et pena vt protinus homo

Dialogus

liber et expeditus euolet in celum / ubi statim
habeat omnium bonorum aggregatione perfe-
ctum. **Volucer** Hactenus o monice
theologia locuta sit. nos ex sua nraque col-
locutione breuiter epilogaes sumam. hoc
cōpendiosus in omni tribulatione solamē
ut toto corde suspiremus / leuantes oculos in
celum et dicentes. Deus est pater misericordiarum
et totius consolationis / in cuius misericordiam
ne sperandum est. cuius se voluntati conformandum
est. a quo est virtus patientie. in quo est se-
renatio scientie. Nos interim trahere con-
nemur in affectum / quod sub quadriduo dis-
seruimus per intellectum. **Monicus** Fi-
at / ita precor / et par dei que exuperat omnem
sensum / corda et intelligentias nostras cu-
stodiat in caritate dei / et patientia christi / ut per
patientiam et consolationem scripturarum spem
habeamus Amen. **Explicit.**

Incipit dialogus

apologeticus cuius collocutores sunt volu-
cer et monicus / ut in consolatione theolo-
gie seruatum est. **Volucer.**

Rem inquis o monice / quam
nec paucis diebus / nec vllis pe-
ne verbis explicare fas mihi
est. Peris cur terminata per ge-
nerale concilium / non fuerit cau-
sa fidei / contra doctrinam pestiferam. Iuben-
tem tyrannos per insidias interfici / per quoslibet
etiam priuatos / ordine iuris nec diuini
nec humani seruato / et confederatione quali-
bet non obstante. **Ego** synodum non in cau-
sa / quare reuereor et veneror / sed plurimos
in synodo querentes excusare non valeo /
quos anime passionem et pestes improbe
quibus mos est cathedram humani subuertere
re iudicij / sefellere et errare fecerunt alios in
inuio et non in via / alios male dissimulare
vel negando iusticiam / vel id quod credere de-
buerant ad iusticiam / non ore confitendo ad sa-
lutem / alios obsurdescere ad salutarem illam
iacobi iussionem. Nolite fratres in personarum
acceptione habere fidem domini nostri ihesu christi.
Siquidem fuit apud aliquos impudensissi-
ma personarum acceptio / dum eadem fidei cau-
sa / isti danati sunt / alij pertransiti. **Moni-
cus** Fuerat igitur tutius o volucer atque con-
sultius non quesisse iudicium a talibus quibus expo-
nere sanctum canibus / et picere margaritas ante
porcos. quinetiam aduena noster / nonne de-
buerat prius sedens computare si sumptus ei

si suffragia coadiutorum / per tanta suppetes
rent / nec cum non potuerit perficere / iure cecide-
rit in illud improperium / iste homo cepit edifi-
care / et non potuit consummare. **Volucer**
Virges vehementer o monice et in has me-
trudis angustias. ut quid rursurus sim non
satis inueniam. Itaque si iustificationes adue-
ne nostri suscepimus / poterimus id quidem
in multis speramus perficere. sed ignominiam
oportebit / et turpitudinem reuelare nonnul-
lorum / quos colere quosque reuereri / quos
diligere / status suus et societas efflagitat.
Monicus Debuerat circumspecti prius
taliam diligenter ne in re tanta quereret post
exitum / turpis illa nec admittenda penitus ex-
cusatio / non putari. Est enim circumspectio per
maxima prudentie / que sue considerationis
oculos circumgirat / nedum in illa que de se
licita sunt. sed que circumstantiis omnibus at-
tentis / ut tempe loco et personis expediunt
Sunt enim quedam licita / que circumstantiis
obstantibus / ideo non expediunt quoniam expe-
diri non possunt / et ad debitum consummationis
finem induci. **Volucer** Agis o monice
iuxta vulgi puerbium / post reditum a iudi-
cio vel a foro / sapienter consulis. Quippe si
de generali concilio / si de hominibus ipsum consti-
tuentibus / si de studiis ac vniuersitatibus per-
ne totius christianitatis habentibus ibi lega-
tos suos / si de coadiutoribus ad persequendum
si de commissariis ad examinandum causas om-
nes fidei / si de sacro dominorum cardinalium
collegio / seu romana curia suspicandum ma-
le fuerat / de ministratoe iusticie / curreret in
pugnatio vel accusatio tua / profertim quare ge-
nerale concilium fuerat specialiter celebratum
ad hunc finem expiationis heresum et errorum
et hoc ab initio sic attentatum est fieri ut de-
tinerent etiam errantes in carcere / quorum alii
qui postmodum ignibus traditi sunt. Primis
tamen enim bohemi / dehinc anglici denulerant
errores iuykless. Bohemi circiter .clv. an-
glici plusquam ducentos Pro quorum reproba-
tione zelauit et predicauit publice et aduena
quam alter aliorum. Videat autem prudentia
tua si non existimare iustum erat / nec temera-
rium / non minus diligentia. zelo vel constan-
tia. pcedi debere ad danationem doctrine ma-
gis in moribus et republica pestifere / et homi-
ni tergiversatione / vel personarum acceptione
reiectis. Adde quod serenissimus rex roma-
norum precipuus ab initio promotor exitit / ut
hec eadem doctrina tanquam principibus palam